

ÜMUMMİLLİ LİDER HEYDƏR ƏLİYEV

100

Heydər Əliyev öz xalqını zamanın mürəkkəb tarixi-siyasi sınaqlarından uğurla çıxarmış və ardıcıl mübarizə apararaq onu müstəqilliyə qovuşdurmuş qüdrətli şəxsiyyətdir.

Azərbaycan xalqı yeni əsrə və yeni minilliyə məhz Heydər Əliyev zəkasının işığında qədəm qoymuşdur. Davamlı yüksəliş yolunda inamla irəliləyən müasir Azərbaycan Heydər Əliyevin həyat amalının təntənəsidir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

Nə qədər ki, Azərbaycan var, mən də varam.
Mən isə Azərbaycanda əbədi olacağam!

Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın Şuşaya səfəri

İlham Əliyev qədim Şuşanın yeni tarixini yaradır

Şuşa Elektrik Şəbəkələrinin İnnovativ Texnologiyalar Mərkəzinin açılışı olub

Mayın 9-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev "Azərişiq" ASC-nin Şuşa Elektrik Şəbəkələrinin İnnovativ Texnologiyalar Mərkəzinin açılışını edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, "Azərişiq" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Vüqar Əhmədov dövlət başçısına görülən işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Elektrik Şəbəkələrinin İnnovativ Texnologiyalar Mərkəzində (EŞİTM) müxtəlif gücdə transformatorlar, 35 kV-luq yeni yarımstansiya inşa olunub, müasir standartlara cavab verən elektrik avadanlıqları, elektron tipli rele mühafizəsi, avtomatika sistemləri və 0,4 kV şəbəkələrini də əhatə edən SCADA dispetçer idarəetmə sistemi quraşdırılıb.

Mərkəzin ərazisində elektromobillərin enerji ilə doldurulmaları üçün müvafiq qurğular yerləşdirilib. Burada həmçinin günəş enerjisi ilə çalışan panellər quraşdırılıb. Həmin panellər vasitəsilə əldə olunan enerjinin bir hissəsi yarımstasiyada qəza hallarında daxili tələbatın ödənilməsi və elektromobil enerji doldurma cihazları üçün istifadə olunur. Qalan enerji isə avtomatik rejimdə şəbəkəyə ötürülür.

Şuşa şəhərinin ənənəvi elektrik təchizat şəbəkəsi rəqəmsal xəritə sistemə köçürülərək planlama və ölçmə işlərinin aparılması təmin ediləcək. Şəhərin estetik görünüşünə xələf gətirən əvvəlki 48 Komplekt Transformator Məntəqəsi (KTM) əvəzinə müasir güc kəməlləri ilə 35/0,4 kV-luq 9 transformator yarımstasiyası vasitəsilə dairəvi təchizat sxeminin qurulması həyata keçirilməkdədir. Bütün bunların nəticəsində konar fiziki müdaxilələr və ətraf mühitin təsiri aradan qaldırılmış olur, ekoloji tələblər yerinə yetirilir, meşə zolaqları və canlı orqanizmlərin yanğın təhlükəsizliyi ilə bağlı risklər aradan qaldırılır. Bundan başqa, enerji itkiləri 3-3,5 faizə qədər azaldılır, işçi qüvvəsi, mal-material və istismar xərclərinə 60 faizə qədər qənaət olunur, enerji tə-

hizatın keyfiyyət parametrləri yaxşılaşdırılır, texniki təhlükəsizlik qaydaları tam təmin edilir.

Elektrik Şəbəkələrinin İnnovativ Texnologiyalar Mərkəzi yeni yaradılan dairəvi təchizat sxeminin tərkib hissəsi kimi layihələndirilib, Nöqtə Buludu texnologiyasından istifadə edilməklə ərazinin virtual xəritəsi hazırlanıb, əraziyə getmədən sahədə ölçmə və layihələndirmə işlərinin yerinə yetirilməsi, görüləcək işlərin əvvəlcədən planlaşdırılaraq vaxta qənaət edilməsi, həyata keçirilən işlərin monitorinqinin və qiymətləndirilməsinin aparılması təmin olunacaq. Bundan əlavə, Şuşa şəhərinin və Mərkəzin Virtual Tur modeli hazırlanıb ki, bununla da cihaz və avadanlıqların, habelə şəbəkə aktivlərinin məsafədən əyani şəkildə təlim-tədrisnin təşkili mümkün olacaq.

Bildirildi ki, beynəlxalq təcrübədə istifadəsi və iqtisadi-texnoloji üstünlükləri nəzərə alınaraq Şuşa şəhə-

rinin Rəqəmsal Əkiz modeli hazırlanıb, bu da EŞİTM-in təsnifat modelinə daxildir. Belə ki, burada quraşdırılan xüsusi monitorlar vasitəsilə Rəqəmsal İdarəetmə Mərkəzinin, rəqəmsal yarımstasiyanın, 3D mobil xəritə və Rəqəmsal Əkiz modelin, Kompozit dayaqların, optik lifli güc kəməlləri ilə qurulan 35/0,4 kV şəbəkə modelinin, Yeni Yaşma Küllək Enerji Stansiyasının, mikro-fotovoltaik stansiyaların, elektron xidmətlərin, SCADA sisteminin, bərpaolunan enerji mənbələrinin, qabaqcıl ölçmə infrastrukturunun, Şəbəkələrin Dron Monitorinq Sisteminin, müasir 0,4 kV-luq Dispetçer və Smart Sayğac oxuma sistemlərinin interaktiv rejimdə izlənməsinə imkan yaranacaq.

Prezident İlham Əliyev "Azərişiq" ASC-nin Şuşa Elektrik Şəbəkələrinin İnnovativ Texnologiyalar Mərkəzinə işə saldı.

Mərkəzdə təhlükəsizliyin təmin edilməsi və qəzalardan aradan qaldırılması məqsədilə qapalı paylayıcı quruluşla digər yarımstasiyalar arasında əlaqələr, eləcə də yarımstasiyadan çıxan elektrik verilişi xətləri yeraltı kəməllər vasitəsilə həyata keçirilib.

Burada növbəti heyət üçün lazımı iş şəraiti, müvafiq xidmət otaqları yaradılıb, ərazidə geniş abadlıq işləri görülüb.

Qeyd edək ki, Yaşıl Enerji Zonasında "Azərişiq" ASC tərəfindən qurulan paylayıcı şəbəkələrdə mikro-səviyyəli bərpaolunan enerji mənbələrinin tətbiqi enerji itkilərinin kompensasiyası, xüsusi sərfiyyat tələbatının ödənilməsi, enerji böhranı hallarında güc mərkəzlərinin dayanıqlı işinin təmini və elektrik avtomobillə-

rinin enerji ilə təchiz edilməsi üçün nəzərdə tutulub. Bununla yanaşı, paylayıcı şəbəkələrdəki enerji obyektlərinin dam örtüklərində quraşdırılan Günəş enerji mənbələri bir sıra üstünlüklərə malikdir. Belə ki, bu mənbələr əlavə torpaq sahəsi tələb etmir, müasir ekoloji tələblərə cavab verir, güc mənbəsinə kommutasiyası ciddi xərc tələb etmir, illik ən azı 40 min kVts enerji istehsalı imkanına malikdir. Bir Günəş enerji mənbəyi ilə ildə 1150 elektromobilin enerji tələbatını təmin etmək mümkündür ki, bu da ildə 23 min ton karbohidrogen yanacağına qənaət deməkdir.

Müasir paylayıcı şəbəkələrdə tətbiq edilən paylanmış generasiya mənbələri, eyni zamanda enerji böhranı hallarında global mənbələr şəbəkəsi yaratmağa imkan verir ki, bu da enerji təchizatında dayanıqlılığı artırır.

"Azərişiq" ASC-nin bütün şəbəkələri üzrə transformator yarımstasiyalarının "yaşıl enerji" mənbələri

ilə təchiz edilməsi nəticəsində illik 48 milyon kVts elektrik enerjisinin hasil olunması ilə 12 milyon kubmetr təbii qaza qənaət etmək mümkündür. Nəticədə Günəş enerji sistemlərinin bütün istismar dövrü ərzində CO2 (karbon dioksid) kvota dəyəri də nəzərə alınmaqla, 145,4 milyon manat vəsait əldə edilə bilər.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə inşası nəzərdə tutulan 400-dən çox enerji obyektində tətbiq ediləcək "yaşıl enerji" mənbələrinin bütün istismar dövrü ərzində orta hesabla 480 milyon kVts elektrik enerjisi ilə 120 milyon kubmetr təbii qaza qənaət təmin oluna bilər. Bununla yanaşı, bərpaolunan enerji mənbələrinin paylayıcı şəbəkələrdə tətbiqi iqlim dəyişikliklərinin mənfi təsirlərinin qarşısının alınmasında ölkəmizin Paris Sazişi üzrə istilik effekti yaradan qazların emissiyasının 2030-cu ilədək 35 faiz azaldılmasına imkan verəcək.

Şuşada Atatürk küçəsinin lövhəsi açılıb

Mayın 9-da Şuşada Atatürk küçəsinin lövhəsinin açılışı olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə iştirak edib. Prezidentin Şuşa rayo-

nunda xüsusi nümayəndəsi Aydın Kərimov dövlət başçısına küçədə aparılacaq bərpa-yenidənqurma işləri, yaradılacaq ictimaişə obyektləri barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, küçənin uzunluğu 714 metr, eni isə 11 metrdir. Dövlət başçısı Atatürk küçəsinin lövhəsinin açılışını etdi.

Şuşanın Qarabağ küçəsində inşa olunacaq qeyri-yaşayış binasının təməli qoyulub

Mayın 9-da Şuşa şəhərinin Qarabağ küçəsində inşa olunacaq qeyri-yaşayış binasının təməli qoyulub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, əvvəlcə Azərbaycan Respublika-

sının Prezidenti İlham Əliyevə Qarabağ və Sadıqcan küçələrində görüləcək işlər barədə məlumat verildi.

Bildirildi ki, Qarabağ küçəsində inşa ediləcək yaşayış binasının ümumi sahəsi 5400 kvadratmetr olacaq. Dörd mərtəbə-

dən və zirzəmi qatından ibarət binada yerləşəcək mənzillərdən 24-ü ikiotaqlı, 6-sı isə üçotaqlıdır. Qeyd edildi ki, ərazidə qeyri-yaşayış binası da inşa olunacaq. A və B korpuslarından, həmçinin ofis binasından ibarət həmin binanın ümumi sahəsi

5745 kvadratmetr nəzərdə tutulub. Binanın ikinci mərtəbəsində avtodayanacaq yerləşəcək.

Sonra dövlət başçısı Qarabağ küçəsində inşa olunacaq qeyri-yaşayış binasının təməlini qoydu.

Ardı 3-cü səh.

Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın Şuşaya səfəri

İlham Əliyev qədim Şuşanın yeni tarixini yaradır

Şuşanın Qarabağ küçəsində inşa olunacaq qeyri-yaşayış binasının təməli qoyulub

Əvvəl 2-ci sahə.

Qeyd edək ki, dövlət başçısının tapşırığına əsasən Qarabağ küçəsinin abadlaşdırılması ilə bağlı ilkin vəsait ayrılıb. Abadlıq və infrastruktur işləri binaların inşası prosesi ilə paralel aparılır. Görülən işlərin bir qismini Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə dövlət-özel sektor tərəfdaşlığı əsasında həyata keçirilir. Xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, Azərbaycan Prezidenti bu küçəyə rəmzi olaraq "Qarabağ" adını verib. Gövhər ağa məscidi, "Qarabağ" hoteli, xüsusi nümayəndəliyin binası Şuşanın mərkəzini əhatə edən bu küçədə yerləşir. Küçənin yenidən qurulması zamanı Şuşanın tarixi-millî mədəniyyət irsini qorunması xüsusilə diqqətdə saxlanılır.

Şuşalı keçmiş məcburi köçkünlərin yaxın gələcəkdə doğma şəhərlərinə qayıdışından sonra Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə burada əsasən yerli sakinlərin işə götürülməsi nəzərdə tutulur. Bu baxımdan əhalinin məşğulluğunun təmin olunması istiqamətində də fasiləsiz iş aparılır, siyahılar dəqiqləşdirilir. Şuşada fəaliyyət göstərən məqsədlə qeydiyyatdan keçən şirkətlər tərəfindən yerli sakinlər üçün təşkil olunan üç əmək yarmarkasında 200-dək şuşalı gənc siyahıya alınıb. Hazırda onlar üçün treninqlər təşkil olunur.

Cıdır düzündə Mir Möhsün Nəvvab Qarabağının məzarını ziyarət

Şuşada Molla Pənah Vaqif və Pənahəli xan küçələrinin kəsişməsində lövhələrin açılışı olub

Mayın 9-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Şuşada Molla Pənah Vaqif və Pənahəli xan küçələrinin kəsişməsində lövhələrin açılışında iştirak edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Prezidentin Şuşa rayonunda xüsusi nümayəndəsi Aydın Kərimov dövlət başçısına küçələrdə görülməli işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Molla Pənah Vaqif küçəsinin uzunluğu 2473 metr, eni isə yol yatağına uyğun olaraq 10-15 metr aralığında dəyişir.

Pənahəli xan küçəsinin uzunluğu 864 metr, eni isə yol yatağına uyğun olaraq 10-13 metr təşkil edəcək.

Qeyd edildi ki, küçələr müasir səviyyədə yenidən qurulacaq, bütünlükdə infrastruktur yaradılacaq.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mayın 9-da Cıdır düzündə Mir Möhsün Nəvvab Qarabağının Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bərpa olunan məzarını ziyarət edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Prezidentin köməkçisi Anar Ələkbərov dövlət başçısına görülən işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, XIX əsrin Azərbaycana bəxş etdiyi görkəmli simalardan, şəxsiyyət

yönlərdən biri, şair, rəssam, xəttat, musiqi nəzəriyyəçisi, Qarabağ ədəbi mühitinin inkişafında özünəməxsus rolu olmuş ensiklopedist alim Mir Möhsün Nəvvab Qarabağının Şuşa şəhərindəki məzarı və qəbirüstü abidəsi bərpa olunub.

Şuşa şəhəri işğal altında olduğu illərdə Mir Möhsün Nəvvab Qarabağının Cıdır düzündə yerləşən məzarı ermənilər tərəfindən tamamilə dağıdılmışdı. Heydər Əliyev Fondu bu ilin mart ayından etibarən müvafiq işlərə başlayıb və qəbirüstü abidə bərpa olunub.

Prezident İlham Əliyev Mir Möhsün Nəvvab Qarabağının məzarı üzərində gül dəstəsi qoydu.

Qeyd edək ki, bu il görkəmli alimin anadan olmasının 190 illi tamam olur. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən aparılmış bərpa işləri alim və şairin xatirəsinə əhəmiyyətli, eləcə də mədəniyyətimizin qorunub saxlanılması istiqamətində görülən işlərə daha bir töhfədir.

Xatırladaq ki, Mir Möhsün Nəvvab Qarabaği 1833-cü ildə Şuşada anadan olub, orada yaşayıb-yaradıb və 1918-ci ildə vəfat edib.

Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın Şuşaya səfəri

İlham Əliyev qədim Şuşanın yeni tarixini yaradır

Şuşada Mehmandarovların malikanə kompleksinin açılışı

Mayın 9-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Şuşada Heydər Əliyev Fondu tərəfindən aparılan bərpa işlərindən sonra Mehmandarovların malikanə kompleksinin açılışında iştirak ediblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlət başçısına və birinci xanım kompleksdə görülən işlər barədə məlumat verilib.

Bildirilib ki, Mehmandarovların malikanə kompleksi Mehmandarov nəslinin nümayəndələri tərəfindən XVIII əsrdə inşa olunub. Yaşayış kompleksinə böyük yaşayış binası, kiçik yaşayış binası, ailə məscidi və bulaq daxildir.

Diqqətə çatdırılıb ki, 2021-ci ilin oktyabr ayından etibarən Mehmandarovların malikanə kompleksində, ərazidəki ailə məscidi və bulaqda təmir-bərpa işləri aparılıb, bulağın damı əvvəlki vəziyyətinə gətirilib. Bulaq Prezident İlham Əliyev 2022-ci ilin sentyabrında kompleksdə bərpa işlərinin gedişi ilə tanış olarkən istifadəyə verilib.

Kompleksə daxil olan evin və məscidin binalarının dam örtükləri yenilənib, tavanlar bərpa edilib. Malikanə kompleksinin dağılmış divarı bərpa olunub, zədəli divarda bərkitmə işləri aparılıb. Evin döşəmə daşlarının dağılmış yerləri, pilləkəni yenidən qurulub, divar və tavanlardakı rəsmlər eskiz layihələri üzrə bərpa edilib. Məscidin "Güldəstə"si restavrsasiya olunub.

Qeyd olundu ki, yaşayış evinin həyətində XX əsrin əvvəllərinə aid tarixi fayton da dövrünün texnologiyalarına uyğun bərpa edilib.

Görülmiş işlərdən sonra malikanə kompleksində muzey ekspozisiyası qurulub. "Qara-

bağ zadəganının evi" mövzusunda ekspozisiya tərtib edilərək XIX əsrin sonu - XX əs-

rin əvvəllərində Qarabağ zadəganının evinin interyeri, ziyalı şəxsin həyat tərzinin xüsusiyyətləri əsas götürülüb. Ekspozisiyada Azərbaycan Milli Kino-Foto Sənədləri Arxivi, Milli

Azərbaycan Tarixi Muzeyi, Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyi, AMEA-nın Arxeologi-

ya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun materialları, həmçinin elmi ədəbiyyat mənbə qismində istifadə edilib.

Zadəgan malikanəsinin qonaq otağı evin siması olduğundan burada ən müasir interyer elementlərindən istifadə edildi. Otaqda milliliyi nümayiş etdirən elementlər də var idi. İnteryerdə dövrün fotoçerçivələrinə salınmış məlumat və portretlər asılıb. İnteryer təəssüratını pozmaq üçün foto və məlumatların çərçivələri dövrə uyğun tərtib edilib. Fotolar Şuşanın tanınmış zadəgan nəslilləri - Mehmandarovlara, onlarla qohumluq əlaqəsi olan Rüstəmbəyovlara, Vəzirovlara, Qacarlara aiddir.

Malikanədəki otaqları milli əşyalarla yanaşı, avropasayağı məişət əşyaları da bəzəyir. Otaqlar dövrün ekspozatları ilə XIX əsrin sonu - XX əsrin əvvəllərinə aid interyer qaydala-

rına uyğun tərtib edilib. Burada ziyarətçi özünü XIX əsrin sonu - XX əsrin əvvəllərində yaşamış azərbaycanlı zadəganının evindəki kimi hissə etmiş olur.

Ekspozisiyanın tərtibatı zamanı 150-dən çox əntiq əşyadan istifadə edilib.

Xatırladaq ki, işğaldan azad olunan ərazilərdə genişmiqyaslı quruculuq işləri, mədəni-dini abidələrimizin bərpası davam edir.

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondu işğaldan azad olunan ərazilərdə 2020-ci il dekabrın 8-dən etibarən mədəni-dini abidələrin, məscidlərin bərpası layihələrinin icrasına başlayıb. Bununla da Heydər Əliyev Fondu tarixi bərpa işlərində dövlət tərəfindən həyata keçirilən layihələrə vətəndaş cəmiyyətinin üzvü kimi öz dəstəyini göstərir. Aparılan işlərdə yerli ekspertlərlə yanaşı, xarici mütəxəssislər də cəlb olunub.

Heydər Əliyev Fondunun Qarabağdakı bərpa layihələrinin bir hissəsi isə Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində həyata keçirilib. Bunların sırasına dahi Azərbaycan şairi və ictimai xadimi Molla Pənah Vəqifin muzey-maqbərə kompleksinin, Vəqifin büstünün yenidən qurulması, görkəmli bəstəkar Üzeyir bəy Hacıbəylinin heykəlinin Şuşada yenidən ucaldılması və digərləri daxildir.

Heydər Əliyev Fondu hazırda Şuşada daha bir neçə layihənin bərpasını başa çatdırıb. Mehmandarovların malikanə kompleksi də bu layihələrdən biridir.

Şuşada Xüsusi nümayəndəliyin inzibati binasının qarşısında görüləcək işlərlə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva mayın 9-da Şuşada Xüsusi nümayəndəliyin inzibati binasının qarşısındakı meydanda olublar.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlət başçısına və birinci xanım meydanında görüləcək işlər barədə məlumat verilib.

Prezident İlham Əliyev Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümü ilə əlaqədar paylaşım edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümü ilə əlaqədar rəsmi tviter səhifəsində paylaşım edib.

Prezident İlham Əliyev faşizm üzərində qələbə münasibətilə Azərbaycan veteranlarını təbrik edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tviter hesabında 9 May Qələbə Günü ilə bağlı paylaşım edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, paylaşımında qeyd olunub: "9 may - II Dünya müharibəsində faşizm üzərində qələbə münasibətilə Azərbaycan veteranlarını təbrik edirik!".

Mehriban Əliyeva faşizm üzərində Qələbə Günü ilə bağlı paylaşım edib

Faşizm üzərində Qələbə Günü münasibətilə bütün veteranlarımızı təbrik edir, hər bir vətəndaşımıza möhkəm cansağlığı, ölkəmizə sülh və tərəqqi arzulayıram!

Mehriban Əliyeva
Azərbaycan Respublikasının
Birinci vitse-prezidenti

Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi ilə əlaqədar ağacəkmə tədbirləri davam edir

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti və Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin birgə təşkilatçılığı ilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş ağacəkmə aksiyası keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, yaşlılıqların artırılmasına, ətraf mühitin sağlamlaşdırılmasına hər zaman böyük önəm vermiş Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100-cü ildönümü münasibətilə Müşfiqabad qəsəbəsində keçirilən ağacəkmə aksiyasında Azərbaycan Respublikası

nın Baş naziri Əli Əsədov, ekologiya və təbii sərvətlər naziri Muxtar Babayev, Nazirlər Kabinetinin, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin əməkdaşları iştirak ediblər.

Aksiya iştirakçıları Abşeron yarımadasının torpaq-iqlim şəraitinə uy-

ğun Eldar şamı və zeytun ağacları əkiblər.

Ağacəkmə aksiyasının keçirilməsində məqsəd Ulu Öndər Heydər Əliyevin əziz xatirəsini yad etmək, Ümummilli Liderin təbiətə, yaşlılıqlara qayğı önəmlərini davam etdirməkdir.

Baş nazir Əli Əsədov "SpaceX" şirkətinin prezidenti ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Əli Əsədov mayın 9-da ölkəmizdə səfərdə olan ABŞ-nin "Space Exploration Technologies Corporation" ("SpaceX") şirkətinin prezidenti və baş əməliyyat direktoru xanım Qven Şotvel ilə görüşüb.

Nazirlər Kabinetinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, görüşdə Azərbaycanın "Starlink" internet xidmətlərinin göstərilməsi ilə bağlı "SpaceX" şirkəti ilə imzalanacaq ilk razılıq sənədinin əhəmiyyəti vurğulanıb.

Azərbaycanda informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, o cümlədən elektron hökumət, distant təhsil sahələrinin və kosmos sənayesinin inkişafı istiqamətində əldə edilmiş mühüm nailiyyətlər diqqətə çatdırılıb.

Bakı şəhərinin bu ilin oktyabr ayında keçiriləcək 74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresinə evsahibliyi etmək hüququnu qazanmış ölkəmizin bu sahədə nailiyyətlərinin beynəlxalq kosmik icma tərəfindən yüksək səviyyədə tanınmasının bariz nümunəsi kimi qiymətləndirilib.

Görüşdə Azərbaycan ilə "SpaceX" şirkəti arasında əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə olunub.

Türkiyədə səfərdə olan YAP-ın nümayəndə heyəti Manisada bir sıra görüşlər keçirib

Xəbər verdiyimiz kimi, Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) nümayəndə heyətinin Türkiyəyə səfəri davam edir.

AZƏRTAC-ın Türkiyəyə ezam olunmuş müxbiri xəbər verir ki, səfər çərçivəsində Manisa Azərbaycan Mədəniyyət Evinin rəhbəri Seyfəddin Ayakyayla görüş keçirilib. Görüş zamanı Azərbaycan ilə Türkiyə arasında dostluq və qarşılıqlı münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini bildirilib. Bu qarşılıqlı əlaqələrin bundan sonra daha da genişlənməsinə əminlik ifadə olunub.

Görüşün iştirakçıları həmçinin Türkiyənin "Kanal 45" telekanalının qonağı olub, aparıcının suallarını cavablandırılıb.

Sonra Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndə heyəti Manisada Yunusəmir bələdiyyəsi-

nin Osmanlı muzeyini ziyarət edib. Ziyarət zamanı nümayəndə heyəti Türkiyənin tarixini, inkişaf yolunu əks etdirən müxtəlif eksponatlarla, qədim dövrə aid əşyalarla tanış olublar.

Eyni zamanda YAP-ın nümayəndələri Manisa AK Parti şəhər təşkilatı tərəfindən təşkil olunan İrfan məclisində iştirak ediblər. Qarşılıqlı dostluq məsələlərini müzakirə edən ölkələrimiz, xalqlarımız arasında olan sarsılmaz birliyin, qarşılıqlı əməkdaşlığın əbədi olacağı bir daha vurğulanıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycan nümayəndə heyətinin tərkibinə YAP Təftiş Komissiyasının üzvü, Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri Sadiq Qurbanov, Milli Məclisin deputatları İmamverdi İsmayılov, Malik Həsənov, Mahir Abbaszadə və YAP Suraxanı rayon təşkilatının sədri Vüqar Seyidov daxildir.

Həştərxanda Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunmuş konfrans keçirilib

Həştərxanda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr edilmiş "Azərbaycan Respublikası və Həştərxan vilayəti arasında ticari-iqtisadi və humanitar əməkdaşlıq: müasir vəziyyət və perspektivlər" mövzusunda konfrans keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, konfransı açan Rusiya Federasiyası Həştərxan vilayətinin vitse-qubernatoru Pavel Pavlov bu il Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinin Həştərxanda təntənəli şəkildə qeyd olunduğunu bildirib. O əlavə edib ki, konfrans sahibkarlara iqtisadi əlaqələr qurmağa və bütün istiqamətlər üzrə qarşılıqlı fəaliyyəti genişləndirməyə imkan verəcək. Hazırda bunun üçün bütün imkanlar mövcuddur.

Konfransda çıxış edən Azərbaycanın Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayev Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbirlərin təşkilinə görə Həştərxan vilayəti hökumətinə təşəkkürünü bildirib. "Biz bu təşəbbüsü xalqlarımız arasında dostluğun daha bir təzahürü kimi qiymətləndiririk. Biz Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri, müasir müstəqil Azərbaycanın memarı və qurucusu Heydər Əliyevin xatirəsinə göstərilən ehtiramı görə vilayətin hök-

matinə və bütün həştərxanlılara minnətdarıq. Heydər Əliyev iqtisadiyyatın dayanıqlı inkişafının möhkəm bünövrəsini qoyub və ölkənin beynəlxalq iqtisadi əlaqələr sistemində dinamik inteqrasiyasını təmin edib", - deyir Ş.Mustafayev vurğulayıb.

Müstəqilliyin bərpa edilməsindən sonra Ulu Öndərin qısa müddət ərzində Azərbaycan və Rusiya arasında münasibətləri yenidən nizama saldığını vurğulayan Ş.Mustafayev deyib ki, Prezident İlham Əliyev və Prezident Vladimir Putin ikitərəfli əlaqələri strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qaldırıblar.

Baş nazirinin müavininin sözlərinə görə, biznes mərkəzləri iqtisadi və ticarət əlaqələrinin inkişafı üçün effektiv platformadır. 2018-ci ildə Həştərxanda Azərbaycan biznes mərkəzi, 2021-ci ildə isə Bakıda Həştərxan biznes mərkəzi açılıb. O əlavə edib: "Hesab edirik ki, bu mərkəzlərin əlaqələndirilmiş fəaliyyəti sahibkarlar arasında yeni əlaqələrin yaranmasına kömək edəcək və bir çox perspektivli layihələrin əsasını qoyacaq".

Nəqliyyat-logistika sahəsində əlaqələrə toxunan Ş.Mustafayev bildirib: "Azərbaycan və Rusiya "Şimal-Cənub" beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin inkişafı və onun tam gücünə çatması istiqamətində birgə iş aparır. Bu kontekstdə Azərbaycan və Həştərxan viayəti arasında konteyner nəqliyyatının inkişafı bizim əməkdaşlığın sürətli inkişafı üçün bir bazadır. Ötən ilin payızında bizim nazirimiz Bakıya səfər etdi, Azərbaycan Xəzər Gəmiçiliyinin rəhbərliyi ilə gəmiqayırma sahəsində əməkdaşlığın sürətli inkişafı üçün bağlı fikir mübadiləsi apardı. Danışqlar Həştərxanda davam etdirildi. Bu, Azərbaycan tərəfinin əməkdaşlıqda maraqlı olmasını göstərir. Ona görə də biz bu istiqaməti əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi imkanı kimi görürük. Biz gələcəkdə zavodlarımız ilə öz müəssisələrimizdə korpuslar inşa edərək, Azərbaycanın gəmilərinin inkişafına başa çatdırılması prosesini həyata keçirə bilərik".

Yüksək nəticələr əldə etmək üçün gələcək əməkdaşlığa hazırıq".

Konfransda çıxış edən Həştərxan vilayətinin sənaye, ticarət və energetika nazirinin müavini Mixail Kabakov gəmiqayırma sahəsində əməkdaşlığın sürətli inkişafı üçün bir bazadır. Ötən ilin payızında bizim nazirimiz Bakıya səfər etdi, Azərbaycan Xəzər Gəmiçiliyinin rəhbərliyi ilə gəmiqayırma sahəsində əməkdaşlığın sürətli inkişafı üçün bağlı fikir mübadiləsi apardı. Danışqlar Həştərxanda davam etdirildi. Bu, Azərbaycan tərəfinin əməkdaşlıqda maraqlı olmasını göstərir. Ona görə də biz bu istiqaməti əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi imkanı kimi görürük. Biz gələcəkdə zavodlarımız ilə öz müəssisələrimizdə korpuslar inşa edərək, Azərbaycanın gəmilərinin inkişafına başa çatdırılması prosesini həyata keçirə bilərik".

Azərbaycanın iqtisadiyyat nazirinin müavini Sahib Ələkbərov qeyd edib ki, Heydər Əliyev dünyamiqyaslı şəxsiyyət, dahi siyasi və dövlət xadimi idi. Heydər Əliyevin insanlarla işləmək bacarığına malik olduğunu diqqətə çatdıran nazir müavini Ümummilli Liderin sözlərini sitat götürüb: "İqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadirdir".

Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Orxan Məmmədov bildirdi ki, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev ölkədə sahibkarlar üçün əlverişli biznes mühiti yaradılmasına böyük diqqət yetirirdi, hazırda Prezident İlham Əliyev tərəfindən də onlar üçün bütün lazımı şərait yaradılıb. O vurğulayıb: "Agentliyimiz tərəfindən sahibkarlıq fəaliyyətinin tənzimlənməsi sistemi üzrə ardıcıl islahatların həyata keçirilməsi və kiçik və orta sahibkarlığın effektiv koordinasiyası, həmçinin rolunun artırılması və rəqabətqabiliyyətliliyi üçün hər cür şərait yaradılıb".

Ümummilli Lider Heydər Əliyev - dövlətə və xalqa

Samir NURİYEV,

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının rəhbəri

Bu gün xalqımız dünya miqyaslı dövlət xadimi, müstəqil Azərbaycan dövlətinin banisi Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyini böyük təntənə ilə qeyd edir. Azərbaycan xalqının yaddaşına Heydər Əliyev müdrik lider, xilaskar, nəhəng quruculuq işlərinin müəllifi, həyat və fəaliyyəti ilə Vətənə ədəqətin, bağlılığın ali meyarını yaratmış tarixi şəxsiyyət kimi həkk olunub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2022-ci il 29 sentyabr tarixli sərəncamı ilə 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan olunması müasir tariximizin həlledici anında, Azərbaycan xalqının gələcək taleyinin müəyyən olşduğu mürəkkəb dövrdə müstəsna xidmətlər göstərmiş Ulu Öndərə dövlətimizin verdiyi yüksək qiymətdir. Keçdiyi zəngin həyat yolu, Vətən və xalq qarşısında misilsiz xidmətləri Heydər Əliyevi öz tarixi, milli dəyərləri, dövlətçilik ənənələri ilə fəxr edən azərbaycanlıların qürur mənbəyinə çevirmişdir. Əminliklə demək olar ki, onun böyüklüyü öz xalqı və dövləti üçün gördüyü misilsiz işlərdə bilavasitə əksini tapıb. Ümummilli Lider tuduğu vəzifədən və şərəfdən asılı olmayaraq, ən mürəkkəb məsələlərin məsuliyyətini özünə götürərək onların yüksək səviyyədə həllinə nail olmuşdur.

Hələ 1969-cu ildə Heydər Əliyevin rəhbərlik etməyə başladığı Azərbaycan keçmiş Sovet İttifaqının solğun mənzərəyə malik aqrar respublikalarından biri idi. Dövrün bütün məhrumiyyətlərinə baxmayaraq, Heydər Əliyevin söyləri nəticəsində qısa zamanda iş salınmış nəhəng potensial Azərbaycanı ittiqat miqyasında inkişaf edən nüfuzlu respublikaya çevirdi, ölkə həyatında sosial-iqtisadi, mədəni yüksəliş baş verdi. Bu dövrdə Ulu Öndərin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə sənayedə əsas fondların 69 faizi yeniləndi, 250-dən çox zavod, fabrik istifadəyə verildi. Əgər 1969-cu ilədək olan dövrdə Azərbaycanda 735 böyük sənaye obyektı tikilmişdisə, Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə onların sayı 1048-ə çatdırıldı. Sənaye istehsalı və kənd təsərrüfatında əmək məhsuldarlığı 2 dəfə artdı, xalq təsərrüfatında gəlir ümumittifaq göstəricisi 2 dəfə üstələdi.

Heydər Əliyevin ölkəmizin kadr potensialının inkişaf etdirilməsi istiqamətində gördüyü işlər haqiqətən də heyratamizdir. Məhz Ulu Öndərin gərgin söyləri nəticəsində 1971-ci ildə Bakıda C.Naxçıvanski adına

Respublika orta ixtisaslaşdırılmış internat məktəbi yaradıldı və milli hərbi kadrların yetişdirilməsinə başlandı. SSRİ-nin 50-dən artıq şəhərinin 170-dən çox nüfuzlu ali məktəbində respublikada ən çox ehtiyac duyulan 250-dən artıq ixtisas üzrə 17 minədən çox azərbaycanlı gəncin təhsil alması təmin olundu.

Sovet kommunist ideologiyası şəraitində Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə Azərbaycanda sosial, iqtisadi, elmi, mədəni və digər sahələrdə ciddi uğurlar əldə edilməklə yanaşı, milli-mədəni dəyərlərin qorunması, milli yaddaşın tədrisən dirçəldilməsi və milli özünüdərk inkişaf etdirilməsi istiqamətində əməli addımlar atıldı. Prezident İlham Əliyev Ulu Öndərin həmin dövrdəki fəaliyyəti haqqında deyib: "Heydər Əliyev həmişə Azərbaycan xalqının maraqlarını qoruyan bir şəxs olmuşdur və bunu zamana, siyasi vəziyyətə baxmayaraq etmişdir. Sovet Azərbaycanı dönmədən 10 ildən artıq müddətdə Sovet Azərbaycanının rəhbəri

Ümummilli Lider nə Ermənistanın muxtar respublikanın ərazilərini işğal etmək planlarının, nə də mərkəzi hakimiyyətin mərkəli niyyətlərinin reallaşmasına imkan verdi. Ulu Öndər Naxçıvan kimi strateji coğrafi ərazinin qorunması, əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, sosial problemlərinin həlli ilə yanaşı, ümumilikdə Azərbaycanın istiqbalı üçün uğrunda gərgin mübarizəyə qalxdı.

Heydər Əliyev qədim və zəngin dövlətçilik ənənələrimizi bərpa etməklə yenidən müstəqilliyinə qovuşmuş dövlətimizin möhkəm təməllər üzərində ardıcıl inkişafına nail oldu. Bəli, bizim taleyimiz tam fərqli ola bilərdi, lakin 1993-cü ilin dönmüş nöqtəsi milli dövlətçiliyimizə yenidən nəfəs verdi, xalqımızın qurtuluş salnaməsinin parlaq səhifəsini açdı.

olanda və hətta ideoloji əngəllər çərçivəsində o, Azərbaycan xalqının maraqlarını qoruyurdu və milli kimliyimizi saxlaya bilməyimiz üçün ölümləndən gələni etməyə çalışırdı. Yetmişinci illərdə və səksəninci illərin əvvəlində onun tərəfindən atılmış bir çox addıma nəzər salsaq görürük ki, onlar Azərbaycanın müstəqilliyinə hədəflənmişdir". Buna görə də Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının milli-mədəni irsinin qorunub saxlanmasına, bu irsin formalaşmasında böyük rolunu oynayan tarixi şəxsiyyətlərə yüksək diqqət ayırıb. 1970-ci illərdən başlayaraq Ulu Öndərin təşəbbüsü və iştirakı ilə görkəmli söz ustalarının, alim və mütəfəkkirlərin yubileyləri təntənə ilə qeyd edilməyə başlandı. İmadəddin Nəsiminin 600 illik yubileyi 1973-cü ildə UNESCO səviyyəsində keçirildi, 1930-cu illərin siyasi repressiyalarının qurbanı olmuş böyük şair Hüseyn Cavidin cənəzi 1982-ci ildə uzaq Sibirdən doğma vətəni Naxçıvana gətirildi. 1978-ci il Azərbaycan SSR Konstitu-

sinə Azərbaycan dilinin dövlət dili statusunda təsbit olunması Ümummilli Liderin xalqımız qarşısında ən böyük xidmətlərindən biridir.

Ulu Öndər yüksək şəxsi keyfiyyətləri və qısa müddətdə respublikada əldə etdiyi böyük uğurlar sayəsində ittiqat miqyasında şöhrət qazandı və 1982-ci ildə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Siyasi Bürosunun üzvü seçilərək SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsinə təyin edildi. Heydər Əliyev bu dövrdə də Azərbaycana xüsusi diqqət ayırıb, verdiyi ardıcıl tapşırıqlar, qəbul etdiyi qərarlar onun doğma Vətəni üçün xidmətinin növbəti mərhələsini təşkil etdi.

Hər bir xalqın tarixində keşməkeşli dövrlər olub, lakin onların hamısı heç də bu sınaqdan uğurla çıxıb bilməyib. Tarixdə şəxsiyyətlərin rolunu araşdıraraq əksər tədqiqatçıların ümumi rəyinə əsasən, belə hallarda hadisələrin düzgün təhlil edib, qiymətləndirib zəruri addımlar atmağı, qərarlar qəbul etməyi bacaran liderlərin olması həlledici şərtlərdən bir

min qanunauyğunluqlarını nəzərə alan milli dövlətçilik strategiyası dayanır.

Politoloji nöqteyi-nəzərdən dövlət müstəqilliyinin əldə edilməsi xalqların azadlığı yolunda dönmüş nöqtəsi hesab olunsada, Ulu Öndərin dəfələrlə vurğuladığı kimi, "həqiqi müstəqilliyi qoruyub saxlamaq onu əldə etməkdən qat-qat çətindir". Heydər Əliyev dühəsi doğma Vətəni dəfələrlə təhlükəsizlik xilas etməklə kifayətlənmədi, o daha böyük amal - Azərbaycanın həqiqi müstəqilliyi uğrunda mübarizə apardı, bütün bilik və bacarığını, imkanlarını səfərbər edərək bu müstəqilliyi əbədi və dönməz etdi.

zoif cəhəti ondan ibarət idi ki, onlar nə ölkə daxilində, nə regionda, nə də ümumilikdə qlobal səviyyədə cərəyan edən prosesləri, yeni dünya nizamını və bu nizamda Azərbaycanın yerini təsəvvür edə bilmirdilər. İctimai-siyasi sabitliyi təmin etmək əvəzinə, daxilə gərginliyi artıran addımlar atılıb, sərəştisiz kadrların özbaşınalığı hələ dövlətin formalaşmamış idarəçilik sistemində və dövlət institutlarının funksionallığına zərər vurub, hərbi və təhlükəsizlik məsələlərinin həlli sistemli yanaşma tələb etdiyi halda, silahlı döstələr cəmiyyətdə terror ab-havası yaradıb, xarici siyasət prioritetləri müəyyən edilmədən beynə-

lənmişdi. Ermənilər Naxçıvanı blokada almışdılar. Üç tərəfdən Naxçıvan Ermənistanla əhatə olunur. Belə bir vəziyyətdə Naxçıvanı qorumaq, müdafiə etmək və düşməni yerinə oturtmaq Ulu Öndərin müstəsna xidmətlərindən biridir. O vaxt hakimiyyətdə olan AXC-Müsavat cütliyü bütün imkanları səfərbər etmişdi ki, Naxçıvanda Heydər Əliyevi devirsinslər, öz marionetlərini gətirsinlər və faktiki olaraq Naxçıvanı da ermənilərə bağışlasınlar. Onlar buna da hazır idilər, tək Heydər Əliyev amili Azərbaycan siyasətindən götürülsün".

Ancaq Ümummilli Lider nə Ermənistanın muxtar respublikanın ərazilərini işğal etmək planlarının, nə də mərkəzi hakimiyyətin mərkəli niyyətlərinin reallaşmasına imkan verdi. Ulu Öndər Naxçıvan kimi strateji coğrafi ərazinin qorunması, əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, sosial problemlərinin həlli ilə yanaşı, ümumilikdə Azərbaycanın istiqbalı üçün uğrunda gərgin mübarizəyə qalxdı. 1990-cı il noyabrın 17-də Heydər Əliyevin sədrliyi ilə işə başlayan 12-ci çağırış Naxçıvan Ali Sovetinin 1-ci sessiyasında "Naxçıvan MSSR-in adının dəyişdirilməsi haq-

Təbii ki, həmin dövrdə aparılan gərgin müzakirələrdə ziyahlar, cəmiyyətin görkəmli nümayəndələri, sərəvə vətəndaşlar kimin ölkəni fəlakətdən xilas edəcəyi ilə bağlı sual verirdilər. Çünki cəmiyyətimizin yekdilliyi ondan ibarət idi ki, yalnız müdrik şəxsiyyət, böyük siyasi təcürübəyə malik Heydər Əliyev bu missiyanı özünə götürüb Azərbaycanı ağır vəziyyətdən xilas edə, dövlətçiliyimizi qoruyub saxlaya bilər.

1993-cü il iyunun 9-da xalqın təkidli tələbi ilə Bakıya qayıdan Heydər Əliyevin müdrik siyasəti, qətiyyəti və yenilməz iradəsi sayəsində Azərbaycan qısa müddətdə təhlükələrdən qurtuldu, silahlı qarşıdurmaya son qoyuldu, dövlət çevrilişi cəhdlərinin qarşısı alındı, siyasi mübarizənin sivil və konstitusional çərçivədə davam etdirilməsi üçün əsaslar yaradıldı. Ulu Öndər bütün məsuliyyəti öz üzünə götürərək dövlətin yaxın və uzunmüddətli hədəflərini müəyyənləşdirdi, cəmiyyətin, ictimai münasibətlərin yeni əsaslarla transformasiyası ilə bağlı zəruri resursları səfərbər etdi və Azərbaycanın ardıcıl inkişafı üçün siyasi-iqtisadi baza formalaşdırdı. 1995-ci ildə Azərbaycan Respublikasının yeni Konstitusiyası qəbul edildi və hüquqi islahatların həyata keçirilməsinə başlandı. İflic vəziyyətə salınmış dövlət idarəçilik sistemi yenidən quruldu, dövlət qurumlarının işinə münasibətə meyarlar, tələblər dəyişdi. Ulu Öndər bəyan edirdi: "Xalqın, millətin mənafeyini hər bir kəsin mənafeyindən üstün tutmaq lazımdır". Heydər Əliyev qədim və zəngin dövlətçilik ənənələrimizi bərpa etməklə yenidən müstəqilliyinə qovuşmuş dövlətimizin möhkəm təməllər üzərində ardıcıl inkişafına nail oldu. Bəli, bizim taleyimiz tam fərqli ola bilərdi, lakin 1993-cü ilin dönmüş nöqtəsi milli dövlətçiliyimizə yenidən nəfəs verdi, xalqımızın qurtuluş salnaməsinin parlaq səhifəsini açdı.

Sovet dövründə respublikalar arasında qurulmuş əlaqələrin pozulması və daxilə köskinləşmiş tonozl faktiki olaraq iqtisadi siyasətin kökündən dəyişdirilməsinə və yeni iqtisadi inkişaf modelinin tətbiqini tələb edirdi. Heydər Əliyevin təklif etdiyi model iki mühüm sütunə əsaslandı: iqtisadi sahədə yeni münasibətləri formalaşdıracaq islahatlar və milli inkişafın təməlini təşkil edəcək yeni neft strategiyası. Köhnə iqtisadi modelin iflasa uğradığı və "vəhşi kapitalizm" prinsiplərinin geniş ayaq açdığı bir şəraitdə keçid iqtisadiyyatı dövrü üçün dövlətin tənzimləyici funksiyasının saxlanması zəruri idi. Bu, həm dövlətin yönləndirici fəaliyyətinə ehtiyac duyan iqtisadiyyatın tarazlı inkişafını şortləndirirdi, həm vətəndaşların sosial rifahının yaxşılaşmasında dövlətin birbaşa iştirakını təmin edirdi, həm də ilkin mərhələdə milli iqtisadiyyatı qloballaşmanın "dağdıcı təsiri"ndən qoruyurdu. Nəzəri müstəvi-

xalq əlaqələrinin qurulmasına yönəlməz uğursuz addımlar atılırdı. Bu cür şəraitdə sosial-iqtisadi, hüquqi islahatların həyata keçirilməsindən danışmaq belə mümkün deyildi. Zaman dövlətin qısamüddətli və uzunmüddətli dövr üçün prioritetlərinin, qarşıda duran vəzifələrin müəyyən olşdürülməsinə və cəmiyyətin bütün potensialının, maddi-mənəvi resurslarının bu vəzifələrin icrası üçün səfərbər olunmasını tələb edirdi.

yötlərinin reallaşmasına imkan vermədi. Ulu Öndər Naxçıvan kimi strateji coğrafi ərazinin qorunması, əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, sosial problemlərinin həlli ilə yanaşı, ümumilikdə Azərbaycanın istiqbalı üçün uğrunda gərgin mübarizəyə qalxdı. 1990-cı il noyabrın 17-də Heydər Əliyevin sədrliyi ilə işə başlayan 12-ci çağırış Naxçıvan Ali Sovetinin 1-ci sessiyasında "Naxçıvan MSSR-in adının dəyişdirilməsi haq-

Heydər Əliyev həm diplomatik müstəvidə ardıcıl və məqsədyönlü siyasət yürüdərək bir tərəfdən Azərbaycanın beynəlxalq ələmə inteqrasiyasını sürətləndirdi, xarici əlaqələrini möhkəmləndirdi və münaqişənin ədalətli həlli üçün söylərini ardıcıl şəkildə gücləndirdi, eyni zamanda iqtisadi dirçəlişin açdığı imkanlardan istifadə edərək nizami ordu quruculuğuna xüsusi diqqət ayırdı.

Birləşdirici amil kimi çıxış edən azərbaycanlıq ideologiyası elmi-ictimai müzakirələrin istiqamətini təyin etdi, Heydər Əliyevin "mən həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam" ifadəsi azərbaycanlı milli kimliyini qürur mənbəyinə çevirdi.

Respublikada ağır vəziyyətin hökm sürdüyü bir dövrdə mərkəzi hakimiyyət ölkəni fəlakətə sürükləyən problemləri aradan qaldırmaq əvəzinə, blokada olan və məhz Heydər Əliyevin söyləri sayəsində ayaq üstə dayanan Naxçıvan MR-də vəziyyəti gərginləşdirməyə cəhd göstərirdi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2021-ci il mayın 10-da Naxçıvan MR-ə səfəri çərçivəsində Azərbaycan Televiziyasına müsahibəsində həmin dövrü aydın təsvir edir: "Naxçıvan Muxtar Respublikası Azərbaycanın əsas hissəsi ilə əlaqəni

qında", "Naxçıvan MR Ali Dövlət hakimiyyəti orqanı haqqında", "Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət rəmzləri haqqında" qərarlar qəbul olundu, muxtar respublikanın adında "sovet", "socialist" sözləri çıxarıldı, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli bayrağı Naxçıvan MR-in dövlət bayrağı kimi təsdiq edildi. Azərbaycan Ali Soveti qarşısında vəsatət qaldırıldı ki, oxşar qərar respublikanın müqayisədə qəbul edilsin. Bu, Ulu Öndərin Vətən qarşısında növbəti tarixi xidməti idi.

də dövlətin bu prosesə müdaxilə edib-etməməsi hələ də müzakirə predmetidir, bəzən təcürübə bu və ya digər tərəfin arqumentlərini dəstəkləyir. Lakin məşhur iqtisadçı, Nobel mükafatı laureatı Jozef Stiqlitsin qeyd etdiyi kimi, "bazarnı çatışmazlıqlar" Adam Smitin klassik "görünməz əl" ideyasına əsaslanan modellərin reallığın mürəkkəb xüsusiyyətlərini tam əhatə etmədiyini göstərir və iqtisadi fəaliyyətin dinamikasına əlavə dəyər götərən dövlətin rolunu qaçılmaz edir.

Xidmətin ali meyarını yaratmış tarixi şəxsiyyət

Azərbaycanda keçid iqtisadiyyatı dövrü ilə bağlı təklif olunan və həyata keçirilən inkişaf modeli beynəlxalq iqtisadi sistemin "amansız rəqabət" və "ədalətsiz mübarizə" reallıqları fonunda islahatların ciddi fəsadlar olmadan reallaşdırılmasını və sonrakı dövrdə sürətli inkişaf üçün zəruri bazanın yaradılmasını təmin etdi.

Heydər Əliyevin inkişaf strategiyası iqtisadi subyektlərin fəaliyyət mühitini yaxşılaşdırmaqla yanaşı, dövlətin uzunmüddətli perspektivdə ehtiyac duyulan maliyyə resursları ilə təmin edilməsinə hesablanmışdı. Bu mənada 1994-cü il sentyabrın 20-də dünyanın aparıcı neft şirkətləri ilə imzalanmış "Əsrin müqaviləsi" qlobal əhəmiyyətə malik hadisə olmaqla yanaşı, həm də Azərbaycanın gələcək inkişafının fundamentini təşkil etdi. Nə Xəzər dənizinin hüquqi statusunun təyin edilməsi, nə də regional geosiyasi mühitin ziddiyyət təşkil edən maraqları Ulu Öndərin iradəsini dəyişdirə bildi. Xarici sərmayə üçün açılan Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda "Azəri", "Çıraq" və "Günəşli" yataqlarının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənilməsi, 2002-ci ildə çoxillərlik xeyal hesab etdiyi Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas neft ixracı kəmərinin təməlinin qoyulması nəticəsində ölkəmiz mühüm karbohidrogen ixracatçısına və enerji döhlizinə çevrildi. Neft və qaz resurslarından əldə edilən vəsaitlərin səmərəli idarə edilməsi üçün 1999-cu ildə Dövlət Neft Fondunun yaradılması milli neft strategiyasının ümumi mənzərəsini tamamlayan və onu sosial-iqtisadi inkişafın sütununa çevirən mühüm qərar oldu.

Heydər Əliyevin iqtisadi strategiyasının həyata keçirilməsi nəticəsində ölkədə ümumi daxili məhsul 1996-2002-ci illərdə 71 faiz artdı. 2002-ci ildə əsas kapitala yönəldilmiş investisiyanın həcmi 1993-cü ilə nisbətən 36,3 dəfə çoxaldı. Əgər 1993-cü ildə 60 xarici ölkə ilə ticarət əlaqələri qurulmuşdusa, 2002-ci ildə bu əlaqələrin coğrafiyası genişlənməklə 128 dövlətə çatdı. Yaxud 1996-cı ildə ölkədə 602 xarici investisiya müəssisə fəaliyyət göstərirdi, 2002-ci ildə bu rəqəm 3,5 dəfə artaraq 2104-ə çatdı. 2002-ci ildə dövlət büdcəsinin bütün mənbələrdən daxil olan gəlirləri 1993-cü ilə nisbətən 85,1 dəfə artdı. Ulu Öndər əhalinin sosial rifahının yüksəldilməsi məsələsini daim diqqət mərkəzində saxlayaraq 1993-2003-cü illərdə sosial inkişafın təmin olunması, əhalinin rifah halının yüksəldilməsi üçün 60-dan çox sənəd imzaladı. Nəticədə 1995-2003-cü illərdə pensiya və müavinətlərin orta aylıq məbləği 8 dəfə, orta aylıq əməkhaqqı 6 dəfədən çox artdı.

Ümummilli Liderin həyata keçirdiyi fəal xarici siyasət Azərbaycanın suverenliyini və təhlükəsizliyini daha da gücləndirdi, ölkənin böyük güclərin konfrontasiya meydanına çevrilməsinə imkan vermədi, əksinə, region və dünya ölkələri ilə qarşılıqlı maraqlara əsaslanan, bərabər hüquqlu

yoğlu ilə həlli üçün dünya dövlətləri və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən dəstəklənən ədalətli hüquqi bünövrə möhkəmləndirildi.

Qeyd edilməlidir ki, İkinci Dünya müharibəsindən sonrakı dövrdə beynəlxalq hüquq konseptual xarakter alaraq dövlətlərarası münasibətləri tənzimləyən norma və qaydaları özündə cəmləşdirdi. Lakin konkret hallarla bağlı onların tətbiqinə selektiv yanaşma, verilən qərarların böyük dövlətlərin iradəsindən və maraqlarından asılı vəziyyətə düşməsi beynəlxalq hüququn aliliyini sarsıtdı və problemlə məsələlərin həllində yenidən "kim güclüdür, o da haqlıdır" prinsipi işləməyə başladı. Məhz bu səbəbdən Ermənistanın Azərbaycana

şəxsiyyətə qarşı təcavüzünü təmin edə biləcəyik". Ulu Öndərin tarixi əhəmiyyətə qəsb edən bu fikirləri Azərbaycan xalqını bölünməz, müstəqil dövlətimizi isə dünya azərbaycanlıları üçün vahid məkan kimi nəzərdən keçirir. Birləşdirici amil kimi çıxış edən azərbaycançılıq ideologiyası elmi-ictimai müzakirələrin istiqamətini təyin etdi, Heydər Əliyevin "mən həmişə fəxr etmişəm, bu gün

edir. Bu illər ərzində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin uzaqgörənliklə bünövrəsini qoyduğu müasir Azərbaycan daha sonra Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qısa müddətdə böyük yol qət etdi, onun siyasi iradəsi, bacarıqlı idarəçiliyi və qətiyyəti sayəsində öz qüdrətinin zirvəsinə yüksəldi.

Son 20 ildə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın keçdiyi inkişaf yolu Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müəllifi olduğu milli inkişaf strategiyasının elmi əsasları malik fundamental mahiyyətini bir daha təsdiq etdi. Artıq 2003-cü ilin sonlarında Azərbaycanın iqtisadi cəhətdən güclü dövlətə çevrilməsi, dünyada özünə layiqli

üçün "Cənub qaz döhlizi" layihəsini həyata keçirərək dünyanın enerji xəritəsini dəyişdirdi və Avropanın enerji təhlükəsizliyini təmin edən əsas mənbələrdən birinə çevrildi. bp şirkəti ilə tarixə "Yeni əsrin müqaviləsi" kimi düşmüş saziş imzalandı, enerji sahəsində digər tədbirlər həyata keçirildi. Bütün bunlar ölkəmizə hələ uzun onilliklər ərzində böyük maliyyə vəsaitlərinin axınına təmin etməklə yanaşı, onun dünyada əsas enerji ixracatçılarından biri kimi qalmasını təmin etdi. Coğrafi baxımdan Avropa ilə Asiyanın, Şərqi ilə Qərbin qovuşduğu yerləşən Azərbaycanın nəqliyyat-kommunikasiya sahəsində potensialının reallaşdırılması istiqamətində mühüm addımlar atıldı, ölkəmizdə müasir nəqliyyat infrastrukturunu yaradıldı. Azərbaycan "Şərqi-Qərbi" və "Şimal-Cənub" nəqliyyat döhlizlərinin formalaşmasında fəal iştirak edərək bu layihələrin icrasına önəmli töhfələr verdi.

Bu illər ərzində Azərbaycan fəal və məqsədyönlü diplomatiya həyata keçirərək ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələrinin gücləndirilməsi, çoxsaylı yeni tərəfdaşlar qazandı, yeni dövlətlərarası əməkdaşlıq formatlarının təşəbbüsünə

Heydər Əliyevin Qanlı 20 Yanvar hadisələrinin səhəri günü Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyinə gəlməsi, sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qırğını qətiyyətlə və sərbəst şəkildə qınaması onun böyük vətənpərvərliyinin ifadəsi idi. Məhz bu vətənpərvərlik Heydər Əliyevi Moskvadan Bakıya, oradan isə doğulub böyüdüğü Naxçıvana apardı. Mübaligəsiz demək olar ki, dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra Azərbaycanın keçdiyi yolun hər bir mərhələsinin əsasında 1990-cı illərin əvvəllərində tarixi missiya ilə yenidən hakimiyyətə qayıtmış Ümummilli Liderin uzaqgörənliklə hazırladığı, həm daxili siyasi xüsusiyyətləri, həm də beynəlxalq sistem qanunauyğunluqlarını nəzərə alan milli dövlətçilik strategiyası dayanır.

qarşı hərbi təcavüzünü və suveren Azərbaycan ərazilərinin işğalını qınayan BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri bu təşkilat tərəfindən heç zaman icra edilmədi. Beynəlxalq münasibətlərdə ədalətsizliyin rəmzi-nə çevrilən mövcud ikili standartlar BMT-nin funksionallığını itirməsinə imkan vermədi, əksinə, region və dünya ölkələri ilə qarşılıqlı maraqlara əsaslanan, bərabər hüquqlu

canın ərazi bütövlüyünü təmin edə biləcəyik". Ulu Öndərin tarixi əhəmiyyətə qəsb edən bu fikirləri Azərbaycan xalqını bölünməz, müstəqil dövlətimizi isə dünya azərbaycanlıları üçün vahid məkan kimi nəzərdən keçirir. Birləşdirici amil kimi çıxış edən azərbaycançılıq ideologiyası elmi-ictimai müzakirələrin istiqamətini təyin etdi, Heydər Əliyevin "mən həmişə fəxr etmişəm, bu gün

Azərbaycanda keçid iqtisadiyyatı dövrü ilə bağlı təklif olunan və həyata keçirilən inkişaf modeli beynəlxalq iqtisadi sistemin "amansız rəqabət" və "ədalətsiz mübarizə" reallıqları fonunda islahatların ciddi fəsadlar olmadan reallaşdırılmasını və sonrakı dövrdə sürətli inkişaf üçün zəruri bazanın yaradılmasını təmin etdi.

Ümummilli Liderin həyata keçirdiyi fəal xarici siyasət Azərbaycanın suverenliyini və təhlükəsizliyini daha da gücləndirdi, ölkənin böyük güclərin konfrontasiya meydanına çevrilməsinə imkan vermədi, əksinə, region və dünya ölkələri ilə qarşılıqlı maraqlara əsaslanan, bərabər hüquqlu əməkdaşlıq münasibətlərini inkişaf etdirdi.

yer tutması, ölkədə sosial problemlərin həlli və əhalinin rifahının daha da yaxşılaşdırılması hədəfə götürüldü. Ardıcıl şəkildə regionların sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı dövlət proqramları icra olundu, iqtisadiyyatın qeyri-neft sektoru inkişaf etdirildi, ölkənin sənaye potensialı gücləndirildi, kənd təsərrüfatının ayrı-ayrı sahələri dirçəldildi, sosial sahədə inqilabi qərarlar qəbul olundu və yerinə yetirildi. Müasir dövrün reallıqları nəzərə alınmaqla daim təkmilləşdirilən strateji xəttin həyata keçirilməsi nəticəsində Azərbaycan artıq 2009-cu ildə iqtisadi keçid dövrünü başa vuraraq güclü iqtisadi potensial formalaşdırmağa nail oldu. Ölkədə geniş miqyaslı quruculuq işlərinin məntəqi noticəsi olaraq bütün Azərbaycan höqiqətini daha geniş coğrafiyada dünya ictimaiyyətinə çatdırmağa, Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçılıq siyasətini tam ifşa etməyə, aparıcı beynəlxalq təşkilatların bu işğalçı siyasətə qarşı qəbul etmiş qərarları qəbul etməsinə şərait yaratdı.

Azərbaycanın güclü iqtisadi potensialı müasir ordu quruculuğuna şərait yaratdı, Azərbaycan Ordusu dünyanın aparıcı ordularından birinə layiqli yer tutdu. Ölkəmizdə müdafiə sonayesi formalaşdırıldı, Silahlı Qüvvələrimiz öz müasir silah-sursatla təchiz olundu.

Cəmiyyətimizdə sosial ədalət, humanizm prinsiplərinin daha da möhkəmlənməsi, sosial sahənin inkişafının gücləndirilməsi, əhəmiyyətli inkişaf mərhələsində milli dövlətimizin yenidən təşkilatlı, konsolidasiya və tərəqəsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb

ı oldu, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasına, Qoşulma Hərəkatına və digər nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlara rəhbərlik etdi. Böyük güc və nüfuz sahibinə çevrilən, etibarlı tərəfdaş kimi tanınan ölkəmizin irəli sürdüyü təşəbbüslər dünya miqyasında dəstəkləndi. Bütün bunlar Azərbaycan höqiqətini daha geniş coğrafiyada dünya ictimaiyyətinə çatdırmağa, Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçılıq siyasətini tam ifşa etməyə, aparıcı beynəlxalq təşkilatların bu işğalçı siyasətə qarşı qəbul etmiş qərarları qəbul etməsinə şərait yaratdı.

Azərbaycanın güclü iqtisadi potensialı müasir ordu quruculuğuna şərait yaratdı, Azərbaycan Ordusu dünyanın aparıcı ordularından birinə layiqli yer tutdu. Ölkəmizdə müdafiə sonayesi formalaşdırıldı, Silahlı Qüvvələrimiz öz müasir silah-sursatla təchiz olundu.

Cəmiyyətimizdə sosial ədalət, humanizm prinsiplərinin daha da möhkəmlənməsi, sosial sahənin inkişafının gücləndirilməsi, əhəmiyyətli inkişaf mərhələsində milli dövlətimizin yenidən təşkilatlı, konsolidasiya və tərəqəsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb

irsinin qorunub saxlanması və dünyada təbliği sahəsində Prezident İlham Əliyev tərəfindən müəyyən edilən Azərbaycanın şərtləri altında kapitulyasiya aktını imzalaması tarixi torpaqlarımızla, Vətənimizin bir parçası ilə ayrılığımıza son qoydu. Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyev ata vəsiyyətini yerinə yetirərək Şuşanı azad etdi və Ümummilli Liderin, xalqımızın ən böyük arzusunun həyata keçirilməsi üçün yitirdiyi ədalətli, inamlı və düşünülmüş qərarları sayəsində yenidən dirçəlib güclənmiş müasir Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin liderliyi ilə beynəlxalq münasibətlərin konfigurasiyasında mühüm aktora, regionda sabitliyin və inkişafın hərəkətverici qüvvəsinə çevrildi.

Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki: "Heydər Əliyevin Azərbaycan tarixindəki rolunun çox böyük əhəmiyyəti, bəlkə də, indi tam demək çətinidir. Vaxt keçdikcə, zaman keçdikcə, Heydər Əliyevin fəaliyyəti dolğun şəkildə təhlil olunandan sonra biz bu insanın özümətini, Azərbaycan xalqına verdiyi töhfəni daha da yaxşı görəəcəyik". Ulu Öndərin fəaliyyəti və siyasi irsi hələ uzun dövr bundan sonra geniş və ətərləli araşdırılacaq, onun konseptual fikirləri, tarixi qərarları gələcəkdə də müstəqil Azərbaycanın inkişafı ilə bağlı məsələlərin həllində baza rolunu oynayacaqdır.

Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki: "Heydər Əliyevin Azərbaycan tarixindəki rolunun çox böyük əhəmiyyəti, bəlkə də, indi tam demək çətinidir. Vaxt keçdikcə, zaman keçdikcə, Heydər Əliyevin fəaliyyəti dolğun şəkildə təhlil olunandan sonra biz bu insanın özümətini, Azərbaycan xalqına verdiyi töhfəni daha da yaxşı görəəcəyik". Ulu Öndərin fəaliyyəti və siyasi irsi hələ uzun dövr bundan sonra geniş və ətərləli araşdırılacaq, onun konseptual fikirləri, tarixi qərarları gələcəkdə də müstəqil Azərbaycanın inkişafı ilə bağlı məsələlərin həllində baza rolunu oynayacaqdır.

Bu tarixi Zəfər dərin zəkaya və iti təfəkkürə malik, bütün ömrünü xalqına xidmətə həsr etmiş Heydər Əliyevin milli inkişaf strategiyasının, siyasi-ideoloji varisiyin məntəqi noticəsidir. Ulu Öndərin qətiyyəti, inamlı və düşünülmüş qərarları sayəsində yenidən dirçəlib güclənmiş müasir Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin liderliyi ilə beynəlxalq münasibətlərin konfigurasiyasında mühüm aktora, regionda sabitliyin və inkişafın hərəkətverici qüvvəsinə çevrildi.

Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki: "Heydər Əliyevin Azərbaycan tarixindəki rolunun çox böyük əhəmiyyəti, bəlkə də, indi tam demək çətinidir. Vaxt keçdikcə, zaman keçdikcə, Heydər Əliyevin fəaliyyəti dolğun şəkildə təhlil olunandan sonra biz bu insanın özümətini, Azərbaycan xalqına verdiyi töhfəni daha da yaxşı görəəcəyik". Ulu Öndərin fəaliyyəti və siyasi irsi hələ uzun dövr bundan sonra geniş və ətərləli araşdırılacaq, onun konseptual fikirləri, tarixi qərarları gələcəkdə də müstəqil Azərbaycanın inkişafı ilə bağlı məsələlərin həllində baza rolunu oynayacaqdır.

Mübaligəsiz demək olar ki, Ümummilli Liderin fəaliyyətinin əsasını təşkil edən həyat fəlsəfəsi, böyük dövlətçilik təcrübəsi, zəngin siyasi irsi onu dövrünün fenomen statusuna yüksəltmiş kimi, həm də gələcək nəsillər üçün nümunəyə, məktəbə çevirdi. Məhz bu səbəbdən Azərbaycanın xalqımız Heydər Əliyevin xatirəsini əziz tutur, onu minnətdarlıqla anır və 100 illik yubileyini əsl bayram kimi qeyd edir. Heydər Əliyev daim azərbaycanlıların qəlbində yaşayacaq, onun adı hər zaman milli fəxrət rəmzi kimi çəkiləcəkdir.

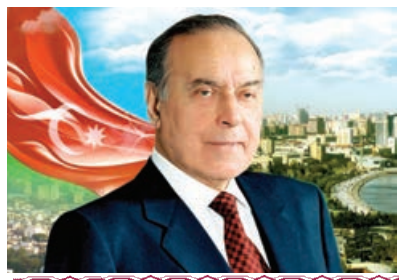
əməkdaşlıq münasibətlərini inkişaf etdirdi. Azərbaycan beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini rəhbər tutaraq bütün beynəlxalq tribunalarda Ermənistanın təcavüzünün və işğalçı siyasətinin ifşası ilə bağlı məqsədyönlü iş apardı. ATƏT-in 1996-cı ildə keçirilən Lissabon Sammitində Heydər Əliyevin qətiyyəti sayəsində Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərini nizama salınmasının prinsipləri təsbit edildi, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin dünya birliyi tərəfindən müdafiə olunması istiqamətində mühüm addım atıldı, münasibətlərin sühl

məqsədyönlü siyasət yürüdərək bir tərəfdən Azərbaycanın beynəlxalq alomə inteqrasiyasını sürətləndirdi, xarici əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi və münasibətlərin ədalətli həlli üçün səylərini ardıcıl şəkildə gücləndirdi, eyni zamanda iqtisadi dirçəlişin açdığı imkanlardan istifadə edərək nizami ordu quruculuğuna xüsusi diqqət ayırdı.

Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı və gələcək nəsillər qarşısında ən böyük xidmətlərindən biri də milli ideoloji konsepsiyanın forma-

də fəxr edirik ki, mən azərbaycanlıyam" ifadəsi azərbaycanlı milli kimliyini qürur mənbəyinə çevirdi.

Tarixçilərin fikrincə, yaşadığımız hazırkı zaman ondan əvvəlki zamanın müəyyən mənada davamı kimi çıxış edir, bu gün və dünən arasında mütləq şəkildə qırılmaz bağlılıq mövcuddur. Bu baxımdan siyasi-ideoloji varislik Azərbaycanın qədim dövrlətdən tarixinin son otuz ilini əhatə edən müasir inkişaf mərhələsində milli dövlətimizin yenidən təşkilatlı, konsolidasiya və tərəqəsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb

Heydər Əliyev İli 2023

Azərbaycançılığın zirvəsi

Ulu Öndər, Ümummilli Lider Heydər Əliyev adı Azərbaycan tarixinə qızıl hərflərlə əbədi həkk olunub. Əlbəttə ki, Ulu Öndər haqqında çox yazılıb, çox danışılıb, bu gün də Heydər Əliyev mövzusu Azərbaycan tarixi üçün aktual və mühüm mövzudur. Heç şübhəsiz ki, Heydər Əliyev mövzusu illər, onilliklər, əsrlər boyu böyük tədqiqat işlərinin, elmi məqalələrin, publisistik yazıların mühüm mövzusu olaraq davam edəcək. Çünki Heydər Əliyev şəxsiyyəti və onun fəaliyyəti Azərbaycanın bugünkü mövcudiyəti ilə ayrılmaz surətdə bağlıdır. O, Azərbaycan dövlətçiliyinin xilaskarı, qurucusu və azərbaycançılıq məfkurəsinin önəmli daşıyıcısıdır.

Ulu Öndərin Azərbaycançılıq məfkurəsinə görə, din, dil, etnik və digər mənsubiyyətdən asılı olmayaraq, Azərbaycan dövlətinə, millətinə və torpağına bağlı hər kəs azərbaycanlıdır. Buna görə də dünyəvilik, milli-mənəvi dəyərlərimizə sadiq qalmaqla inkişafımızın dünyəvi xarakterini, dinlə dövlətin ayrılmasını özündə ehtiva edən sekulyarlıq prinsipi azərbaycançılıq məfkurəsində mühüm yer tutur. Ulu Öndər dünyəvilik məsələsini milli ənənələrimiz kontekstində götürərək öz baxışını belə ifadə edirdi: "Biz Azərbaycanda demokratik respublika quraraq, sivilizasiyalararası cəmiyyət uğrunda mübarizə apararaq ümumi dünyəvi, bəşəri dəyərlərin hamısından istifadə etməliyik. Çalışmalıyıq ki, Azərbaycan uzun illərdən sonra, ilk dəfə müstəqilliyini qazandıqdan sonra, bütün dünyaya öz tarixi nailiyyətlərini, milli ənənələrini nümayiş etdirə bilsin".

Ulu Öndərin azərbaycançılıq məfkurəsi həm də Azərbaycanda milli kimlik üçün manifest hesab oluna bilər. Çünki o, azərbaycanlı kimliyinin güclənməsi və milli birliyin möhkəmlənməsinə aparıcı yol və bu yolla necə getməyə bələdçilik edən müdrik baxışdır. Millət kimi formalaşma bilməmək və onun acı nəticəsi olaraq xalqın parəkəndəliyi milli birliyi və dövlətçiliyə böyük təhdiddir. Həm də millət quruculuğu olmadan təkəv dövlət quruculuğu ölkənin həqiqi müstəqilliyi üçün yetərli deyil. Heydər Əliyev azərbaycançılıq məfkurəsi fonunda aydın görünür ki, Azərbaycanda millət quruculuğu mono-etnik deyil, əksinə, tamamilə multikultural, inkluziv karakter daşıyır. Habelə, Azərbaycanın öz diasporunun təşkilatlanması və əlaqələrin qurulması dünyada bütün azərbaycanlıların həmrəyliyinə və ümumi vətənimiz Azərbaycan dövlətinə bağlılığına əsaslanır. Bu da Ulu Öndərin azərbaycançılıq məfkurəsinin daha bir özəlliyini təşkil edir.

Ulu Öndərin azərbaycançılıq məfkurəsi bizim həm ölkə daxilində cəmiyyətimizin birliyinə qorunması, həm ölkə xaricində azərbaycanlıların Azərbaycan dövlətinə bağlılığı, eləcə də dünya azərbaycanlılarının hüquqlarının qorunması üçün bir ideoloji istinad, mənəvi dayaq və siyasi əsas olaraq fundamental xarakterli tarixi rol oynayır. Bu kontekstdə Heydər Əliyev şəxsiyyətinin Azərbaycan tarixində necə həlledici, tələməyənəşdirici rol oynadığı bariz surətdə gözə çarpır. Heydər Əliyev azərbaycançılıq məfkurəsi ilə milli-mənəvi dəyərlərimizə və adət-ənənələrimizə sadiq qalmaqla qüdrətli rəhbər kimi xalqımızın və dövlətimizin inkişaf və tərəqqisi yoluna çıxmasına və inamla addımlamasına öndərlik etmişdir.

Beləliklə, Heydər Əliyev azərbaycançılıq məfkurəsi və əsasını qoyduğu diaspor siyasətimiz dini və ya etnik sərhədlərlə məhdudlaşmayıb. Azərbaycançılıq ümumbəşəri dəyərlərə hörmətə, dini, etnik, dil və sair mənsubiyyətdən asılı olmayaraq, Azərbaycanca və Azərbaycan dövlətinə bağlılığa və Azərbaycana bağlı olanların həmrəyliyinə əsaslanır. Fərqli dində, fərqli etnik kimliyi mənsub insanlar da Azərbaycan diasporu sıralarında geniş yer alır və azərbaycanlı hesab olunurlar. Onların arasında dünyaşöhrətli musiqiçilər Mstislav Rostropoviç və Müslüm Maqomayev, qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin yaradıcısı Lütfi Zadə, fotoqraf Rza Deqqəti, Şuşada doğulmuş Əhməd bəy Ağaoğlunun varisliyi, Şuşanın müdafiəsi zamanı qəhrəmancasına həlak olmuş yəhudiəsilli vətəndaşımız və Milli Qəhrəmanımız Albert Aqarunovun mənsub olduğu yəhudi icmasının nümayəndələri, eləcə də Bakıda doğulub-böyümüş etnik rus Nikolay Baybakov və başqaları kimi dinindən, dilindən və etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, Azərbaycana bağlı çoxsaylı həmvətənlərimizin adlarını qeyd edə bilərik.

Heydər Əliyev Azərbaycanda multikulturalizmin siyasi banisi hesab olunur. Bu təbii, çünki multikulturalizm siyasəti onun yuxarıda bəhs etdiyimiz azərbaycançılıq məfkurəsinin mahiyyətindən doğur. Heydər Əliyev azərbaycançılıq məfkurəsi və multikulturalizm doktrinası milli həmrəyliyimizin formalaşması proseslərində müvafiq olaraq ideoloji və praktiki baxımdan xüsusi önəm kəsb edir. Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinin və millət quruculuğunun bəhrəsini Vətən müharibəsində gör-

düklər. Ermənistan və digər xarici qüvvələr Azərbaycanın etnik və dini mənsubiyyətdən zəngin bir ölkə olmasından istifadə edərək müharibənin gedişində kimlik zəminində nifaq və təfriqə salmağa cəhdlər etdilər. Elo cəhdlərə ən yaxşı cavab Azərbaycanı bütün xalqların nümayəndələrinin din və etnik mənsubiyyətdən asılı olmayaraq, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev "dömir yumruğu"u ətrafında sarsılmaz birlik və həmrəylik nümayiş etdirərək düşməni çökdürücü zərbə vurmaları oldu. Dünya azərbaycanlıları müharibənin gedişində öz mənəvi dəstəklərini və doğma vətənlə həmrəyliklərini əsirgəmədilər. Dünya azərbaycanlılarının V Qurtultayının 22 aprel 2022-ci ildə Şuşa şəhərində keçirilməsi Şuşanın ölkəmizdə və dünyada bütün azərbaycanlıların mənəvi paytaxtı olaraq ümummilli birlik rəmzinə çevrilməsinə göstərdi. Şuşaya və işğaldan azad edilmiş digər ərazilərimizə xaricə olan həmvətənlərimizin səfərlərinin təşkil edilməsi isə həmrəyliyimizi daha möhkəm, mənəvi tellərlə bağlayır və millət quruculuğumuzun beynəlxalq uzantısını gücləndirir. Bu isə təbii ki, millət quruculuğu istiqamətində görülmüş işlərin və yürüdülmüş siyasətin bəhrəsidir.

1993-cü ilin iyununda Azərbaycan tarixində ən ağır, ən acınacaqlı və çətin dövrlərdən birini yaşayırdı. Ölkədə tüğyan edən siyasi hərəmçilik və faktiki çoxhakimiyyətlik, iqtisadi tənəzlilik, gündən-günə ağırlaşan sosial durum, Ermənistanın hərbi təcavüzü, müxtəlif xarici qüvvələrin artıq işə düşmüş məkrli planları fonunda fəlakətə astanasında olan ölkəmizdə xalqın ümidi qırılmaqda idi. Bütün ümidisizliyinə və xəyal qırılığınə baxmayaraq, Azərbaycan xalqı bu vəziyyətdən nicat yolunu hələ sovet dövrünün şərtləri daxilində ölkənin inkişafı üçün mümkün olan hər şeyi etmiş Heydər Əliyevdə gördüdü. Buna görə də xalq tökdülə Heydər Əliyevi paytaxt Bakıya səsəyir, ölkəyə rəhbərlik etməyə, müstəqilliyinin ilk illərində düçar olduğu son dərəcə məyusədiçilik durumundan, vətəndaş müharibəsindən xilas etməyə çağırırdı. Zaman göstərdi ki, Azərbaycan xalqı yanılmamışdı. O, növbəti dövlətçiliyimizi qorudu və bizi vətəndaş müharibəsi təhlükəsindən xilas etdi, qısa zamanda acınacaqlı iqtisadi durumumuzu düzəldərək ölkəmizin iqtisadiyyatını tərəqqi və inkişaf məcrasına yönəltməyə nail oldu.

Ulu Öndər siyasi azərbaycançılıqla bərabər iqtisadi azərbaycançılığın inkişafı istiqamətində özətsiz işlər görüb, misilsiz təfəvvül verib. Xüsusən onun 1993-cü ildə xalqın tələbi ilə Azərbaycan hakimiyyətə qayıdışından sonra dağılmış iqtisadiyyatın yenidən qurulması və mürəkkəb geosiyasi vəziyyətə baxmayaraq, beynəlxalq neft şirkətləri ilə "Əsrin müqaviləsi" kimi tarixə düşmüş neft müqavilələrinin imzalanması və həyata keçirilməsinə nail oldu. Eyni zamanda Azərbaycanın iqtisadi müstəqilliyinin əldə edilib möhkəmlənməsinə son dərəcə zəruri faktorla çevrilmiş Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərlərinin inşası Heydər Əliyevin iqtisadi azərbaycançılıq məfkurəsinin ən bariz praktik ifadəsidir.

ARDNF-in 2001-ci ildə yaradılması Ulu Öndər, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin neft strategiyasının nəticələrinin Azərbaycan dövlətinin və xalqının milli mənəflərinə davamlı olaraq xidmət etməsinə təmin edən mühüm və uzaqgörən addım oldu. Dövlət Neft Fondu yaradılarkən Ulu Öndər iki əsas prinsipi rəhbər tutmuşdur. Birincisi, neftin təmsalında təbii sərvətlərin xalqa, özü də təkəv indiki nəsələ deyil, həm də gələcək nəsillərə mənsub olmasdır. İkincisi isə şəffaflıq prinsipidir. Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev Ümummilli Lider Heydər Əliyev bu prinsiplərinə sadiq qalmış, həmin prinsipləri əldə rəhbər tutmuşdur. Buna görə də neft fondunda toplanan vəsaitlər Azərbaycanın inkişafına və müstəqilliyinin gücləndirilməsinə xidmət etmişdir. Beləliklə, bu gün Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə çiçəklənən Azərbaycanın iqtisadi qüdrətinin təməlinə Ulu Öndər Heydər Əliyevin iqtisadi azərbaycançılığı dayanır.

Adil ƏLİYEV,
Milli Məclisin Sədr müavini

Bəşəriyyətin dünyaya bəxş etdiyi az sayda şəxsiyyətlər var ki, onlar tarixdə bənzərsiz olub, insanlığın zirvəsinə çevrilən həmin şəxslər xalqın sevimlisi, istinad mənbəyi sayılır. İnsanlıq tarixində əbədiyaşarlıq qazanan şəxsiyyətlər sırasında xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin xüsusi yeri var. Hələ sağlığında əfsanələşən, zamanı qabaqlayan Heydər Əliyev fenomenini Azərbaycanın inkişaf tarixini yazdı.

Xalqımız Ulu Öndərin anadan olmasının 100 illiyini qeyd edir. Ömrünü xalqına həsr etmiş dahi Heydər Əliyev tarixdə cəsarətli və yaradıcı xarakterli kimi iz qoydu. O, tarixdə Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri, dünya miqyaslı ictimai-siyasi xadim, müstəqil Azərbaycan dövlətinin banisi, dövlətin inkişaf strategiyasının əsasını qoyan, Azərbaycan xalqının iradəsini

Bu günlərdə hər birimiz Heydər Əliyev dihanının özəmətinin təsirini altındaydıq. Ulu Öndərimizin anadan olmasının 100 illiyi Azərbaycanın bütün şəhər və rayonlarında, eləcə də respublikamızın hüddurlərində kənarında böyük təntənə ilə qeyd edilməkdədir. Hər birimiz xalqımızın Ümummilli Liderini dərin ehtiramla anır, öziz xatirəsini yad edirik.

Müasir Azərbaycan tarixinin yarım əsri ötən bir dövrü Heydər Əliyev adı ilə bağlıdır. Bu müddət ərzində nə nailiyyət əldə etmişik, onları müəllifi birmənalı olaraq Heydər Əliyevdir və onun dövləti fəaliyyətində bu gün prioritetliyi qoruyan ideyalarıdır. Haqlı olaraq Heydər Əliyev epoxası adlandırılmışdır bu dövrün hər bir mərhələsi Azərbaycan xalqına yalnız inkişaf və yüksək rifah bəxş edib. Bu baxımdan Heydər Əliyevin bioqrafiyası Azərbaycan xalqının tarixidir, yüksəliş salnaməsidir, Azərbaycanın tarixi də Ulu Öndərin törcümeyi-halına həkk olunub. Azərbaycanın hansı nailiyyətinə, hansı uğuruna, son 54 ildəki hansısa bir yüksəliş nümunəsinə diqqət yetirsək, mütləq orada Ulu Öndərimizin adı, imzasını, müəllifliyini görəəcəyik. Ona görə Heydər Əliyev və Azərbaycan bütövlük təşkil edir, bu ifadələr bir-birindən ayrı nəzərdə tutula bilməz.

İlk dəfə 1969-cu ildə respublikamızda siyasi rəhbərliyə başlayan Heydər Əliyev həmin dövrdəki fəaliyyəti Azərbaycanın sovet tarixinin sürətli inkişaf və quruculuq mərhələsidir. Təsəvvüf deyil ki, Heydər Əliyevin rəhbər seçildiyi vaxt respublikaların inkişaf göstəricilərini görə itifaq miqyasında

Şanlı tarix yaradıcısı

dirən dünya liderləri içərisində seçilən sayılan, qəbul olunan özəmətli şəxsiyyət idi.

Davamçısı, ideyalarını daim irəli aparan varisi olan siyasətçi xoşbəxtidir. Siyasi varislik baxımından da mükəmməl olan Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasət kursunu bu gün Prezident İlham Əliyev layiqincə davam etdirir. Ulu Öndər uzaqgörənliklə deyirdi ki, mənəm axıra çatdır bilmədiyim tələyüklü məsələləri, planları, işləri İlham Əliyev başa çatdır bilməz.

"Əgər torpaqlarımız sülh yolu ilə azad olunmazsa, biz nəyin bahasına olursa olsun, torpaqlarımızı azad etməyə çalışmalıyıq, hamı bilməlidir, o cümlədən Ermənistan tərəfi bilməlidir ki, biz torpaqlarımızın bir metrini də, bir qarışını da heç kəsə verməyəcəyik", - deyən Ulu Öndər qələbəməz hər an inanırdı. Ümummilli Liderin arzusunda olduğu, ancaq başa çatdır bilmədiyini birinci vəzifəsi torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi, ərazi bütövlüyümüzün bərpası idi.

Məhz təməli Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş qələbəni Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyev bizə bəxş etdi. "Qarabağ münaqişəsi" artıq tarixə qovuşub. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu torpaqlarımızı işğaldan azad etdi. Bu, Ulu Öndərin də ruhunu şad etdi. Bu gün dahi Heydər Əliyev qurduğu Azərbaycan özünüənənə şərəfli, sevincli günlərini yaşayır. Azərbaycan var olduqca Ulu Öndərin də ruhu şad olacaq. Xalqımız həmişə Heydər Əliyevi rəhmət və sevgiylə anacaq.

Oqtay ƏSƏDOV,
Milli Məclisin deputanı

Əbədiyaşarlıq rəmzi

14-cü cərgədə dayanan Azərbaycan cəmi 13 il ərzində ön qabaqcıllardan birinə çevrilmişdi. Heydər Əliyev həm də xalqımız kommunist ideologiyasının təsirlərindən qorunmuş, milli-mənəvi dəyərlərimizin yaşaması üçün olındən göləni etmişdi. Bütövlükdə, həmin illərdə Ulu Öndərimizin fəaliyyəti Azərbaycanın inkişafı ilə yanaşı, milli oyanışa yol açmış, gələcək müstəqilliyimizin möhkəmlənməsini formalaşdırmışdı. Onu da xüsusi vurğulamaqlıq ki, Heydər Əliyev istər Azərbaycanın rəhbəri, istərsə də SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini qaldığı illərdə həm də Qarabağda erməni separatizminin, bütövlükdə Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının qarşısını qətiyyətlə almışdı.

Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyətinin mühüm bir hissəsi Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə bağlıdır. Ulu Öndərin Naxçıvanında 1990-1993-cü illəri əhatə edən fəaliyyəti dövlətçilik tariximizin hər zaman öyrənilməli, tədqiq olunmalı bir mərhələsidir. SSRİ rəhbərliyinin fəaliyyətinə etiraz əlaməti olaraq tutduğu vəzifələrdən istefa verən Heydər Əliyev 1990-cı ilin iyul ayında Naxçıvan gəlişindən sonra respublikamızda başlanmış dövlət müstəqilliyimizin bərpası uğrunda mücadilə tamamilə yeni keyfiyyətə mərəhləsinə qədəm qoymuşdu. Bu dövrün əsas xüsusiyyətləri ondan ibarətdir ki, 1990-1991-ci illərdə xalqımızın milli azadlıq mübarizəsinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edən praktik siyasi qərarlar qəbul

edilmişdir. Məsələn, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutundan və ölkəmizdə sovet hakimiyyətinin qurulmasından sonra üçrəngli bayrağımız birinci dəfə 1990-cı ilin noyabrında məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Naxçıvan rəsmi şəkildə ucaldılmış, muxtar respublikanın bayrağı elan olunmuşdu. Muxtar respublikada kommunist partiyasının bütün dayaqlarının fəaliyyətinə son qoyan Ulu Öndərin başqa bir təşəbbüsü ilə Naxçıvanın rəsmi adından "sovet" və "sosialist" sözlərinin çıxarılması da sıradan bir siyasi hadisə deyildi. Bu, hələ sovet dövlətinin mövcud olduğu vaxtda öz dövlətinin və xalqının maraqları uğrunda qətiyyətlə mübarizə aparmağın, cəsarətin, milli fədakarlığın ən böyük nümunəsi idi.

Azərbaycanın ovaxtkı rəhbərliyi susunluq nümayiş etdirdiyi bir vaxtda yəndə Heydər Əliyevin sayəsində Naxçıvan Ali Məclisində 20 Yanvar faciəsinə siyasi-hüquqi qiymət verilmişdi. 1991-ci ildə sovet dövlətinin gələcək təleyi ilə bağlı referendum Naxçıvan Muxtar Respublikasında ümumiyyətlə keçirilməmişdi. Bütün bunların hər biri Azərbaycan xalqının öz milli azadlığı uğrunda mübarizəsinə təkən verən, onu yeni mərhələyə yüksəldən siyasi qərarlar idi. Ona görə bu siyasi qərarların hər biri Azərbaycanı dövlət müstəqilliyinə aparan şərəfli yolun mühüm hadisələri kimi tariximizə həkk olunmuşdu.

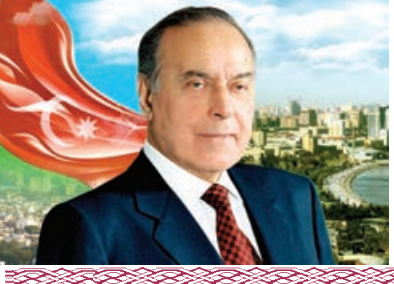
Heydər Əliyev həm də Naxçıvanı düşmənin işğaldan qorudu. Muxtar Respublika Ulu Öndərimizin sayəsində sort sınaqlardan layiqincə çıxdı.

Öndərimizin sayəsində sort sınaqlardan layiqincə çıxdı.

Xalqımız Heydər Əliyevi həm də müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin banisi və qurucusu kimi daim ehtiramla xatırlayacaq. 1991-ci ildə Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etməsi Ulu Öndər Heydər Əliyevin daha da sürətləndirdiyi milli azadlıq mücadiləsinin təntənəsi idi. Lakin müstəqilliyimizin ilk illərində baş verən, respublikamızın dərin siyasi və iqtisadi problemlərə üzlaşması, anarxiyanın baş alıb getməsi, hətta dövlətçiliyimizin təhlükə altında qalması təsdiq edirdi ki, müstəqilliyi qoruyub saxlamaq onun əldə etmək qədər çətinidir. Həmin gərgin vaxtlarda Heydər Əliyevə edilən müraciətlər, Yeni Azərbaycan Partiyasının təsis edilməsi Ulu Öndərə olan inamın və etimadın təsdiqi idi. Bu prosesin məntiqi nəticəsi kimi 1993-cü ilin iyun ayında Naxçıvandan Bakıya gələn Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi xilaskarlıq missiyası, Azərbaycanın müstəqilliyinin və bütövlükdə dövlətçiliyimizin qorunub saxlanması müstəqillik tariximizin Ulu Öndərimizin müəllifliyi ilə yazılan şərəfli sahifəsini təşkil edir.

Heydər Əliyevin yaratdığı möhkəm və sarsılmaz təməllər üzərində indi Azərbaycan məhərrəm Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə öz tarixinin ən qüdrətli dövrünü yaşayır. Bu bünövrə üzərində ötən 20 ildə sürətli inkişaf yolu keçən Azərbaycan indi regionun lideridir, global miqyasda etimadla qarşılanan dövlətdir. Azərbaycan

Cəbi QULİYEV,
Milli Məclisin deputanı

Heydər Əliyev ili 2023

100 il əvvəl - 1923-cü il may ayının 10-da Naxçıvanda dünyaya göz açan Ulu Öndərimizin həyatının mənası Azərbaycan idi. Özünün şah əsəri saydığı müstəqil Azərbaycan dövlətini yaradan dönyəşöhrətli siyasi və dövlət xadimi bu barədə deyirdi: "Mən balaca bir evdə, zəhmətkeş ailəsində, bir yaz günü dünyaya göz açmışam. Anadan olanda, yaqın ki, beş-on, uzağı otuz-qırx nəfər sevinib. İndi bəlkə də bir qədər qeyri-tovazökar səsləndi, amma deməliyəm ki, anam məni bütövlükdə Azərbaycanıma üçün dünyaya gətirib. Doğma, canımvarlığım qədər sevdiyim Azərbaycanım mənim qibləgahımdır. Bütün şüurlu ömrümü onun inkişafına, tərəqqisinə həsr etmişəm".

Heydər Əliyev tarixin ən çətin, məsuliyyətli anlarında Azərbaycan xalqını sevərək hifz edən, milli mövqəduğunu qoruyaraq xilaskarlıq missiyasını yerinə yetirən görkəmli şəxsiyyət və qüdrətli dövlət xadimi olmuşdur. Taleyin hökmü ilə iki dəfə bu çətin və şərəfli vəzifəni özünə götürən Ümummilli Lider hər dəfə Azərbaycanın müqəddəratının həll olunacağı təhlükəli və mürəkkəb məqamlarda xalqın köməyinə çatmış, xalqımızı böyük bəlalardan xilas etmişdir.

50 ildən çoxdur ki, Heydər Əliyev adı Azərbaycan vətəndaşlarının və dünya azərbaycanlılarının qəlbində qürur və fərah hissi doğurur. Dünya ölkələrində Ulu Öndəri tanıyanlar və haqqında eşidənlər tərəfindən də o, böyük məhəbbətlə yad edilir. Heydər Əliyevə olan bu sevgi isə onun öz xalqına və dövlətinə sədaqətə xidmət etməsi ilə bağlı olmuşdur, baxmayaraq ki, bu sevgi və məhəbbəti qazanmaq heç də asan olmamışdır.

Heydər Əliyevin Azərbaycana birinci dəfə rəhbərlik etdiyi dövrdə zəngin iqtisadi potensial, təbii sərvətləri, habelə zəhmətkeş insanları olmasına baxmayaraq, Azərbaycan SSR-i tiffaqa respublikaları arasında bitən göstəricilərə görə axırıncı yerlərdən birini tuturdu. Azərbaycan SSR-i kimi nəhəng bir ölkəni on qiymətli təbii sərvət olan və strateji məhsul sayılan neftlə təmin etdiyi halda əhalinin yaşayış səviyyəsinə görə heç bir iqtisadi resursu olmayan digər respublikalardan xeyli geridə qalırdı. Xüsusilə respublikanın kənd təsərrüfatı acınacaqlı vəziyyətdə idi. İstər bitkiliklərdə, istərsə də heyvandarlıqda məhsuldarlıq təbii qüvvələrə nisbətən bir neçə dəfə aşağı, təsərrüfatların maddi-texniki təminatı zəif idi. İstehsal proseslərinin mexanikləşdirilmə səviyyəsi qəribə qədər aşağı idi. Məhsul istehsalı baha başa gəlirdi, bu səbəbdən kolxoz və sovxozların böyük əksəriyyəti ziyanla işləyirdi. Bütün bunlar isə kənd təsərrüfatı sahəsində çalışanları yaradırdı. Digər tərəfdən respublikamızda əhalinin sayı qonşu Gürcüstan və Ermənistanla nisbətən çox olmasına baxmayaraq, itiffaqa fondundan bizə hər adambaşına ayrılan bir çox ərzaq məhsullarının həcmi xeyli az idi. Bu vəziyyət keçən əsrin 60-cı illərin sonunda daha da dərinləşməyə başlamışdı.

Azərbaycanda yaranmış bu vəziyyətdən çıxış yolunu itiffaqa rəhbərliyi Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərlik etməsində gördü və 1969-cu ildə Heydər Əlirza oğlu Əliyev Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi seçildi. Respublikanın rəhbəri kimi fəaliyyəti başladığı ilk gündən etibarən Heydər Əliyev iqtisadiyyatın inkişafını önə çəkdi. Bu məqsədlə respublikada nəzəmi-intizamın bərpası, hər bir işçinin öz vəzifəsinə məsuliyyətlə yanaşması, daha bacarıqlı və savadlı kadrların irəli çəkilməsi, bütün sahələrdə nəzarətin gücləndirilməsi və tələblərlərin artırılması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilməyə başlandı.

Heydər Əliyevin 1969-1982-ci illərdə fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən biri də kənd təsərrüfatını düşüdü ağır vəziyyətdən xilas etmək və Azərbaycanı itiffaqa inkişaf etmiş kənd təsərrüfatına malik respublikalardan birinə çevirmək idi. O, çox yaxşı bilirdi ki, kənd təsərrüfatı milli təhlükəsizliyin tərkib hissəsi olan ərzaq təhlükəsizliyinin əsas bazasıdır. Böyük fransız yazıçısı, filosofu, bəstəkarı və botaniki Jan-Jak Russo (1712-1778) demişdir: "Yalnız kənd təsərrüfatı ölkələrin azadlığını təmin edə bilər. Ticarət var-dövlət yaradır, kənd təsərrüfatı ölkələrə azadlıq verir". Bu, həqiqətdən də belədir. Çünki əhalisinin

öz istehsalı olan ərzaqla təmin etməyənlər ölkə başqısından asılı olur, onun siyasi tələblərini yerinə yetirməyə məcbur olduğundan müstəqilliyini itirir və əhali həmişə ərzaq təhlükəsi ilə üzülür.

Amma kənd təsərrüfatı açıq səma altında yerləşdiyindən, şiddətli təsir gücünə malik təbiət hadisələrindən - quraqlıq, saxta, leysan yağışlar, tufan və s.-dən qorunmaq imkanının məhdu olması ucubətindən çox riskli sahədir. Bütün bunları nəzərə alaraq Heydər Əliyev kənd təsərrüfatının dövlət qayğısına daha çox ehtiyacı olan bir iqtisadi sahə kimi onun inkişafına xü-

Heydər Əliyev və aqrar siyasət

susi qayğıkeşliklə yanaşırdı. Özü də bu qayğıkeşlik aqrar-sənaye kompleksinə əhatə edən hər üç bölməni, yəni bu bölmənin əsasını təşkil edən kənd təsərrüfatı ilə yanaşı, aqrar maşınqayırma, gübrə, aqrokimyəvi maddələr istehsalı sahəsini də kənd təsərrüfatına məhsullarının emalı, tedarikü və satışı bölmələrinə əhatə edirdi. Çünki onlardan hər hansı birinin zəif inkişafı aqrar sahənin səmərəli fəaliyyətini təmin etməyəcək və gözənlənən nəticəni əldə etmək mümkün olmayacaqdı.

Təkcə bir faktı qeyd edək: 1969-1982-ci illərdə Heydər Əliyevin təşəbbüsü və səyləri, habelə SSRİ rəhbərliyindəki yüksək nüfuzu nəticəsində keçmiş Sov.İKP MK və SSRİ Nazirlər Sovetinin Azərbaycan kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı 3 qərarı qəbul edilmişdir. Bunlar 1970-ci ildə "Azərbaycan SSR-də kənd təsərrüfatını inkişaf etdirmək üçün tədbirlər haqqında", 1975-ci ildə "Azərbaycan SSR-də kənd təsərrüfatı istehsalını daha da intensivləşdirmək tədbirləri haqqında" və 1979-cu ildə "Azərbaycan SSR-də kənd təsərrüfatı istehsalını daha da intensivləşdirmək, üzmüclüyü, şəraicliyi inkişaf etdirmək, habelə irriqasiya-meliorasiya obyektlərinin layihələndirilməsi və tikilməsi tədbirləri haqqında" qəbul edilmiş qərarlardır. Məhz bu qərarların uğurlu və vaxtında yerinə yetirilməsi sayəsində Azərbaycan bütün növ kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalına görə rekord növlərə yüksəlmişdi. Eləcə də təsərrüfatların maddi-texniki bazası yeni texnika və texnologiya ilə möhkəmləndi, ölkənin iqtisadiyyatı əsaslı surətdə inkişaf etdi, bitkiliklərin intensiv inkişafı təmin edildi, heyvandarlıq məhsullarının sənaye üsulu ilə istehsalının təşkilü üçün çoxsaylı heyvandarlıq kompleksləri və quşçuluq fabrikləri fəaliyyətə başladı. Bitkilərin sortunun və heyvanların cinsinin yaxşılaşması, toxumçuluq və damazlıq işinin elmi əsaslarla təşkilü həyata keçirildi. Heydər Əliyevin tapşırığı və itiffaqa nazirliklərinin razılığı ilə hər il Azərbaycana digər respublikalardan, xüsusilə Baltıkiya respublikalardan yüksək süd məhsuldarlığına malik cins qaramal gətirilirdi. Bütün bunlar bitkiliklərin və heyvandarlıqda məhsuldarlığın artırılması hesabına kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının dinamik və davamlı inkişafını təmin etdi, respublikamızın göstəricilərə görə itiffaqa ön sıraya çıxdı. Artıq Azərbaycan itiffaqa geridə qalan aqrar diyar kimi yox, müasir texnologiyalara əsaslanaraq inkişaf edən bir respublika kimi tanındı.

Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1969-1982-ci illərdə kənd təsərrüfatı istehsalının artırılması üçün həyata keçirilən əhəmiyyətli tədbirlərdən biri də suvarma təsərrüfatının inkişafı idi. Bu məqsədlə həmin dövr beton suvarma kanalları şəbəkəsinin genişləndirilməsi, kiçik suların qarşısını almağa, sel sularından və su ehtiyatlarından suvarma üçün daha səmərəli istifadə etməyə geniş imkanlar yaratdı. Bunun sayəsində kənd təsərrüfatında məhsuldarlıq əhəmiyyətli dərəcədə yüksəlməklə ölkənin iqtisadının artımına öz töhrünə göstərdi.

Heydər Əliyevin Azərbaycanı həyata keçirdiyi möhtəşəm quruculuq işləri, yüksək idarəçilik qabiliyyəti, dövlətçiliyi inkişaf etdirmək bəcağı və rəhbər işçi kimi böyük potensiala malik olması itiffaqa rəhbərliyinin diqqətini cəlb etməyə başladı. O, 1982-ci ildə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının Siyasi Bürosunun üzvü seçildi və SSRİ Nazirlər Soveti Södrünün birinci müavini vəzifəsinə təyin olundu. Heydər Əliyev bu vəzifədə işlədiyi qısa müddət ərzində itiffaqa mövcud olan ən problemlı sahələrin inkişafına, o cümlədən dünyanın ən böyük magistralı olan BAM-ın (Baykal-Amur Magistralı) tikintisinə rəhbərlik edirdi. Məhz buna görə BAM-ın istifadəyə verilməsinin 30 illiyi münasibəti ilə Rusiya Federasiyasının rəhbərliyi tərəfindən bu magistralın tikintisində Heydər Əliyevin əzmkarlığı və böyük əməyi xüsusi vurğulanı.

O dövr Heydər Əliyev tez-tez xarici ölkələrdə olur, onlarla əməkdaşlıq problemlərini müzakirə edir və dünyanı siyasi iltisadına hərmətlə qarşılanırdı. Eyni zamanda Heydər Əliyev həmin illər respublikamızda baş verən proseslərlə daim maraqlanırdı, problemlərini həllənməyə göstərir və respublikamızın dinamik inkişafı üçün əlindən gələni edirdi. Azərbaycanda kənd təsərrüfatının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi işini davam etdirmək və aqrar sahə ilə bağlı digər məsələlərin həlli üçün itiffaqa qarşı SSRİ rəhbərliyində, xüsusilə M.Qorbaçov tərəfindən aparılan təqiblərə cavab olaraq o, vəzifəsindən istefa verdi. Bundan sonra Azərbaycanın aqrar-ıncılarla dolu dövrü başladı. Bununla belə, bütün qadağalara baxmayaraq Heydər Əliyev SSRİ-də və Azərbaycanda gedən prosesləri diqqətlə izləməklə davam edir, öz xalqı

ilə birgə nəfəs alırdı. Onun gücü də məhz bunda idi.

Heydər Əliyev 1990-cı il iyulun 22-də kiçik vətəni Naxçıvana gəldi və Naxçıvan əhalisi onu Naxçıvan Muxtar Respublikasının və Azərbaycan SSR-in Ali Sovetində deputat seçdi. 1990-cı ilin noyabr ayının 17-də muxtar respublikanın Ali Sovetinin birinci sessiyasında Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə doğma Azərbaycanımızın üçüncü bayrağı qaldırıldı. Bundan başqa, onun təklifi ilə muxtar respublikanın adından "Sovet Sosialist" sözləri çıxarıldı və Naxçıvan MR Ali Soveti Ali Məclis adlandırıldı. Habelə dekabrın 31-i Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü elan edildi. 1991-ci il sentyabrın 3-də Heydər Əliyev muxtar respublikanın Ali Məclisinə sədr seçildi. O, bu vəzifədə işlədiyi müddətdə blokada şəraitində olan Naxçıvanı ermənilərin hücumundan qorumaq və əhalini ərzaq məhsulları ilə təmin etmək üçün hətərləndirilmiş tədbirlər görməyə başladı. Bu məqsədlə əhali səfərbər olundu və kolxozların mal-qarası kənd əhalisinə verilməklə itiffaqa miqyasında ilk dəfə Naxçıvana aqrar islahatlar keçirildi.

Həmin dövr - 1991-ci il 18 oktyabr tarixində Bakıda Azərbaycan SSR Ali Sovetinin iclasında Azərbaycan Respublikasının ikinci dəfə öz müstəqilliyi və suverenliyi haqqında Konstitusiyası qəbul olundu. Lakin müstəqilliyin ilk illərində hakimiyyətdə olan qüvvələrin sərbətsizliyi, siyasi hadisələrə qiymət vermək, gələcəyi görmək və proqnozlaşdırmaq imkanlarından məhrum olmaları səbəbənə və ölkədə xilətdə mövcud gərginliyi daha da artırırdı. Müstəqil Azərbaycan öz tarixinin ən ağır çağlarını yaşayırdı və suverenliyini itirmək təhlükəsi qarşısında idi. Bunun məntiqi nəticəsi kimi 1993-cü il iyunun 4-də Gəncədə itiffaqa tam etimadsızlıq göstərilərək qiyam baş verdi, qardaş qanı axıdılmaq istəfi verdi. Bundan sonra Azərbaycanın rəhbərliyi dəvət etdi.

Heydər Əliyev yenidən müstəqillik əldə etmiş respublikamızda yaranmış acınacaqlı vəziyyəti və xalqın çağırışını nəzərə alaraq Bakıya gəldi və 1993-cü il iyunun 15-də Azərbaycan Respublikasının Ali Sovetinin Södrü seçildi. Onun oktyabrın 3-də Ali Sovetə rəhbərlik etdiyi dövrdə parlamentarizm ənənələri yeni nəfəs, yeni qüvvə aldı. Həmin dövrün son tarixi hadisələri, faciələrimiz parlamentin müzakirəsinə çıxarıldı, onlara hüquqi-siyasi qiymət verildi. Ordu quruculuğu sahəsində mühüm qərarlar qəbul edildi, əhalinin döyüş ruhunu qaldırmaq,

müharibə dövrünə uyğun təbliğat aparmaq, qanunsuz silahlı dəstələri zərərsizləşdirmək üçün lazımi tədbirlər görüldü, ölkədəki vəziyyət barədə tez-tez xalqa məlumat verildi. Bu çox qısa müddət ərzində Azərbaycan demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət kimi gələcək inkişafının təməli qoyuldu. Ali qanunverici orqanın 4 aylıq fəaliyyəti sübut etdi ki, Azərbaycanın müstəqilliyini qoruyub saxlayan və inkişaf etdirən yeganə şəxs məhz Heydər Əliyevdir. Bunu 1993-cü il 3 oktyabr prezident seçkilərində seçilərin 98,8 faizinin Heydər Əliyevə səs verməsi də nümayiş etdirdi.

Dövlət başçısı kimi fəaliyyətə başlayan Heydər Əliyev Azərbaycanın müstəqil bir dövlət kimi qorunub saxlanmasını və inkişaf etdirilməsini yeganə yolunun ilk növbədə ölkədə siyasi sabitliyin bərqərar olması, strateji təbii sərvət olan neft və qaz istehsalının müasir texnologiyalar əsasında təşkilü və bu sahədə gələn gəlir hesabına milli təhlükəsizliyin təmin edilməsi, sosial-iqtisadi sahələrin inkişafı olduğuna bəyan etdi. Bu məqsədlə Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində separatçı ermənilər tərəfindən başlanmış Ermonistan-Azərbaycan müharibəsində 1994-cü il mayın 12-də atəşkəsə nail olundu. Bundan sonra ölkədə siyasi və iqtisadi sabitlik bərqərar oldu, siyasi sistem təkmilləşməsi istiqamətində möhkəm addımlar atıldı və 1995-ci ildə müstəqil Azərbaycan Respublikasının yeni Konstitusiyası qəbul olundu. Ulu Öndörün rəhbərliyi ilə həyata keçirilən inkişaf tədbirləri nəticəsində əvvəlki iqtidarların dövründən başlayan sosial-iqtisadi tənəzzülün qarşısı alındı və 1996-cı ildən inkişaf başladı.

Təbii ki, bütün bunlar elə də asan başa gəlmədi. Azərbaycanın inkişafını, Heydər Əliyevin hakimiyyətdə olmasını istəməyən bəzi daxili və xarici anti-Azərbaycan qüvvələr 1994-cü və 1995-ci illərdə dövlət çevrilişinə cəhdlər etdi, terror aktları törətmək istədilər. Lakin Azərbaycan dövlətinin və xalqının, onun liderinin öleyhinə yönəlmiş bu qanunazidd hərəkatları və separatizm əməllərinin qarşısı Heydər Əliyevin düşünlümlü və uzaqgörən siyasəti sayəsində vaxtında və yüksək peşəkarklıqla alındı.

Ümummilli Lider çox yaxşı bilirdi ki, neft-qaz sənayesinin inkişafı ölkəmizdə iqtisadiyyatın digər sahələrinin inkişafı üçün möhkəm təməl yaradacaq. Bunun üçün Heydər Əliyevin təşəbbüsü və bilavasitə iştirakı ilə hazırlanaraq 1995-ci ildə qəbul olunan Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında ölkə iqtisadiyyatının bazar münasibətləri əsasında inkişafı təsbit edilmişdir. Onu əsas götürərək respublikamızda yubanmadan iqtisadi-

yatın bütün sahələrində, o cümlədən aqrar sahədə islahatlar başlandı. Həmin məqsədlə torpaq islahatında, habelə sovxoz və kolxozların omlakının bölgüsündə ədalətli nəticələrə nail olmaq üçün "Torpaq islahatı haqqında", "Aqrar islahatın əsasları haqqında" və "Sovxoz və kolxozların islahatı haqqında" qanunlar qəbul edilərək bu islahatın hüquqi bazası yaradıldı. Heydər Əliyev bu qanunların icrasını təmin etmək üçün müvafiq mexanizmləri əks etdirən bir neçə fərman imzaladı. Həmin qanunlara və fərmanlara uyğun olaraq 1996-cı ildən başlayaraq kolxoz və sovxozlar ləğv olunaraq onların torpaqları və əmlakları qanunvericiliyə uyğun kənd əhalisi və təsərrüfatçıların arasında bölündü. Bununla da əvvəllər yalnız dövlətə mənsub olan torpaqlar dövlət, bələdiyyə və xüsusi mülkiyyətə verildi. Beləliklə, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçıları fiziki və hüquqi şəxs qismində sahəhbərkliklə məşğul olmaq üçün böyük

onun öhdəsinə buraxdığı təleyüklü məsələnin həllini təmin etmək qüdrətini nümayiş etdirdi. Bununla Azərbaycanın tarixində xilaskar lider adını daşımaq şərfi ömrünü, bütün qüvvə və bacarığını Azərbaycan xalqının azadlığı, müstəqilliyi uğrunda mübarizəyə həsr etmiş XX əsrin böyük siyasətçisi Heydər Əlirza oğlu Əliyevə qismət oldu. Ulu Öndər bu şərəfli missiyanı Azərbaycan rəhbərliyi dövrlərində öyən surətdə sübut etdi.

Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqına və dövlətçiliyinə bütün ömrü boyunca şərəflə xidmət etməsi həm də onunla təsdiq olunur ki, bu dəhi şəxsiyyət 2003-cü ildə Azərbaycanda prezident seçkiləri ilə əlaqədar xalqa mübarizənin özünü uzaq illər formalaşdırıldığı möhtəşəm siyasi kursu uğurla davam etdirə biləcək ünvanı daşıdığına əmin olundu. Həmin mübarizədə prezident seçkilərində prezidentliyə namizəd, mənim siyasi varisim, Yeni Azərbaycan Partiyası södrünün I müavini İlham Əliyevi dəstəkləməyə çağırıram. O, yüksək intellekti, praqmatik düşüncəli, müasir dünya siyasətini və iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili və təşəbbüskar bir şəxsiyyətdir. Sizi əmin edirəm ki, həm İlham Əliyev, həm də Yeni Azərbaycan Partiyası bundan sonra da xalqımızın ən layiqli övladlarını öz ətrafında saxlayaraq xalqımızın firavanlığı yolunda çox işlər görəcəklər. İnənam ki, mənim təsərrüfatı məhsulları istehsalı ilə məşğul olur. Qısa müddətdə və uğurla həyata keçirilən bu aqrar islahatlar bir çox xarici ekspertlərin rəyinə görə, keçmiş itiffaqa miqyasında ən ədalətli və tam başa çatmış islahat kimi qiymətləndirilir.

Yeni sahibkarlıq formalarının təşəbbüsü ilə əlaqədar yaranan münasibətlərin hüquqi müstəqilliyi və qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi və dərinləşdirilməsi istiqamətində aqrar islahatların aparıldığı və ondan sonrakı dövrlərdə Heydər Əliyevin təşəbbüsü və tapşırığı əsasında Torpaq Məcəlləsi, Su Məcəlləsi, "Torpaq icarəsi haqqında", "Torpaq bazarı haqqında", "Meliorasiya və irriqasiya haqqında", "Torpaqların münasibətləri haqqında", "Taxıl haqqında", "Seleksiya nailiyyətləri haqqında", "Baytarlıq təbabəti haqqında", "Bitki karantini haqqında", "Toxumçuluq haqqında" və bir sıra digər qanunlar və normativ hüquqi sənədlər qəbul edilmişdir.

Heydər Əliyev hələ Azərbaycana birinci dəfə rəhbərlik etdiyi müddətdə aqrar sahəni dövlətin diqqət və dəstəyini olmadan inkişaf etdirməyin çətin olduğunu bildiyinə görə bu sahədə yeganə yaranmış sahibkarlıq subyektlərinin formalaşması və tərəqqisi üçün onların dövlət dəstəyini daha böyük ehtiyacı olduğunu bəyan etmiş və bu istiqamətdə müvafiq tədbirlər görməyə başlamışdır. Bu istiqamətdə Heydər Əliyevin təşəbbüsü və imzaladığı sənədlər kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına müvafiq qanunvericilik təminatı təmin etmiş, 2001-ci ildən isə fermerlər torpaq vergisi istisna olmaqla digər vergilərdən azad olmuşlar.

Görkəmli dövlət xadimi olan Heydər Əliyev respublikamızda ikinci dəfə rəhbərliyi dövründə ölkəmizdə neft sahəsində aqrar islahatları uğurla həyata keçirib, Azərbaycan dövlətini və xalqını zamanın ən çətin sınaqlarından məharətlə çıxararaq müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu olduğunu sübut etdi. Heydər Əliyev ikinci dəfə müstəqillik əldə edən Azərbaycanda nənki qoruyub saxladı, həm də ölkənin ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi və mədəni-mənəvi tərəqqisinə nail olmaqla onun dünyanın qabaqcıl ölkələri sırasına çıxmasını təmin etdi. Bütün bunlar Ümummilli Liderin özünü deydiyi kimi, Azərbaycanın müstəqilliyini dönməz və əbədi olmasını təmin edən mühüm addımlar idi.

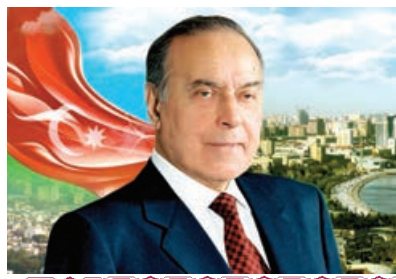
Heydər Əliyev şəxsiyyətinin miqyası, böyüklüyü və əzəməti tarixin

Ulu Öndərin bu tarixi mübarizədən keçən 20 il onun dediklərinin yüksək dərəcədə həqiqət olduğunu bir daha göstərdi. Keçən dövr ərzində dörd dəfə Azərbaycan xalqının əksəriyyətinin böyük dəstəyini qazanaraq Prezident seçilən İlham Əliyev Ümummilli Liderin layiqli varisi olduğunu sübut etdi.

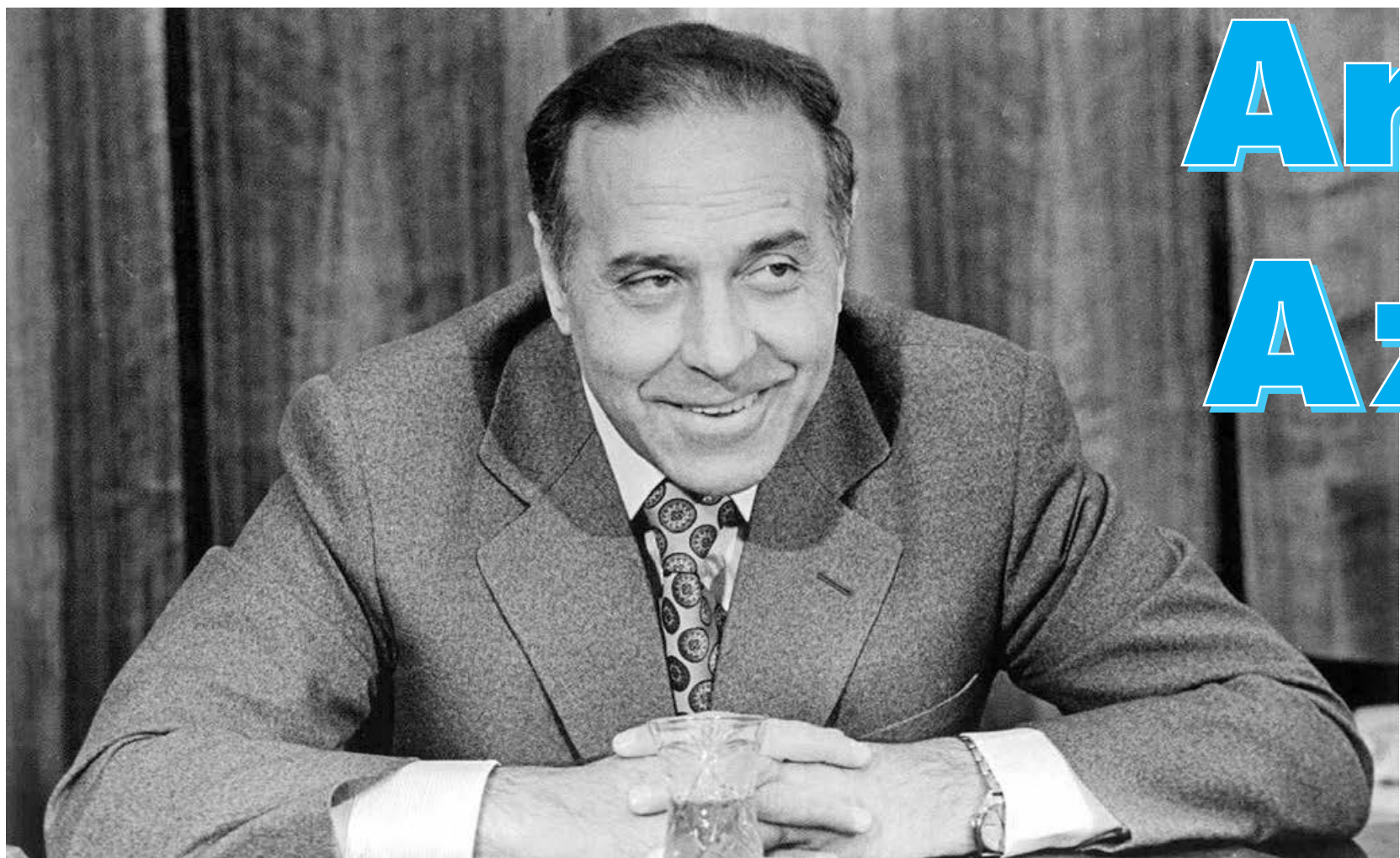
Bu varislik Heydər Əliyevin Azərbaycan rəhbərlik etdiyi dövrlərdə formalaşdırıldığı aqrar siyasətdə öz əksini daha geniş surətdə tapmışdır. Prezident İlham Əliyevin imzaladığı fərman və sərəncamlara uyğun olaraq, 2003-cü ildən indiyə kimi kənd təsərrüfatı məhsul istehsalçılarına göstərilən dövlət dəstəyi xeyli genişləndirilmişdir. Hazırda fermerlər torpaq vergisi istisna olmaqla, digər vergilərdən azad olmaqla onlara kənd təsərrüfatı texnikasının lizinqə verilməsi, damazlıq mal-qaranın 60 faiz güzəştə satılması, əkin sahələrinin və qoçxıllıq əkinlərin becərilməsinin stimullaşdırılması davam etməklə yanaşı, emal müəssisələrinə təhvil verilən pambuq, tütün, şəkər çuğunduru və barama məhsulları görə dövlət büdcəsindən əlavə vəsait ödənilir. Bundan başqa, tinq və toxum istehsalçıları, süni mayalanma yolu ilə doğulan buzovların sahibləri və an aileli saxlayan aqrarlar da dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına stimullaşdırılır. Eyni zamanda aqrar sahədə çalışan fiziki və hüquqi şəxslərə hər il güzəştli şortlərə mineral gübrələr, kreditlər verilir, habelə kənd təsərrüfatı bitkilərinin və heyvanların sigorta haqqının bir hissəsi dövlət büdcəsi hesabına ödənilir. Bütün bunlar isə hər il 400-500 milyon manat vəsaitin fermerlərin ixtiyarında qalması istehsalın genişlənməsinə sərf olunur.

Azərbaycan xalqı və Azərbaycan dövləti qarşısında misilsiz xidmətləri olan və 100 illik yubileyini böyük təntənə ilə qeyd etdiyimiz Heydər Əliyev sözün əsl mənasında dahi şəxsiyyətdir. Qədirbilən xalqımız Ümummilli Lideri ilə haqlı olaraq fəxr edir. Çünki müasir ölkəmizin memarı və qurucusu olan Heydər Əliyevin adı Azərbaycanın özü qədr əbədidir.

Eldar İBRAHİMOV,
Milli Məclisin İhtizam komissiyasının sədri,
YAP İdarə Heyətinin üzvi,
professor

Heydər Əliyev ili 2023

Arzulardakı Azərbaycan

Böyük tarixləri böyük şəxsiyyətlər yaradır. Azərbaycan xalqı xoşbəxt xalqdır ki, tarixin bütün dövrlərində zamanın axarına təsir göstərən, çətin sınaq anlarında insanları ardınca aparın, hədəflərə doğru yolumuza bələdçilik edən, düzgün istiqamət verən böyük şəxsiyyətləri həmişə olub. Əgər əsrlər əvvəl bu missiyanı görkəmli sərkərdələr, dövlət qurucuları yerinə yetirirdilərsə, XIX əsrin ortalarından belə bir missiya tanınmış maarifçilərimizin üzərinə düşüb. Onların ideyalarından XX əsrin ikinci onilliyində müsəlman Şərqiyyəti ilk demokratik respublikası olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti quruldu. Cümhuriyyət qurucuları olan şəxsiyyətlərimiz bizim üçün çox mühüm bir dəyər yaratdılar.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin şəxsiyyət kimi böyüklüyü və mənəvi gücü ondadır ki, Azərbaycan xalqının əsrlər boyu həmişə quruculuğu, həm maarifçilik, həm ictimai şöhrət, həm cəmiyyətin sosial təkamülü yönündə əldə etdiyi bütün nailiyyətlər onun həyat və fəaliyyətində bir araya gəlir. Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqının inkişafı və dünya xalqları arasında öz layiqli yerini tutması üçün gördüyü iş, apardığı məqsədyönlü fəaliyyət möhkəm təməllərə əsaslanırdı. Atılan addımların yönü, istiqaməti böllü idi və bu addımların dayanıqlığı, ardıcılığı təmin olunurdu. Heydər Əliyev gücünü xalqın mənəvi enerjisindən, dəstəyindən, tarixin ruhundan aldırı və ona görə də Azərbaycan xalqını qarşıdakı zərurətlərə yetirməyə, ali məqsədlərə çatdırmağa müvəffəq olurdu.

Keçmişdən gələcəyə

Əvvəlki nəsillərin yaratdıqlarına istinadən daha yaxşısını yaratmaq, uzun illər ərzində formalaşmış təcrübəni yeni meyillərə, fərqli yanaşmalara inkişaf etdirmək, bir qədər də konkret ifadə etsək, onun yenisini ortaya qoymaq dialektikanın əsas qanunlarından biridir. Bununla belə, qeyd etdiklərimiz keçmişdə bir zamanlar yaşanmışları inkar etmək anlamına da gəlməməlidir. Heydər Əliyev həmişə keçmişə faydalı ənənələr, təcrübə qaynağı kimi baxmış, onun işi ilə gələcəyin istiqamətlərini daha aydın müəyyənləşdirmişdir.

Ulu Öndər Heydər Əliyev müxtəlif zamanlarda, tarixi şəraitlərdə, fərqli reallıqların diktəsi mühitində yaşadığı zəngin ömründə daim Azərbaycan üçün çalışmışdır. Azərbaycanın inkişafı, xalqımızın mənəvi təkamülü üçün ən kiçik bir fürsətdən də faydalanmağa can atmışdı və buna nail olmuşdu.

Xalqların milli dövlətçilik tarixində hər dövrün öz əhəmiyyəti var. Bununla belə, elə dövrlər olur ki, həmin mərhələlər tarix üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Heydər Əliyevin doğulub böyüdüüyü və

siyasi lider idi. Eyni zamanda bir o qədər də milli düşüncənin daşıyıcısı kimi nümunə yaradırdı, bu düşüncənin yayılmasına, nəsillərdən-nəsillərə ötürülməsinə, milli kimliyimizin əbədi olaraq var olmasına xidmət göstərirdi.

Milli maraqlara xidmət

Ulu Öndərin ömürlüyünü və rəqəbləşmənin ondan çətin şərtlər altında da Azərbaycan xalqının maraqlarına xidmət etdiyinə, milli şöhrət, azərbaycanlıq ruhunun yayılması üçün ən kiçik imkanları da necə maharətlə dəyərlandırdiyinə heyratlanmaya bilmərsən. Heydər Əliyev o dövrlərin ən ağır, zəhm doğuran təşkilatlarından biri kimi tanınmış xüsusi xidmət orqanlarında sırası bir əməkdaş kimi işə başlayıb vəzifə pillələrində ilk addımlarını atanda bu sistemdə Azərbaycanın kadrının sayı çox az idi. Təşkilat daxilindəki səlahiyyətləri gücləndikcə o, bu vəziyyəti dəyişməyə başladı. Qısa müddət ərzində xüsusi xidmət orqanlarında milli əməkdaşların sırası genişləndi, burada milli dövlətçilik təfəkkürünə malik kadrlar yetişdi.

Ulu Öndərin 1969-cu ildə Azərbaycan rəhbərliyinə gəlişi ilə bu proses daha geniş miqyas aldı və ümumən, bütün dövlət aparatını əhatə etməyə başladı. Etiraf edək ki, Heydər Əliyevin ölkə rəhbərliyinə gəlişinə qədər Azərbaycanlı kadrların hansı inkişaf proseslərini keçdiyi daha çox simvolik mahiyyət daşıyırdı. Demək olar ki, bütün qərarlər mərkəzdə verilir.

Heydər Əliyevə qədər Azərbaycan rəhbərlik edən şəxslər vəziyyəti dəyişib müəyyən qərarverən səlahiyyətlərinə malik olmaqdan ötrü təşəbbüs etməyə, bunun üçün ardıcıl əməkdaşlıq göstərməyə maraqlı olmadıqları kimi, ölkədə milli dövlətçilik təfəkkürünün çiçəklənməsinin lazımı intensivliklə getməsinə də bir o qədər diqqət bəxş edəcəyinə inanırdı. Eyni zamanda sovet quruluşunun gəncərlərin inkişafı üçün yaratdığı bütün imkanlardan maksimum faydalanaraq özünü inkişaf etdirir, mükəmməl bir şəxsiyyət kimi formalaşdırırdı. Bununla belə, Ulu Öndər xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinə ruhən bağlı idi. Tariximizə, soy-kökümüzlə məhəbbət, xüsusi xoş münasibət, Azərbaycan xalqının bəşər mədəniyyətinə bəxş etdiyi mənəvi sərəvəzindən bələdlik bu böyük dövlət adamının ruhuna həmişə bağlıdır. Heydər Əliyev ümumən bəşəri dəyərlərə yaşayan, bu dəyərlərin dünyamızda özünə yer tutması üçün bütün varlığı ilə çalışan

haqq-ədalət normaları da pozulmuşdu. İnsanlar sovet sisteminin elan etdiyi bərabərlik ideyalarından necə uzaq düşdüyünü, güclülərin, meqam sahiblərinin qanunları, normaları tapdayıb keçdiklərini, öz sosial icmalarını yaratdıqlarını və bu icmaya daxil olmağın sadə insanların üçün əlçatmazlığı görürdülər. İmkanlar hər kəs üçün bərabər deyildi. Bütün bunlar isə ümid-sizliyə, mənəvi böhrana yol açırdı.

Dönüş anı

Ulu Öndər Heydər Əliyevin ölkə rəhbərliyinə gəlişi ilə bu vəziyyət kökündən dəyişdi. Böyük dövlət adamının rəhbərliyi ilə Azərbaycanda milli düşüncəyə meydan açıldı. Müxtəlif rəsmi, qeyri-rəsmi səviyyələrdə milli şöhrət oyanışı baş verdi. Ümummilli Lider Azərbaycanı uzun illərin sosial-iqtisadi problemlərindən uzaqlaşdırmaq, ölkəni yeni inkişaf yoluna çıxarmaq üçün yubanmadan işə başladı. İmkanları səfərbər etdi. Qarşıya böyük hədəflər qoyaraq cəmiyyəti həmin hədəflərə doğru yönəltdi. Heydər Əliyev ardıcıl söylər, davamlı fəaliyyət nəticəsində, eyni zamanda şəxsi nüfuzundan istifadə edərək mərkəzdə Azərbaycanın inkişafı ilə bağlı əhatəli proqramların qəbuluna və icrasına nail oldu.

Möhəbbət tarix yaradan liderlərin böyüklüyü həm də ondadır ki, onlar zamanın axarını gözəl duyur, gələcəyi hansı inkişaf proseslərini yaratdıqları həssaslıqla qiymətləndirməyi bacarırlar. Heydər Əliyev də öndər ortalardakı elmi-texniki inqilabın yaratdığı möcüzələrə gələcəyin sənayeləşmədən asılı olacağını doğru dəyərləndirir və Azərbaycanın sənaye ölkəsinə çevrilməsindən ötrü yubanmadan işlər görürdü. Ulu Öndərin gərgin zəhməti hesabına o illərdə yaradılmış zavodların, fabriklərin, infrastruktur obyektlərinin əhəmiyyətli bir qismi bu gün də müstəqil Azərbaycanın sənaye həyatına xidmət edir, ölkə iqtisadiyyatı üçün yeni dəyərlər yaradır.

Görülən işlər nəticəsində Heydər Əliyev qısa zaman ərzində Azərbaycanı geridə qalmış aqrar respublikadan inkişaf etmiş sənaye ölkəsi səviyyəsinə yüksəltdi. Bu böyük dövlət adamı təhsil dövrünə tələbinə uyğun bilik və bacarıqları, mədəniyyətin üstünlüyünü cəmiyyətdə kütləvi marağa çevirdi. Bununla Azərbaycan cəmiyyətinin inkişafı istiqamətində çox mühüm nəticələrə nail oldu. Heydər Əliyev ölkədə ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin sayını xeyli dərsədə artırdı. Təbiiq etdiyi yeni

qaydalarla təhsili, biliyi, gələcəyin layiqli mütəxəssisləri kimi yetişmək imkanını bütün Azərbaycan gəncliyi üçün açdı. O dövrdə bilikdən başqa güvənc yeri olmayan minlərlə imkansız ailənin övladları kifayət qədər güvəncli şərtlərlə ali təhsil müəssisələrinə qəbul olunduqlarına, peşəkar mütəxəssislər kimi yetişərək öz layiqli həyatlarını qurduqlarına görə bu gün də Heydər Əliyevə minnətdardır.

Ulu Öndər təhsilin, öyrənməyin sərhədlərini genişləndirdi. Hər il minlərlə Azərbaycan gəncini ölkə üçün xüsusi nədir və vacib ixtisaslar üzrə təhsil almaqdan ötrü keçmiş ittifaqın müxtəlif nüfuzlu ali məktəblərinə göndərdi. Bununla ölkədə insan kapitalının inkişafına çox güclü tökan verdi.

Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyi illərində insanların həyat şəraiti yüksəldi. Vətəndaşlarımız çəkdikləri zəhmətin bəhrəsini görməyə başladılar. Yenilənən infrastruktur, bütün ölkəboyu həyata keçirilən inkişaf layihələri ilə Azərbaycan kəndlinin, şəhərlərin siması dəyişdi.

Ulu Öndər cəmiyyətə ədalət gətirdi, mənəvi dəyərlərimizə, milli varlığımıza ifadəsi olan ana dilimizə, tarixi şəxsiyyətlərimizə sahib çıxdı, səsimizi-sözümüzü mövcud tarixi reallıqlar şəraitində dünyaya yetirdi. Bütün dünya, ən azı mədəniyyət incilərimizlə Azərbaycan adında bir ölkənin, xalqın varlığından xəbər tutmağa başladı. Heydər Əliyev xalqımızın enerjisini, milli müstəqillik duyğularını təzahürünə çalışır, bizi dünyanın inkişaf etmiş xalqlarının səviyyəsinə çatdırmağa çalışırdı.

Ulu Öndər keçmiş SSRİ kimi nəhəng bir imperiyanın əsas rəhbərlərindən biri olaraq Kremldə çalışdığı illərdə də Azərbaycanın və ümumən, türk-müsəlman xalqlarının ən güclü dayağı idi.

İstiqlal memarı

Ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarından Azərbaycan özünü göstərən milli müstəqillik duyğularının, qısa zamanda sonra ölkəmizi, xalqımızı dövlət müstəqilliyinə qovuşduracaq meyillərin bünövrəsini Heydər Əliyevin ölkəyə rəhbərlik etdiyi illərdə formalaşması tarixi reallıqdır. Ulu Öndərin misilsiz xidmətlərinin nəticəsi idi ki, Azərbaycan 1980-ci illərin sonlarına doğru bütün meyarlar üzrə öz həyatını müstəqil yaşamağa qabil olan ölkə halına gəlmişdi. Qorbaçov və əlaçlıqların təzyiqi ilə Ümummilli Lider yüksək vəzifələrindən istefaya göndərildikdən cəmi bir neçə gün sonra ermənilər Azərbaycana qarşı işğal planlarını həyata keçirməyə başladılar. Separatçıların bəd əməllərinə etiraz məqsədilə milyonlarla soyaşımız meydanlara atılaraq milli haqlarımızın təmin olunmasını, Vətənimizin istiqlalını tələb etdilər.

Azərbaycan Heydər Əliyevin zamanında qurub-yaratdığı möasir infrastruktur, zəngin sənaye gücü, xammal bazası, kadr bazası ilə böyük bir inkişaf yolunun başlanğı-

cında idi. Əfsuslar olsun ki, müstəqilliyimizin ilk illərində bu imkanları düzgün yönəldən olmadı. Təsəffüflər nəticəsində ölkəyə rəhbərliyi ələ keçirən nəşlərin təcrübəsizliyi və səhv addımları nəticəsində Azərbaycan çox ağır sınaqlarla üzləşdi. Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində torpaqlarımızın 20 faizini itirdik. Ölkədə sosial-iqtisadi böhran, xaos, anarxiya, silahlı qarşıdurmalar dözlüməz hala gəldi. Müstəqilliyimizi gözü götürməyən xarici qüvvələrin təhriki ilə ölkədə yeni münaqişə ocaqları yaranmaqdan ötrü separatizm meyilləri baş qaldırdı. Azərbaycan vətəndaş müharibəsi təhlükəsinin bir addımına gəlib çıxdı.

Belə bir zamanda xalqın xilasını kimin gördüyü, ölkəni üzləşdiyi bu durmadan çıxarmaq üçün gücünü, qətiyyətinə, təcrübəsinə inanıb gəvəndiyi yeganə qüdrətli lider məhz Heydər Əliyev idi. Əslində, Ümummilli Liderin hakimiyyətə gələrkə müstəqil Azərbaycan dövlətinin gələcəyinə görə məsuliyyəti üzərinə götürməsi hələ ölkənin müstəqilliyə rəsmən elan olunmuşdan cəmiyyətin sosial sifarişini idi. Bir-birinin ardınca bəş verən hadisələrin sürəti, gözəllikləri, gələcəyə ümidini itirmiş insanların çətinliyi bu böyük dövlət adamının prosesləri nəzarət altına almasını, Azərbaycanı xaosdan rəvan inkişaf yoluna yönəltməsinə tələb edirdi. Amma gədisat Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışını bir neçə il yubadı və bundan on çox əziyyət çəkən dövlətimiz və xalqımız oldu. Tam əminliklə söyləyə bilərik ki, eger öndər əsrin 80-ci illərinin sonlarından Heydər Əliyev ölkəyə rəhbərlik etsəydi, Azərbaycanda yeni tarixi-strateji dönmə məhz Ulu Öndərin liderliyi ilə baş tutsaydı, o illərdə yaşadığımız ağır faciələrin heç biri baş verməyəcəkdi. Bunu 1993-cü ilin iyununda xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyət rəhbərliyinə qayıdışından sonra qısa müddət ərzində Heydər Əliyevin nail olduğu köklü dəyişikliklər bir daha təsdiqləyir.

Xilaskar

Heydər Əliyev o çətin, keşməkeşli dövrdə Azərbaycanı, sözün əsl mənasında, xilas etdi. "Azərbaycan Respublikası, bundan sonra onun başına nə gəlsə-gəlsin, müstəqilliyini itirməyəcək, yenicənən heç bir dövlətin tərkibinə daxil olmayacaq, heç bir başqa dövlətin əsarəti altına düşməyəcəkdir". 1993-cü ilin 15 iyununda sonralar milli dövlətçilik tariximizə Milli Qurtuluş Günü kimi düşən əlamətdar gündə Ulu Öndər Azərbaycan xalqının və beynəlxalq ictimaiyyətin qarşısında belə bəyan etmişdi. Böyük rəhbər Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin əbədiyini, daimliyini, dönməzliyini təmin etdi. Ölkədə nizam-intizam yaratdı, xaosa, qarşıdurmalara son qoydu. Vətəndaş müharibəsi təhlükəsini aradan qaldırdı. 1994-cü ildə dünyanın aparıcı şirkətləri ilə imzalanmış "Əsrin müqaviləsi" isə ölkəmizin yeni neft strategiyasının əsasını qoydu. Ulu Öndərin irəli sürdüyü

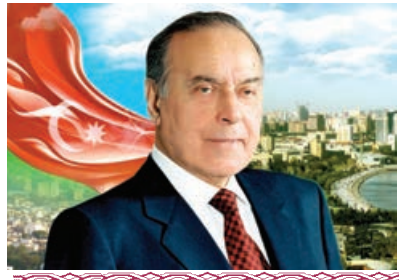
qlobal təşəbbüslər və reallaşdırılan irimiqyaslı enerji-kommunikasiya layihələri Azərbaycanın beynəlxalq əhəmiyyətini artırdı. Ölkəmiz tədricən regionun aparıcı ölkələrindən birinə, zamanla Cənubi Qafqazın liderinə çevrildi.

Heydər Əliyevin bilavasitə rəhbərliyi ilə layihəsi hazırlanaraq 1995-ci ilin 12 noyabrında ümumxalq sərəməsi əsasında qəbul olunmuş müstəqil Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası ölkəmizdə demokratik, hüquqi dövlət quruculuğu proseslərinin möhkəm təməlini formalaşdırdı. Azərbaycanda qanunun aliliyi, ifadə azadlığı, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu təmin edildi. Azərbaycan yeni ictimai-iqtisadi formasiyanın tələblərindən irəli gələn dəyişikliklər prosesini uğurla həyata keçirdi. Dövlət müliyyətinin özəlləşdirilməsi, torpaq islahatlarının aparılması sahəsində postsəviet məkanının öncüllərindən oldu. Azad bazar iqtisadiyyatı prinsipləri öz yerini tutdu, cəmiyyətimizdə sahibkarlıq ənənələri formalaşdı, orta təbəqə meydana gəlməyə başladı. Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu gücləndi, qlobal məkanda ölkəmiz öz layiqli yerini tutmağa başladı. Bütün bunlar Azərbaycanın dayanıqlı inkişafı üçün əlverişli şərait yaratdı və bu dayanıqlı inkişafın möhkəm bünövrəsi üzərində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev müstəqil dövlətimizi tarixinin ən qüdrətli mərhələsinə gətirib çıxardı.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev rəhbərliyi, sanlı ordumuzun gücü ilə 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı torpaqlarımızı işğaldan azad edən, erməni vandallarının dağıdıcı xaraba qoyduqları yurdlarımızda heç kimin maddi köməyinə ehtiyac olmadan, öz maliyyə imkanları hesabına yenicənən abadlıq mənzərələri yaradan Azərbaycan bu gün regiondakı yeni tarixi reallıqların əsas müəllifidir. Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyinin əsas təminatçısıdır. BMT-dən sonra dünyanın ən böyük beynəlxalq qurumu olan Qoşulmama Hərəkatına rəhbərliyi ilə dünyamızın gələcəyi üçün mühüm təşəbbüslərə imza atmış nüfuzlu dövlətdir. Türk dünyasının bir araya gəldiyi əsas mərkəzlərdəndir. Şərqlə Qərbin qovuşduğu məkandır. Dünyamızın gələcəyi üçün çox mühüm qlobal təşəbbüslərə evsahibliyi edən, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsləri ilə bütün dünyada mədəniyyət işğını yayan, multikulturalizm, sivilizasiyalar arasında dialoq təşəbbüslərini təbliğ edən ölkədir. Azərbaycan bu gün dünyada hər kəsin güvəndiyi və özü haqqında bu güvəni illərin sınaqları ilə qazanmış etibarlı tərəfdaşdır.

Bu günün Azərbaycanı Ulu Öndər Heydər Əliyevin arzularından yaranmış Azərbaycandır.

Əhliman ƏMİRASLANOV, akademik, SSRİ Dövlət mükafatı laureatı, Milli Məclisin komitə sədri

Heydər Əliyev ili 2023

Müstəqilliyə aparan yol - Azərbaycançılıq

Hər bir insan ömrünü bir zaman kösiyində yaşayır və həmin zamanın diktəsi ilə hərəkət edir. Lakin tarixdə elə şəxsiyyətlər var ki, onlar zamanandan uca dururlar, ona sığmırlar, dövrünün gedişini dəyişirlər. Bu gün nuruna toplaşdıqımız Ümummilli Lider Heydər Əliyev məhz belə şəxsiyyətdir. Heydər Əliyev siyasətdə zamanın ruhunu tutmaq və ona uyğun hərəkət etmək qabiliyyətinə malik idi. Onda hadisələrin gedişini izləmək, baş verə biləcək olayları qabaqcadan görmək və lazım məqamda lazımı qərarlar vermək istedadı vardı.

Siyasəti empirik elm kimi əsaslandırılan, öz təlimi ilə öz dövrünü xeyli qabaqlamış İtaliya filosofu Makiavellini göstərir ki, siyasətə ali məqsədi, əsas problemi zamanın xarakterinə və qərar qəbul olunan məqamda spesifik şəraitə uyğun gələn hərəkət obrazını tapmaqdan ibarətdir. Buradan çıxış edərək o yazırdı ki, siyasət ümumi səhncəmlərin, sadəcə, mənimə-nilməsi ilə başa çatmır. Burada müccərərd danışmaq olmaz, çünki şəraitdən asılı olaraq hər şey dəyişir. Makiaveli hələ öz dövründə dövlət mənafeini votenin xilasını kimi anlayaraq yazırdı ki, söhbət Vətənin xilasından gedəndə hər şeyi unudub onun mövcudluğunu və azadlığını qorumaq lazımdır. Heydər Əliyevin də siyasət fəlsəfəsində siyasi əxlaqın ali tələbləri dövlət, xalq maraqlarına tabedir.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin dövlətçilik təfəkkürü tarixi şüura əsaslanır. Bu kontekstdən yanaşdıqda görürük ki, dahi rəhbərin siyasəti dünyada gedən qloballaşma, demokratiya, insanların düşüncələrində baş verənləri nəzərə alaraq azərbaycanlıların etnik qurumdan siyasi millətə keçməsi xarakteristikası ön plana çökür.

Müasir politoloqlar siyasi milləti milli inkişafın yüksək zirvəsi hesab edirlər

Məlumdur ki, millətin mövcudluğu onun milli şüur səviyyəsi ilə əlaqədardır. Milli şüurun iki səviyyəsi göstərilir. Milli şüurun ilkin səviyyəsi etnik şüur mərhələsidir ki, buraya milli dil və mədəniyyət, maddi-məişət ünsürləri, milli psixoloji hissələr, milli mədəniyyət, milli xarakter, milli mentalitet və s. daxildir.

Bu məqamda xüsusi qeyd etmək istədik ki, Heydər Əliyev siyasi düşüncəsinin formalaşmasında erkən və orta əsr türk dünyasında ömür yaşamış sərkərdələrimizin siyasi baxışlarından xüsusi məharətlə bəhrələnməmişdir. VI əsrdə Göytürk xaqanı olmuş Qara İssik xanın oğlu Şetunun Çin xaqanının məktubuna cavabına diqqət yetirik: "Sizə hər il vergi göndərəcəyəm, bütün vaxtınızı sizə sərf edəcəyəm, sözlünüzü dinləyəcəm. Ancaq paltarlarımızın ətəklərini kəsməyə, çiyinlərimizdə dalğalanan saçlarımızı kəsməyə, dilimizə dəyşdirməyə və sizin qanunlarınızı mənimsəməyə gəlincə isə bizim ənənələrimiz, qədimdən qalma adətlərimiz çox uzaq keçmişlərdən gəlir, mən özüm də indiyə qədər bunlardan tək bir-cosini belə dəyişdirməyə cürət etməmişəm. Ona görə ki, bütövlükdə türk xalqı eyni qəlbini yaşayır".

Ulu Öndər Heydər Əliyev çıxışlarının birində milli dövlətçilik şüurunun formalaşması kontekstində tarixi məsələlərə öz konseptual baxışını belə ifadə etmişdir: "Bizim xalqımızın böyük, möhtəşəm tarixi var. Biz öz tariximizlə fəxr edə bilərik. Bizim xalqımızın böyük dövlətçilik tarixi olubdur. Ən qədim dövrlərdən Azərbaycan torpağında özəmətlilərlə dövlətlər olmuşdur. O tarixlərdən Azərbaycan dövlətçiliyi tariximizə gözəl nümunələr vermişdir. Şirvanşahlar dövləti, Atabəylər dövləti, Ağqoyunlular dövləti, Qaraqoyunlular dövləti, Sofavilər dövləti - bunlar hamısı Azərbaycan xalqının dövlətçiliyinin tarixidir. Ondan sonra Azərbaycanda olan xanlıqlar da dövlətçilik xarakterini daşımışdır. XX əsrin əvvəlində, 1918-ci ildə ilk Azərbaycan Demokratik Respublikası yaranmışdır. Ondan sonrakı dövr, 1920-ci ildən 1991-ci ilə qədər olan dövr Azərbaycanın həyatında xüsusi bir dövr olmuşdur. Azərbaycan müstəqil dövlət olmamışdır, ancaq Azərbaycan xalqı böyük bir inkişaf dövrü keçmişdir. Beləliklə, Azərbaycan

torpağında ən qədim zamanlardan indiyə qədər müstəqil dövlətlər olmuşdur. Biz bununla fəxr edirik və fəxr edə bilərik".

Heydər Əliyevin dövlətçilik ideyasının əsası müstəqillik düşüncəsidir

Heydər Əliyev müstəqilliyi ali məqsədi kimi milli-mədəni və mənəvi dəyərlərin bərpası üçün, xalqımızın özünü dərk etməsinə, öz mədəniyyətinin sahibi olmasına fədakarlıqla, vətəndaş hünəri ilə çalışırdı. O, yalnız siyasi və iqtisadi deyil, həm də mədəni-mənəvi istiqal uğrunda əzmkar mübarizə aparırdı. Ulu Öndər Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutundan sonra siyasi reallıqdan çıxıb ideya formasında yalnız insanlarımızın istiqal duyğularında qıvcılcım kimi közərən milli dövlətçilik düşüncəsini məhz ötən əsrin 70-ci illərinin əvvəllərindən başlamaqla əsrin sonlarına doğru müstəqil Azərbaycan dövləti kimi özəmətlilə bir reallıq qoşmuşdur, qurub-yaratdığı bu dövlətin sarsılmazlığını, demokratik yüksəlişini, Azərbaycanın müstəqilliyinin əbədiyyətini, dönməzliyini təmin etmişdir.

Heydər Əliyev ilk siyasi hakimiyyəti illərində siyasi rəhbərlik daxilində yekdillik, azərbaycanlılar arasında milli birlik, xalq-hakimiyyət arasında vəhdət yaratdı. ABS tarixçiləri Kollinz və Svyatxovskiy Heydər Əliyevin hakimiyyəti illərində azərbaycanlıların ibarət siyasi elitani birləşdirdiyini qeyd edirlər. Heydər Əliyev dövründə azərbaycanlılar siyasi və iqtisadi həyatda hökmran mövqə tutdular. Milli və hərbi kadrlar yetişdirildi, tarixi-mədəni, milli-mənəvi dəyərlər mühafizə və inkişaf etdirildi, elm, ədəbiyyat, milli incəsənət, ədəbi irsə, ana dilinə, demografik inkişafa qayğıkeşlik göstərildi. Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələri, həm vətənlər və türk dünyası ilə əlaqələri quruldu, nüfuzu artdı, Cənubi Azərbaycan məsələsi gündəmə gəldi. Sovet dövründə Azərbaycan dövlətçiliyinin vəziyyəti haqqında Heydər Əliyev belə demişdir: "Bu dövrdə Azərbaycan xalqı kommunist rejimində, ümumittifaq sosialist dövlətinin tərkibində olduğundan, şübhəsiz ki, müstəqilliyini itirmiş, ancaq dövlətçiliyini tam itirməmişdir. Azərbaycan Respublikasının dövlətçiliyinin bir çox atributları qalmış, yaşamışdır. Əsas cəhət budur ki, yetmiş il ərzində Azərbaycan xalqı böyük tarixi yol keçmiş, respublikanın iqtisadiyyatı yüksək sürətlə inkişaf etmiş, xalqımızın mədəni, təhsil səviyyəsi yüksəlmiş, Azərbaycanın elmi, mədəniyyəti, həyatının bütün sahələrində inkişaf etmiş, respublikada böyük iqtisadi, sosial və mədəni intellektual potensial yaranmışdır".

Heydər Əliyev Azərbaycan KP MK-nin birinci katibi seçilənə qədərki dövrdə belə işlədiyi təşkilatın tələbinə əsasən ölkəmizdə gedən bütün proseslərdən xəbərdar idi. Şüurunun kəssiri, zəkasının gücü ilə ən ağır məsuliyyət tələb edən bir təşkilatda işləyən Ulu Öndərin nəzərindən heç bir proses yayınılmazdı. Azərbaycan xalqı həmin dövrdə mövcud şəraitə uyğunlaşsa da, qəlbində müstəqillik və azadlıq hissələri vardı. Siyasi rejiməndən, kimsənə əsarəti altında yaşamasından asılı olmayaraq, xalqımız həmişə azadlığa, istiqlalına can atmışdır.

Məhz Heydər Əliyevin hakimiyyətinin birinci dövründə Azərbaycanın dövlətçiliyi tarixində müstəqilliyə doğru böyük dönüş və milli oyanış dövrü başlandı. Azərbaycanın bugünkü dövlət müstəqilliyinin potensialını istedadlı siyasi xadim Heydər Əliyev hazırladı. Bu gün zəngin elmi, mədəni potensialımız varsa, bütün bunların təməlinə Heydər Əliyevin hələ neçə on illərdən bəri aparıldığı milli quruculuq işi dayanır. Heydər Əliyevin ölkəmizdə şəxsiyyət bütövlüyü ilə dövlətçiliyi idarə etdiyi dövrlərin ağırlı-acılı anları da az olmamışdır. Amma dövlət idarəçiliyində mürəkkəb, ən ciddi, ən çətin məqamlarda müdrik, qətiyyətli siyasətçi kimi Heydər Əliyev çətinlikləri aradan qaldıraraq, ən gərgin vaxtlarda belə dönməz-

liyini, ucalığını, özəmətini, vüqarını qoruyub saxlaya bilmişdir.

Heydər Əliyev və müstəqil dövlət atributları

Ötən əsrin 70-ci illərinin ortalarından başlayaraq SSRİ-ni təşkil edən respublikaların ictimai-siyasi həyatında dil məsələsi yenidən gündəmə gətirildi. SSRİ Konstitusiyasının qəbulundan sonra milli dillərin sınızdırılması prosesi daha da gücləndirildi. Belə bir şəraitdə ana dili məsələsinin təbliği ilə məşğul olmaq cəsarət tələb edirdi. Hətta milli respublikaların rəhbərləri də ana dili məsələsinin gündəmə gətirilməkdə aciz idilər.

Bütün bunlara baxmayaraq, o vaxt Azərbaycanın rəhbəri olan Heydər Əliyev dil məsələsində öz mövqeyini çox cəsarətlə, qətiyyətlə bildirmişdir. Ona görə də bu gün qətiyyətlə deyə bilərik ki, Azərbaycan dilinə dövlət dili statusunun verilməsi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xalq qarşısında ən böyük tarixi xidmətlərindən biridir. 2 aprel 1978-ci ildə IX çağırış Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası Konstitusiyasının layihəsi və onun ümumxalq müzakirəsinin yekunlarına həsr olunmuş VII sessiyasında məruzə ilə çıxış edən Heydər Əliyevin təklifi ilə 73-cü maddəni aşağıdakı redaksiyada vermək təklif olunmuşdur: "Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikasının dövlət dili Azərbaycan dilidir". Ulu Öndər bununla gələcək müstəqil dövlətçiliyini milli rəmzlərindən birini məharətlə qorumuşdur. Dövlət dili uğrunda ardıcıl mübarizə apararaq Heydər Əliyev ziyalıları, xalqı ana dilinə dövlət dili kimi yaşamaq hüququ uğrunda mübarizəyə cəlb edərək bütün qüvvələri səfərbər etmişdir. Böyük tarixi şəxsiyyət SSRİ Konstitusiyası haqqında danışıqarkən xüsusi olaraq vurğulamışdır ki, konstitusiyaya vətəndaşlara təhsil hüququ vermişdir. Bu hüquq ana dilində oxumaq imkanı ilə təmin olunur.

1944-1956-cı illərdə mövcud olmuş Azərbaycan SSR-in Dövlət Himninin sözlərinin dəyişdirilməsi yalnız milli düşüncə sahibi və cəsarət nümunəsi olan Heydər Əliyevin xüsusi yanaşması nəticəsində mümkün olmuşdur. Dövlət himninin dövlətin əsas atributlarından biri olduğunu nəzərə alsaq, sovet rejimində bir şəxsin bunu dəyişdirməsi vətənpərvərlikdən doğan əsl qəhrəmanlıqdır. Bu şəxs isə Heydər Əliyev idi. Heydər Əliyev 1978-ci ildə SSRİ-nin Konstitusiyasında təkcə Azərbaycan dilinin rəsmi statusu qazanmasına imza atmadı, həmçinin Azərbaycan SSR-in Dövlət Himninin mətnini dəyişərək ora respublika sözlərini əlavə etməklə Azərbaycanın SSRİ tərkibində respublika olduğu mesajını verdi. 1944-cü ildə Azərbaycanın ustad şairləri Səməd Vurğun, Süleyman Rüstəm, Məmməd Rahimin həmmüəllif olduqları dövlət himninin mətninə "respublika" sözü əlavə edildi.

Azərbaycan - dünya görmüş bu şərfli, şanlı diyar, Vətən eşqi babalardan qədim əziz bir yadigar,
(1944-cü ildə mövcud olmuş himnin mətni)

Azərbaycan! Çiçəklənən respublika, şanlı diyar! Qadir sovet ellərində həm azadsan, həm baxtiyar.
(1978-ci ildə dəyişdirilmiş mətn)

Budur, milli düşüncənin, azadlıq ideyasının təntənəsi. Budur, Heydər Əliyev zəkası. Heydər Əliyev milli şüurda formalaşdırılan yeniləşmədə milli bütövlüyün, milli özünüdərkini təməlini qoydu.

Yeni ideoloji konsepsiya

Heydər Əliyev dövlətçilikdə müstəqillik ənənələrinin möhkəmlənməsində tarixi varislik kontekstində yeni ideoloji konsepsiya irəli sürürdü. Bu konsepsiya azərbaycanlıq ideologiyası idi. Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, Heydər Əliyevin yaratdığı konsepsiya tarixi şüura əsaslandı. Odu ki, yeni konsepsiya tarixi varislik və yeni siyasi şərait kontekstində qiymətləndirilməlidir.

1991-ci il martın 7-də Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sessiyasında geniş ictimaiyyət qarşısında çıxış edən Heydər Əliyev respublika rəhbərliyini ölkənin formal deyil, real müstəqillik yolu tutmağa, aydın ideoloji konsepsiya yaratmağa səsləyir: "Məmməd Əmin Rəsulzadə partiyasının ideyasını təmsil edən bəy-raqa ona zidd olan ideyanın banisinin büstünün sessiya keçən salonda yan-yanada durması da təəcüb doğurur. Sadəcə desək, bu uyğunsuzluğa anlamıq çətindir. Bəlkə, buna bir izahat vermək lazım idi?"

Heydər Əliyevin irəli sürdüyü müstəqil ideoloji konsepsiya tarixi varisliyə əsaslanır. O, özünü ADR-in varisi elan edən bir respublikanı sovet imperiyasına aydın münasibət bəsləməyə çağıraraq demişdir: "28 May Azərbaycan dövlət quruluşunun dirçəliş günü kimi istisna edilən gün elan edilib. Məlumdur ki, 28 may 1918-ci ildə ilk Azərbaycan Demokratik Respublikası yaranmışdır. Belə olan halda bu hadisəyə və 28 aprel 1920-ci il hadisəsinə siyasi qiymət vermək lazımdır. Bu məsələlər görək Ali Sovetinin sessiyasında müzakirə olunsun. İkitərəfli, daha açıq desək, ikiüzlü, qorbaçovsayağı siyasət xalqda inam doğura bilməz".

Heydər Əliyevin müstəqil dövlət konsepsiyasının əsasını aşağıdakılar təşkil edirdi:

- 1) Dövlət müstəqilliyi;
- 2) Demokratiya, siyasi plüralizm, şəffaflıq;
- 3) Hüququn aliyyəti;
- 4) Sosial ədalət.

Heydər Əliyev hər bir çıxışında tarixi məsuliyyəti dərk etməyə, azadlıq və istiqalimizəndirilməmiş olduqdan bütün gücümüzü səfərbər etməyə çağırırdı: "Azərbaycan xalqının birliyi yeni, demokratik, heç kəsdən asılı olmayan dövlət quruluşu yolu ilə təmin oluna bilər. Doğrudur, bu yolda çətinliklər də az olmayacaqdır. Fəqət, noyin bahasına olursa-olsun, biz buna nail olmalıyıq. Biz bu yola düşməsək, bunu gələcək nəsillər edəcəkdir. Və onlar, tarix bizi bağışlamayacaqdır. İndi hər bir namuslu, qeyrətli azərbaycanlı görək öz şəxsi mənafeələrini, imtiyazlarını unutmuş, xalqın ağıbətini, bu günü və azad gələcəyi haqqında düşüncəsinə. Xalqın müqəddəratı hər şeydən üstün olmalıdır. Azərbaycan xalqı birləşməli, öz müqəddəs doğma torpağını göz bəbəyi kimi qorunmalıdır. Azərbaycan Respublikası iqtisadi və siyasi müstəqillik yolu ilə getməli, tam istiqalimizəndirilməmiş olduqdan aparmalıdır. Xalq deputatlarını, bütün Azərbaycan xalqını bu yola dövət edirik və əmin edirik ki, mən bu yoldan dönməyəcəyəm".

Tarix subut edir ki, milli ideologiya xalqların özünüdərk prosesində və dünya xalqları içində yerini müəyyənləşdirməsində əsas faktordur. Dövlət xalqın qalxandır. Dövlət olmadan xalq özünü realizə edə bilməz. Dövlət-xalq vəhdətini yaratmaq üçün isə hökmən ideologiya lazımdır. Heydər Əliyevin dövlətçilik təfəkkürü bunu realizə etməyə imkan verirdi və məhz bu təfəkkürə o, azərbaycanlıq ideologiyasını yarada bildi.

Heydər Əliyevin azərbaycanlıq ideologiyası

Heydər Əliyevin azərbaycanlıq ideologiyası ona qədər mövcud olan ideologiyaları - turançılıq, türkçülük və islamı ehtiva edərək yeni mənə və məzmun ifadə edir. Başqa sözlə desək, Azərbaycan dili, Azərbaycan xalqı və müstəqil Azərbaycan dövləti Heydər Əliyev tərəfindən müəyyənləşdirilmiş azərbaycanlıq ideologiyasının əsas atributlarıdır. Heydər Əliyevin müstəqil ölkəmizdə dövlət dili anlayışına müstəqil dövlətçilik baxımından qiymət verməsi noticə etibarilə Azərbaycan xalqı amilinin mahiyyətinin açılmasına işıq salmışdır. Ulu Öndərin Azərbaycan dili və Azərbaycan xalqı təlimi ölkəmizdə milli birlik və həmrəylik yaratmağın nümunəsidir. Heydər Əliyevin azərbaycanlıq ideologiyası, sözlən əsl mənasında, mükəmməl milli birlik platformasıdır.

Ümummilli Liderin kompleks yanaşma prinsipinin İlham Əliyev tərəfindən çoxaspektli yanaşma, çoxvektorlu inkişaf metodu ilə əvəzləməsi, əslində, həm də siyasi varisliyin günümüzdəki yeni modelə təzahürü kimi dəyərləndirilməlidir. Prezident İlham Əliyevin çevik idarəçilik modelinin və pragmatik siyasətinin mahiyyəti ölkəmizdə qazanılan böyük nailiyyətlərin və dünya birliyində əldə edilmiş mühüm noticələrin təzahürüdür.

Heydər Əliyev irsini on yaxşı oxş etmiş siyasətçi, peşəkar diplomat olan İlham Əliyevin söylədiyi səciyyəvi fikirlər maraqlıdır: "Heydər Əliyev tarixin böyük bir hissəsidir. Onun əməlləri, bütün təşəbbüsləri bir məqsəd daşıyırdı - Azərbaycan xalqına xidmət etmək, ölkəmizi gücləndirmək, müstəqilliyimizi möhkəmləndirmək, demokratik cəmiyyət qurmaq... Azərbaycanda bu siyasətin alternativ yoxdur".

Heydər Əliyevin ideyaları davam edir

Tarix subut edir ki, yalnız güclü dövlətçilik ənənələrinə malik ölkələr öz gələcək mövcudluğunu təmin və inkişaf edə bilərlər. Bütün varlığı ilə Vətənə və xalqa bağlı olan Heydər Əliyev öz həyatını, zəngin dövlətçilik təcrübəsini Azərbaycan tarixində gələcək nəsillər üçün ən böyük xidməti, heç şübhəsiz ki, Azərbaycanın sürətli inkişafına qədəm qoymasıdır. Məhz Ulu Öndərin siyasətdə uzaqgörənliyi, ölkənin gələcək inkişaf perspektivlərindən dolayı qayğıları onunla noticələnməmişdir ki, Azərbaycan bu gün Heydər Əliyev siyasətini uğurla davam etdirən, dünyanın siyasət aləmində öz dost-xətti, xarizması, dövlətçilik ənənələrini dərindən bilən, idarəetmə sistemini kamill surətdə mənimsəmiş güclü dövlət başçısının - İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə öz parlaq dövrünü yaşayır.

Dövlətçilikdə məsuliyyət anlayışı xüsusi kateqoriyadır və həyatı önəm daşıyır. Dövləti idarə edən rəhbərin məsuliyyəti isə millət və dövlət qarşısında özünü təsdiqini tapır. Burada siyasi məsuliyyətin ancaq ağıldan və zəkadan güc aldığı deyil, həm də vacib şərtlərdəndir. Sözsüz ki, bu şəxsi amillər olmasa, siyasətin zərər qədər incəliyi ilə tanış olmaq da mümkün deyil. Yəni siyasət - bəşəri ideyaları zərrə-zərrə qavramaqla, zəkaların gücünü duymaqla və düşüncələrin qüdrətini dərk etməklə ölçülən sistemdir. Dövlətçiliyi qoruyub saxlamaq, qüdrətləndirmək stra-

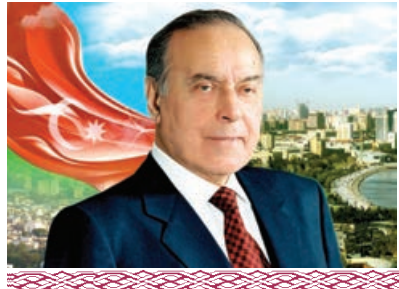
tegiyasının özü də olduqca güclü siyasi məsuliyyət tələb edir.

Danılmaz faktıdır ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev tarixi şəxsiyyət, dövlətçilik taktikalarnı tam siyasi məsuliyyətlə həyata keçirən sərkərdələrimizdən biri kimi qürurumuzu gözmüzün işığı kimi qoruyub siyasi müdrikliyi, milli, mənəvi dəyərlərimizi dövlətimizin gücü ilə bəşəriyyətdə təsdiqləyən, siyasi məsuliyyəti isə dərindən dərk edən siyasi liderimiz olub. İlham Əliyev də məhz bu cür xarakterik xüsusiyyətlərə malik olan Heydər Əliyevin ailəsində dünyaya göz açıb və böyüyüb. Heydər Əliyevin xalqımız qarşısında ən böyük və tarixi xidmətlərindən biri sürətli inkişaf yoluna qədəm qoymuş Azərbaycanı cəsarətlə idarə etməyə qadir olan layiqli davamçı hazırlamışdır. Ulu Öndər 2003-cü il prezident seçkilərindən öncə xalq mərcətinə bildirmişdir: "İlham Əliyev yüksək intellekti, pragmatik düşüncəli, müasir dünya siyasətini və iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili və təşəbbüskar bir şəxsiyyətdir. Sizi əmin edirik ki, həm İlham Əliyev, həm də Yeni Azərbaycan Partiyası bundan sonra da xalqımızın ən layiqli övladlarını öz ətrafında sıx birləşdirərək Azərbaycan dövlətinin inkişafı və xalqımızın firavanlığı yolunda çox işlər görəcəklər. İnanıram ki, mənim axıra çatdırma bilmədiyim tələklü məsələləri, planları, işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdıracaq. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyə böyük ümidlər bəsləyirəm".

"Cəmiyyətimizi Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi, milli azadlığı, milli mənəvi prinsipləri əsasında tərbiyə etmək lazımdır". Ulu Öndər Heydər Əliyevin bu müdrik kolamına Mehriban xanım Əliyevə öz əməli fəaliyyəti ilə cavab verir. Xeyir-xahlıq və xoşməramlı niyyətlərin mücəssəməsi olan birinci xanımın adı və fəaliyyəti cəmiyyətimizə örnəkdir. Mehriban Əliyevanın təhsil, səhiyyə, mədəniyyət sahələrində reallaşdırdığı genişmiqyaslı layihələr, istər ölkə daxilində, istərsə də onun hüdudlarından kənarə həyata keçirdiyi tədbirlər bu nəticə əməllər sahibinin şəxsiyyətinin böyüklüyündən, xoşniyyətli, tükənməz imkanlarından xəbər verir.

Bütün bunlar bir daha sübut edir ki, Heydər Əliyevin qəbul etdiyi azərbaycanlıq ideologiyası Azərbaycanın uğurlu gələcəyinin təminatçısıdır!

Sadiq QURBANOV, Milli Məclisin Təbii Ehtiyatlar, Energetika və ekologiya komitəsinin sədri

Heydər Əliyev ili 2023

◆ Heydər Əliyev mənim həyatımda

Tarixən lider və şəxsiyyət amili xalqların dünya arenasında tanınmasında, müttərəqqi ideyalar ətrafında birləşərək milli hədəflərə doğru inamlı irəliləməsində istiqamətləndirici mayak rolunu oynayıb. Yüksək tərəqqi mərhələsinə çatmış hər bir dövlətin ictimai həyatın müxtəlif sahələri üzrə əldə etdiyi böyük nailiyyətlər də məhz belə fenomen şəxsiyyətlərin müəyyənləşdirdiyi milli inkişaf modelinə əsaslanır.

Hansısa tarixi şəraitdə dövlət rəhbərlik missiyasını üzərinə götürən, xalqın gələcək taleyi baxımından taleyüklü qərarlar qəbul edən belə liderlərin ideya-siyasi irsinin tədqiqi, öyrənilməsi və gələcək nəsillərə çatdırılması bəzən obyektiv sosial tələbat kimi meydana çıxır. Bu baxımdan əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan xalqının 32 illik müstəqillik tarixində inqilabi yeniliklərə imza atması - sosial-iqtisadi nailiyyətləri ilə sivil dünyanı heyrləndirməsi, yeni dünya düzünün tələblərinə cavab verən çevik diplomatiyası ilə milli maraqları təmin etməsi, ərazisinin 30 illik işğalına son qoyaraq milli qürurunu bərpa etməsi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu milli inkişaf modelinin parlaq nəticələridir.

Bu il anadan olmasının 100 illiyi ilə əlaqədar silsilə tədbirlər keçirilən, öziz xatirəsi respublikamızda və onun həddüdlərindən kənarında ehtiramla anılan Ulu Öndər Heydər Əliyev şəxsiyyət kimi böyüklüyü sağlığında xalqa xidməti başlıca fəaliyyət məramına çevirməsi ilə şərtlənir. Siyasətə ideyaların reallaşdırılması vasitəsi kimi yanan böyük strateq hələ respublikaya birinci rəhbərliyi dövründə - 1969-1982-ci illərdə Azərbaycanın nə zamansa müstəqillik qazanacağını özünəməxsus müdrikliklə görərək bu prosese ciddi əsaslar hazırlayıb, xalqda milli "mən"i və özünüdərk hissini gücləndirib.

Prezident İlham Əliyevin 29 sentyabr 2022-ci il tarixli "Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev ili" elan edilməsi haqqında" sərəncamına Ulu Öndərin həmin dövrdəki tarixi xidmətləri xüsusi qeyd olunub: "Tariximizin gedişatının və həyatımızın əhəmiyyətli köklü surətdə dəyişdiyi, azadlıq və müstəqillik duyğularının milli düşüncədə üstünlük təşkil etməyə başladığı bu illər Azərbaycanın quruculuq salnamasının ən parlaq səhifələridir. Ulu Öndərin xalqın yarıdıcılıq enerjisini bir məqsədə yönəltməklə tarixi yaddaşın bərpası istiqamətində atdığı qətiyyətli addımlar o dövrdə milli ruhun canlanmasına xidmət göstərmiş, özünüdərkli və soy-kökə qaydışı təmin etmiş, müstəqil dövlət quruculuğuna aparın yolun təməli dənəyə çevrilmişdir".

Ulu Öndər Heydər Əliyev həmin illər respublikanın inkişafında ciddi buxova çevrilmiş iqtisadi cinayətə, dövlət əmlakının nömsinilməsi, korrupsiya və rüşvətxorluq hallarına qarşı prinsipial mübarizə aparmaqla yanaşı, azərbaycanlılığı şərtləndirən adət-ənənələrin, milli dəyərlərin, düşüncə sisteminin ictimai şüurda möhkəmlənməsinə xidmət edən layihələrin reallaşdırılmasına təmin edirdi. Böyük stratejin rəhbərliyi ilə reallaşdırılan genişmiqyaslı tədbirlər bir tərəfdən respublikanın aqar-sənaye potensialının gücləndirilməsinə, digər tərəfdən gələcək müstəqilliyinə etibarlı zəmin formalaşdırılmasına, mövcud resursların bu istiqamətdə səfərbər olunmasına yönəlməli idi. Müstəqilliyin təməlini haqlı olaraq iqtisadi azadlıqda gördən Ümummilli Lider ittifaq əhəmiyyətli iri müəssisələrin respublikamızda inşası üçün əmək mübarizə apardı, əksər halda buna nail olurdu. Bəki Məişet Kondisionerləri, Dərin Özüllər zavodları və digər strateji əhəmiyyətli müəssisələrin respublikamızda inşası Heydər Əliyevin keçmiş ittifaq rəhbərliyi ilə aparıldığı səmərəli danışıqlar sayəsində mümkün olmuşdu. Əgər 1969-cu ilədək olan 100 il ərzində Azərbaycanda 735 böyük sənaye obyektii tikilmişdisə, Heydər Əliyevin rəhbərlik etdiyi dövrdə - cəmi 13 il ərzində onları sayı 1048-ə çatdırılmışdı.

Həmin illər respublikanın paytaxtında, eləcə də Sumqayıt və Gəncədə inşa olunan iri müəssisələr müstəqillik illərində milli iqtisadiyyatın güclü sənaye kompleksinin əsasına çevrildi. Xatırlatmaq istərdim ki, 1963-cü ildə əsası qoyulan Sumqayıt Şüşə Zavodunun inkişaf dövrü də məhz Ümummilli Liderin respublikaya birinci rəhbərliyi dövrünə təsadüf edir. Uzun illər işləyib, rəhbəri olduğum bu müəssisənin problemlərini diqqət mərkəzində saxlayan respublika rəhbəri burada keyfiyyətli şüşə məmulatlarının istehsalı üçün zəruri köməyi əsirgəmədi. Bunun notisiə olaraq Azərbaycan Cənubi Qafqaz ölkələrini və Rusiyanı bir çox bələdçisini 30 ilə yaxın müddətdə keyfiyyətli pəncərə şüşəsi ilə təmin etmişdi.

Heydər Əliyevin böyük fədakarlıqları notisiəndə Azərbaycan keçmiş SSRİ-də neft hasilatı, emalı, geologiyası, kəşfiyyatı ilə məşğul olan aparıcı dövlətlərdən biri-

nə çevrilmiş, əldə olunan iqtisadi dividendlər birbaşa respublikamızın inkişafına yönəldilmişdi. 1971-ci il martın 28-də Azərbaycanda 1 milyardınca ton neftin çıxarılması da ittifaq əhəmiyyətli hadisə kimi qeyd edilmişdi.

Ümumiyyətlə, Heydər Əliyevin Azərbaycanı birinci rəhbərliyi dövründə reallaşdırılan global layihələr 1991-ci ilin oktyabrında dövlət müstəqilliyinin bərpasına nail olmuş ölkəmiz üçün möhkəm iqtisadi bazis rolunu oynayıb. Ulu Öndər Heydər Əliyev 1991-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Sovetinin Sədri kimi Türkiyənin "Zaman" qəzetinə müsahibəsində deyirdi: "Mən SSRİ respublikalarının nə vaxtsa müstəqillik əldə edəcəklərini düşünürdüm. O illərdə Azərbaycanın da müstəqil bir müsəlman dövləti olmasını arzu edirdim. Məni istefaya getməyə məcbur edənlərin məqsədləri də Azərbaycanın müstəqillik qazanmasının qarşısını almaq idi".

Azərbaycanı güclü və müasir dövlətə çevirən ideyaların müəllifi

Dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonrakı ilk illərdə respublikada müşahidə edilən müəkkəb proseslər - milli dövlətçiliyə qarşı güclənən daxili və xarici təhdidlər, vətəndaş qarşudurmaları, anarxiya və kaos mühtii göstərdi ki, yaranmış acınacaqlı vəziyyətdən çıxış yolunu yalnız Ulu Öndər Heydər Əliyev kimi müdrik şəxsiyyət müəyyən edə bilər. 1993-cü ilin iyun ayında xalqın təkidi istəyi ilə Naxçıvandan Bakıya qayıdan, kifayət qədər gərgin bir dövrdə respublikaya rəhbərlik missiyasını üzərinə götürən Heydər Əliyev qısa müddətdə ictimai-siyasi sabitliyin təminatına, hakimiyyət böhranının və vətəndaş qarşudurmalarının aradan qaldırılmasına nail oldu.

Həmin dövr cəmiyyətdə həllini gözləyən bir sıra problemləri - yeni iqtisadi-siyasi sistem qaçılmaz reallıqların ictimai rəydə hələ yaxşı dərk olunmadığını, dövlətçilik üçün daxili və xarici təhdidlərin aradan qalxdığını, sivil siyasi münasibətlər sisteminin formalaşmadığını nəzərə alan Ulu Öndər Heydər Əliyev totalitar düşüncə tərzinin ziyanlı komplekslərindən azad olmaları cəmiyyətin liberal demokratik islahatlarla tədricən hazırlanmasını daha düzgün sayırdı. Bunun üçün dövlət idarəetmə sisteminə institusional xarakterli islahatların həyata keçirilməsinə təmin edən, iqtisadi inkişaf üçün etibarlı zəmin hazırlayan, qanunçuluğu, hüquq qaydalarını möhkəmləndirən böyük strateq demokratiyanı üstürəm kimi dəyərləndirərək onun bazisində, təməlinde iqtisadiyyatın dayandığını böyük müdrikliklə vurğulayırdı.

Yeni ictimai-iqtisadi formasiyanın tələblərinə, bazar münasibətlərinə cavab verən milli iqtisadi inkişaf modelini irəli sürən Ümummilli Lider ölkənin coğrafi mövqeyini, tranzit-kommunikasiya imkanlarını, zəngin karbohidrogen resurslarını, tarixi təsərrüfatlıq ənənələrini, xalqın milli mentalitetini və digər spesifik xüsusiyyətlərini də nəzərə aldı. Bu inkişaf modeli özəl mülkiyyət, azad rəqabət, sahibkarlığın bütün təşkilati-struktur formalarının təmini ilə yanaşı, sosialyönümlü məsələlərin həllini də xüsusi önə çəkirdi. Azərbaycanın milli iqtisadi inkişaf modeli bir sıra cəhətlərinə görə digər dövlətlərin təcrübəsindən fərqlənir və müəyyən üstünlükləri ilə seçilir.

İstiqaslı islahatların sürətləndirilməsi istiqamətində atılan mühüm addımlardan biri də 1994-cü ildə "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması, Qərbi şirkətlərin Xəzər hövzəsinə külli miqdarda investisiya yatırması idi. Böyük müdrikliklə gerçəkləşdirilən yeni neft strategiyası sonrakı mərhələdə milli iqtisadiyyatın hərtərəfli inkişafı üçün möhkəm iqtisadi təmələ çevrildi. "Əsrin müqaviləsi"nin praktiki cəhətdən reallaşması, sənayenin bir çox sahəsinə sərmayələrin yönəldilməsi, yeni istehsal müəssisələrinin istifadəyə verilməsi ilə sənayedə dirçəlişin təməli qoyuldu. Nəticədə sənayedə yaranmış əlavə dəyərün ümumi daxili məhsulda xüsusi çökəsi

2002-ci ildə 1993-cü ilə nisbətən 12,6 faiz artaraq 37,4 faizə yüksəldi.

Heydər Əliyev ölkədə aparılacaq iqtisadi islahatların hüquqi əsaslarının da müəyyənləşdirilməsini vacib sayırdı. Məlum olduğu kimi, Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə hazırlanaraq 1995-ci il noyabrın 12-də ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasında milli iqtisadi inkişaf modelinin əsas prioritetləri göstərilib, insanların firavan yaşayışının təmin edilməsi dövlətin ali məqsədi kimi təsbit edilib. Konstitusiyada mülkiyyətin çoxnövçlülüyü, təbii sərvətlərin xalqa məxsusluğu, habelə hər bir vətəndaşın sosial təminat, əmək, sahibkarlıq, mülkiyyət, mənzil toxunulmazlığı və s. hüquqları, habelə dövlətin üzərinə götürüldüyü iqtisadi öhdəliklər dəqiq əksini tapıb.

1991-1994-cü illərdə mövcud olmuş hiperinflasiya iqtisadiyyatın əsaslarını sarsıdır, əhəlinin maddi və sosial vəziyyətini ağırlaşdırdı. Höyata keçirilən iqtisadi siyasətin müvəffəqiyyəti genişmiqyaslı sabitləşdirmə tədbirləri ilə inflasiyanın cıvıllanmasından və makroiqtisadi soyuqdu maliyyə sabitliyinin təmin olunmasından asılı idi. Bu reallığı düzgün dəyərləndirən Ulu Öndər Heydər Əliyev sərbəst bütçə-kredit siyasətinə üstünlük verməsi, dövrün tələblərinə cavab verən struktur islahatlarına, habelə özəlləşdirmə prosesinin birinci mərhələsinə başlaması qısa za-

yər ləndirdi. Bu da təsadüfi deyildi. Bazar iqtisadiyyatının ayrılmaz atributlarından olan, azad rəqabət şəraitində sürətlə inkişaf edən sahibkarlıq təkə cəmiyyətin yox, hər bir fərdin inkişafında özünəməxsus mühüm rol oynayırdı. Sahibkarlığın inkişafına göstərilən dəstək tədbirləri sayəsində iqtisadiyyatın qeyri-dövlət sektorunda məşğulluğun payı 1995-ci ildəki 43,9 faizdən 2002-ci ildə 69,7 faizədək yüksəldi. Əgər 1996-cı ildə ölkədə 602 xarici investisiyalı müəssisə fəaliyyət göstərirdisə, 2002-ci ildə bu rəqəm 3,5 dəfə artaraq 2104-ə çatdı. Bu dövrdə xarici şirkət və ya fiziki şəxslərin iştirakı ilə yaradılmış birgə müəssisələrin sayı 94,1 faiz artdı.

Ümummilli Lider sonrakı illərdə də sahibkarların probleməri ilə bilavasitə tanış olmaq üçün onlarla mütəmadi görüşlərini keçirilməsinə, iş adamlarını hansı məsələlərin narahat etməsini onların öz dilində eşitməyə üstünlük verirdi. 2002-ci il aprelin 25-də yerli, mayın 14-də isə ölkədə fəaliyyət göstərən cənubi iş adamlarının iştirakı ilə keçirilən görüşlərdə sahibkarlığın inkişafında problemlər arasıdırıldı, onların aradan qaldırılması üçün konkret tədbirləri nəzərdə tutan dövlət proqramları hazırlandı. Yeri gəlmişkən, qeyd edim ki, Prezident İlham Əliyevin 21 aprel 2016-cı il tarixli sərəncamı ilə aprelin 25-i Azərbaycanda "Sahibkarlar günü" kimi təsis edilmişdir.

prioritet məsələlərdən olduğunu növbəti dəfə boyan etmişdir: "2004-cü ildən başla-yaraq Azərbaycanda regionların sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramları həyata keçirilir. Hazırda 4-cü proqram icra edilir. Bu proqramların icrasını nəticəsində bölgələrdə çox böyük genişmiqyaslı quruculuq işləri aparılmışdır. Bu işlər davam etdirilir. Mənim də bölgələrə səfərlərim həm

iqtisadiyyata inteqrasiyası prosesi geniş-lənərək regional inkişaf prosesinin ayrılmaz halqasına çevrilib. Dövlət başçısı İlham Əliyevin Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarına müntəzəm səfərləri, həyata keçirilən bərpa və yenidən-qurma işlərinin gedişi ilə tanış olması Böyük Qayıdış proqramının icrasının hökumət üçün prioritet məsələ olduğunu bir daha təsdiqləyir.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti-nin 2021-ci il 2 fevral tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişaf dair Milli Prioritetlər" sərəncamına əsasən, azad edilmiş ərazilərin minalardan təmizlənməsi ilə paralel, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonların dirçəldilməsi, reinteqrasiyası və inkişafı iqtisadi siyasətin əsas istiqamətlərindən olan edilib. Prezident İlham Əliyevin azad edilmiş ərazilərə önəmli həlmi almış səfərləri erməni vandalizmi nəticəsində tamamilə dağıdılmış, yerləyeksən edilmiş şəhər, rayon və kəndlərin bərpası və yenidən-qurulması layihələri ilə yerində qərar qəbul etmək baxımından əhəmiyyətlidir. Bundan əlavə, Cənubi Qafqaz regionunda ilk dəfə olaraq Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində "ağıllı kənd" layihəsinin icrası yeni konseptual yanaşma olaraq regionun iqtisadi inkişafını və müasir idarəetmə modelininin reallaşmasını, son nəticədə vətəndaş mənəunluğunu təmin edir.

Dövlət başçısının 16 noyabr 2022-ci il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində Böyük Qayıdış dair Dövlət Proqramı" bu istiqamətdə işlərin sistemli, ardıcıl, əhatəli, konkret plan üzrə aparılmasına təminat yaradıb. Azad edilmiş ərazilərdə iqtisadi fəaliyyətin dirçəldilməsi, olverşişi biznes və sərmayə mühtininin formalaşdırılması, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olacaq şəxslərin maliyyə resurslarına çıxışının genişləndirilməsi, resursların maya dəyərlərinin azaldılması və digər mühüm tədbirlər dövlət proqramının əhəmiyyətini artırır. Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, bir müddət əvvəl Törtər Talış kəndinə ilk 20 ailənin köçürülməsi təmin edilib. 2023-cü ilin sonundakı isə Laçın rayonunun əhalisinin ilk qrupunun doğma yurda qayıdışı reallaşacaq. Rayonun Zabux və Sus kəndlərində 296 ailənin məskunlaşdırılması nəzərdə tutulur.

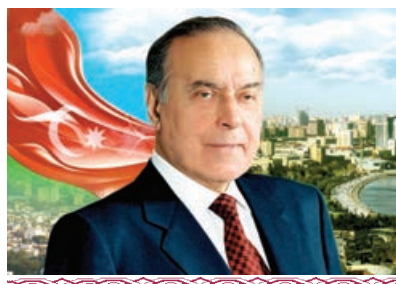
Xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, Qarabağ zəfərindən sonra Ermənistanla sərhəddə, Laçın-Xankəndi yolunun başlanğıcında sərhəd-buraxılış məntəqəsinin yaradılması Azərbaycanın həm Ermənistan, həm də onun işğalçılıq siyasətini himayə edən xarici qüvvələr üzərində növbəti böyük qələbəsidir. Bu, Azərbaycanın əraziləri üzərində tam suverenliyinin təmini, Qarabağ ermənilərinin reinteqrasiyası prosesinin sürətləndirilməsi, Ermənistanın hərbi təxribatlarının qarşısını alınması baxımından mühüm tarixi hadisədir. Bu hadisə həm də onu göstərir ki, beynəlxalq səviyyədə müəyyən təhdid və təzyiqlər çəhdirləri əzmlə zərərsizləşdirən Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqının milli maraqlarını qətiyyətlə qoruyur.

Dövlət başçısının 16 noyabr 2022-ci il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində Böyük Qayıdış dair Dövlət Proqramı" bu istiqamətdə işlərin sistemli, ardıcıl, əhatəli, konkret plan üzrə aparılmasına təminat yaradıb. Azad edilmiş ərazilərdə iqtisadi fəaliyyətin dirçəldilməsi, olverşişi biznes və sərmayə mühtininin formalaşdırılması, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olacaq şəxslərin maliyyə resurslarına çıxışının genişləndirilməsi, resursların maya dəyərlərinin azaldılması və digər mühüm tədbirlər dövlət proqramının əhəmiyyətini artırır. Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, bir müddət əvvəl Törtər Talış kəndinə ilk 20 ailənin köçürülməsi təmin edilib. 2023-cü ilin sonundakı isə Laçın rayonunun əhalisinin ilk qrupunun doğma yurda qayıdışı reallaşacaq. Rayonun Zabux və Sus kəndlərində 296 ailənin məskunlaşdırılması nəzərdə tutulur.

Xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, Qarabağ zəfərindən sonra Ermənistanla sərhəddə, Laçın-Xankəndi yolunun başlanğıcında sərhəd-buraxılış məntəqəsinin yaradılması Azərbaycanın həm Ermənistan, həm də onun işğalçılıq siyasətini himayə edən xarici qüvvələr üzərində növbəti böyük qələbəsidir. Bu, Azərbaycanın əraziləri üzərində tam suverenliyinin təmini, Qarabağ ermənilərinin reinteqrasiyası prosesinin sürətləndirilməsi, Ermənistanın hərbi təxribatlarının qarşısını alınması baxımından mühüm tarixi hadisədir. Bu hadisə həm də onu göstərir ki, beynəlxalq səviyyədə müəyyən təhdid və təzyiqlər çəhdirləri əzmlə zərərsizləşdirən Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqının milli maraqlarını qətiyyətlə qoruyur.

Əminliklə deyə bilərik ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin milli maraqlara əsaslanan müttərəqqi ideya və siyasi baxışlarını, gələcəyə hesablanmış planlarını praktik şəkildə gerçəkləşdirməyə müvəffəq olmuş Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda inqilabi xarakterli islahat və yeniliklərə müəlliflik edir. Dövlətimizin başçısı ölkəmizin davamlı inkişafı naminə qarşıda müəyyənləşdirdiyi strateji hədəfləri inamlı gerçəkləşdirmək, Azərbaycanı müasir və inkişaf etmiş dövlətə çevirmək əzmi nümayiş etdirir. Ölkəmizin hər bir vətəndaşı kimi, iş adamları da Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü bu siyasəti ürəkəndə dəstəkləyirlər.

Qüdrət KƏRİMOV,
"Xəzər" QSC-nin sədri,
iqtisad elmləri doktoru

Heydər Əliyev ili 2023

İllər keçəcək, əsrlər ötəcək, Heydər Əliyev ideyaları bir mayak kimi daim Azərbaycan xalqına xoşbəxt gələcəyə aparacaq doğru yolu göstərəcəkdir

Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasından 100 il ötür. Zaman keçdikcə Ümummilli Liderimizin dahiliyi daha da aydın görünür.

Ulu Öndər Heydər Əliyev demişdir: "XXI əsr Türk əsri olacaq". "Azərbaycan dünyaya günəş kimi doğacaq". XXI əsrin başlanğıcında deyilmiş bu tarixi fikirlərin həyata keçdiyini, həmin qürurlu günləri gördükcə Ulu Öndərin uzaqgörən fenomen şəxsiyyət olduğunu bir daha şahidi oluruz.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev 1987-ci ilin oktyabr ayında erməniparəst M.S.Qorbaçovun fəaliyyətinə etiraz olaraq vəzifəsindən istefa verdikdən iki həftə sonra nankor qonşularımız yenə baş qaldırdılar və bununla Azərbaycanın problemləri günləri başladı. Beləliklə, 1987-ci ilin oktyabr ayından 1993-cü ilin 15 İyun - Qurtuluş Günü qədər, yəni Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətdə olmadığı illərdə biz kaos, hərç-mərcilik, hakimiyyət davası, torpaqların itirilməsi, müstəqilliyimizin təhlükə altına düşməsi, iqtisadi tənəzzül, çərək növbələri, ölkəmizin parçalanmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qalması və bu kimi bir çox çətinliklə üzləşdik.

Qüdrətli liderlik rəmzi

No yaxşı ki Azərbaycanın müdrik ağsaqqalları, ziyahları o vaxt Naxçıvanda yaşayan Ulu Öndər Heydər Əliyev mürciət edərək ölkəmizi bu balarlardan ancaq onun qurtara biləcəyini söylədilər. Səriştəsiz AXC-Müsavat cütlüyünün idarəçiliyindən cana doymuş xalq da bu mürciətdə qoşularaq Ümummilli Liderimizi bu balarlardan xilas olmaq üçün ölkə rəhbərliyinə dəvət etdi. Ulu Öndər Heydər Əliyev xalqın tələbini və Azərbaycanın düşdüyü acınacaqlı vəziyyəti təhlil edərək ikinci dəfə hakimiyyətə qayıtdı və qısa müddətdə öz fenomen bacarığı ilə Azərbaycanı bu çətin, böhranlı vəziyyətdən çıxartmağa başladı. Bu yolda düşmənlərimiz təzədən ona daxilən və xaricdən çox təzyiqlər oldu. Azərbaycanı istəməyən qüvvələrin ona qarşı davamlı təzyiqləri, hətta sui-qəsd və çevrilmiş çəhdərləri böyük şəxsiyyəti yolunda döndərə bilmədi. Çünki o, sözün heçqiqi mənasında Ümummilli Lider, Ulu Öndər, xalqın, Azərbaycanın özündən çox sevdən Heydər Əliyev idi. O demişdir: "Əgər hansı bir namərd gülləsi, hansı bir terrorçu gülləsi mənə həyatdan götürsə, mənəm özümdə, mənəm övladlarımda da müstəqil Azərbaycanın yaşaması yolunda qurban olmağa hazırım".

Prezident olduğu dövrə Ulu Öndər Heydər Əliyev 60-dan çox ölkəyə səfər etmiş, həmin səfərlər zamanı Qarabağ haqq-qətlərini həmin dövlətlərin liderlərinə və ictimaiyyətə çatdırmış, 1994-cü ildə atəşkəs elan etməklə ordu quruculuğunun gücləndirilməsinə xüsusi önəm vermişdir. Ulu Öndər Heydər Əliyev haqqında dünyanı idarə edən ölkələrin liderləri, dünyəşöhərtli tanınmış şəxslər, nüfuzlu din xadimləri çox müsbət və dəyərli fikirlər söyləmişlər. 1978-2005-ci illərdə Roma Papası olmuş II İohan Pavel: "Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycan Respublikası son illərdə dünyaya birliyində layiqli yer tutmuşdur". ABŞ-nin Prezidenti (2000-2008) Corc Buş: "Dünyada tanınmış görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev irsişiz lideriyyəni, cəsarətini, misilsiz dünyəşöhərtinə və nadir natəqlik istedadına valehəm". Fransa Respublikasının Prezidenti Jak Şirak: "...Azərbaycan baxtı onda götürüb ki, bu ölkəyə Prezident Heydər Əliyev kimi böyük siyasi iradəyə, zəngin dövlətçilik təcrübəsinə malik, müdrik, uzaqgörən və nüfuzlu dövlət xadimi rəhbərlik edir". Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdəğan: "Mərhum Heydər Əliyev Azərbaycanın xoşbəxtliyi və firavanlığı, bölgədə və dünyada sülhə naminə göstərdiyi fəvqəladə xidmətlərlə türk və dünya tarixində şərfəli yer tutmuşdur". Bu iqtibas siyahısını səhifələrcə davam etdirmək olar, yüzlərlə tanınmış şəxsiyyəti Ulu Öndər Heydər Əliyev haqqında söylədiyi dəyərli fikirləri burada qeyd edə bilərik.

Hələ SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin birinci müavinisi işlədiyi dövrlərdə 300 milyon vətəndaş olan ittifaqa rəhbərliyi zamanı onun şəxsinə bütün SSRİ-də yaşayacaq xalqların, xüsusilə rusların Azərbaycanı və azərbaycanlılara qarşı münasibəti müsbətə doğru dəyişmişdir. 1994-cü ildə daxil və xarici təzyiqlərə baxmayaraq, neft yataqlarının işlənməsi üzrə "Əsrin müqaviləsi"ni bağlaması ilə nömkə gələcəkdə ölkəmizə böyük valyuta axınının təməlini qoydu, eləcə də Azərbaycanın təhlükəsizlik məsələsinə həll etdi.

Ulu Öndər Heydər Əliyev müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu və banisidir. İllər ötəcək, əsrlər keçəcək, Ümummilli Lider Heydər Əliyev ideyaları bir mayak kimi Azərbaycan xalqını və digər

xalqları xoşbəxt gələcəyə aparacaq düzgün yolu göstərəcəkdir. Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının milli xəzinəsidir, milli sərətidir. Arximed demişdir: "Mənə istinad nöqtəsi göstərin, Yer kürəsini yerindən tərpədim". Ümummilli Lider Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının, dövlətinin istinad yeridir. Azərbaycan xalqı və digər xalqlar istinad mövzuda Heydər Əliyev xəzinəsinə istinad edərək özlərinə lazım olan müsbət cavabı ala bilərlər. Müasir Azərbaycanın banisi, qurucusu Heydər Əliyev xəzinəsindən istər siyasi, istərsə də iqtisadi, mədəni, hərbi, humanitar, o cümlədən elm, təhsil, incəsənət və digər bütün sahələrdə üzrə bəhrələnmək olar.

Heydər Əliyevin həyatı və fəaliyyəti insanlar tərəfindən öyrənilməsi labüdü olan ali bir məktəbdir. Bu məktəbin ən böyük yetirməsi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevdir.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev Azərbaycan xalqına xilaskar kimi bəxş etdiyinə görə də xalqımız Ulu Öndər Heydər Əliyevin ruhuna daim dualar oxuyur. Ümummilli Liderin cənab İlham Əliyev haqqındakı tarixi fikrini hamımız yaxşı xatırlayırıq: "Mən ona özümdən qədər inanıram". Bu, sadəcə atanın öz əziz oğlu haqqında dediyi ifadə deyildir, bu, bütün türk dünyasının fenomen, müdrik ağsaqqalının potensialını əvvəlcədən bildiyi bir gənc haqqında söylədiyi fikir idi. Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyev hakimiyyətdə olduğu elə ilk günlərdən, özü dediyi kimi, hər bir azərbaycanlının Prezidenti olmaqla Ulu Öndər Heydər Əliyevin daxil və xarici siyasət kursunu uğurla davam etdirmiş, Azərbaycanı dünyanın mötəbər tədbirlərinin keçirildiyi bir məkana çevirmişdir. Azərbaycanı andan siyasi və iqtisadi sabitlik, hərətrəfli inkişaf, iş yerlərinin açılması, olimpiya idman komplekslərinin tikilib istifadəyə verilməsi, idmançılarımız tərəfindən qazanılan qızıl medalların sayının ilbəil artması, Azərbaycanın bölgələrinin, o cümlədən də Bakının gündən-günə gözəlləşməsi Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin siyasi kursunun inamla və böyük uğurla davam etdirilməsindən xəbər verir.

44 günlük Vətən müharibəsində qazınan zəfər Azərbaycan tarixində misli görünməmiş bir qələbədir. İlham Əliyev Prezident seçildiyi günlərdən başlayaraq hər gün Azərbaycanı qələbəyə yaxınlaşdırırdı. Ordu quruculuğu, iqtisadiyyatın möhkəmləndirilməsi, dünya ölkələri ilə qarşılıqlı və çoxərəfli faydalı münasibətlərin qurulması, Qarabağ haqq-qətlərinin dünyaya çatdırılması, Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə özüne layiqli yer tutması, ölkəmizin dünyada etibarlı tərəfdaş kimi tanınması və digər uğurlarımız 44 günlük Vətən müharibəsində qazınan qələbənin təməli idi. Müdrik sərkərdə əvvəlcə müharibəni udur, sonra döyüşə başlayır. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin dediyi kimi: "Nəyi necə, no vaxt etmək lazımdır, bunu mən bilərəm!". Böyük sərkərdə cənab İlham Əliyev rəhbərliyi ilə, eləcə də igid əsgər və zabitlərimizin canı-qanı bahasına əldə olunmuş möhtəşəm zəfər nömkə Azərbaycan xalqının, bütün türk dünyasının qamətini düzəldti. Bu qüruru bizə yaşadan qəhrəman şəhidlərimizə bir daha Allahdan rəhmət diləyir, igid qazılarımıza uzun ömür və cansağlığı arzulayırıq. Bu Qələbə şanlı tariximizə Müzəffər Ali Baş Komandan, möhtəmə Prezident İlham Əliyevin adı ilə qızıl hərəflərlə yazıldı.

Fəaliyyəti dövründə Azərbaycan Ağsaqqallar Şurası da hər zaman möhtərəm

Prezident İlham Əliyevin uğurla davam və inkişaf etdirdiyi Ümummilli Liderin dirçəliş və iqtisadi inkişaf strategiyasının, daxil və xarici siyasət kursunun dəstəklənməsi və vətəndaşlarımız arasında təbliğ edilməsi missiyasını yüksək səviyyədə həyata keçirir. Azərbaycan Ağsaqqallar Şurasının sədri, millət vəkili, professor Eldar Quliyev rəhbərliyi altında təşkilat Ulu Öndər Heydər Əliyevin zəngin mənəvi irsini, milli dövlətçilik ideyalarını cəmiyyətə, xüsusilə də gənc nəsələ aşılayır. Paytaxtda, o cümlədən ölkəmizin şəhər və rayonlarında Azərbaycan Ağsaqqallar Şurasının yerli təşkilatları tərəfindən nüfuzlu ağsaqqalların, ictimai-siyasi, elm və mədəniyyət xadimlərinin, gənclərin və digər ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirakı ilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətinə həsr olunmuş tədbirlər keçirilir. May ayının 2-də növbəti bələ bir tədbir, möhtəşəm konfrans baş tutmuşdur. Bələ ki, Azərbaycan Ağsaqqallar Şurası, Azərbaycan Koperasiya Universiteti və Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqının birgə təşkilatlığı ilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyinə həsr olunmuş "Heydər Əliyev və müasir türk dünyası" mövzusunda beynəlxalq elmi-praktiki konfrans keçirilmişdir. Türkiyə, Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan, Şimali Kipr Türk Respublikası, Pakistan və Gürcüstandan olan görkəmli alimlərin, ictimai-siyasi xadimlərin, eləcə də Türk Dövlətləri Təşkilatının nümayəndələrinin, qurumun Ağsaqqallar Şurasının üzvlərinin, o cümlədən respublikamızın tanınmış elm adamlarının, ağsaqqalların və ziyalıların iştirakı ilə keçirilən beynəlxalq elmi-praktiki konfransda Ulu Öndər Heydər Əliyevin SSRİ Nazirlər Sovetinin Sədrinin birinci müavinisi işlədiyi dövrlərdə Sovet İttifaqının tərkibindəki türk dövlətlərinə və digər respublikalara göstərdiyi dəstəkləndir, Türkiyə ilə olan dostluq və qarşılıqlı münasibətlərdən söhbət açılmış, onun bütün türk dünyası üçün böyük şəxsiyyət olması çıxış edən natəqlər tərəfindən xüsusi vurğulanmışdır.

Bu məsuliyyətli və şərfəli yolda, cəmiyyətimizin, xüsusilə də gənclərimizin dövlətimizin və dövlətçiliyimizin inkişafı naminə Müzəffər Ali Baş Komandan, möhtərəm Prezident İlham Əliyevin ətrafında "dəmir yumruq" kimi birləşməsi, Azərbaycanımızın dünyada daha şöhrətli, qalib bir ölkəyə çevrilməsi üzün Respublika Ağsaqqallar Şurasının icvərlər hər zaman olduğu kimi, bu gün də müdriklikləri və həyat təcrübələri ilə əllərindən gələndə dəstəyi və köməyi göstərməkdədirlər.

Biz unutaq olmamalıyıq. Bu günün qədrini bilməliyik. Gənc nəsle bu xoşbəxt günə hansı çətin, keşməkeşli yollarla gəlib çıxdığımızı başa salmalıyıq. Hər zaman ayıq-sayıq olmalıyıq. Azərbaycanı sevməyən şər qüvvələrin cavabını yerindəcə verməliyik. Bu gün biz ömümkə ki, Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin layiqli və uğurlu davamçısı, yüksək zəkası, əzmi, cəsarəti, mükməml idarəçilik qabiliyyəti ilə bütün dünyada böyük nüfuz və hörmətə sahib olan, Vətəninə, vətəndaşını ərkdən sevan, onu ən ağır böhranlardan xilas edən böyük lideri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə xalqımız yeni-yeni parlaq qələbələrə imza atacaq, ölkəmiz əmin-amanlıq şəraitində inamla inkişaf yolunu uğurla davam etdirəcəkdir!

Bayram YUSİFOV,
Azərbaycan Ağsaqqallar
Şurasının sədr müavini

Tarixi xalqlar yaradır. Ona istiqamət verib dövrün axarını müəyyənləşdirənlərə böyük şəxsiyyətlərdir. Möhtəşəm tarix bələ şəxsiyyətlərin irəli sürdüyü ideyalardan güc alır. Onların gələcəklə bağlı arzusu və amalları işığında formalaşır, bu insanların səfərbəredici qüdrəti, qətiyyəti ilə həyata keçir. Bu baxımdan Ümummilli Lider Heydər Əliyevin zəngin dövlətçilik irsi tükənməz xəzinədir. Böyük şəxsiyyətin amalları, baxışları xalqına bütün zamanlarda gələcəyə doğru ən düzgün yolları göstərir. Mənəvi-insani dəyərlərə xitab, xalqın arzusu və amallarının həyata keçirilməsi Ulu Öndərin işıqlı qayəsi, reallaşdırıldığı ali məqsədlər isə yüksək idealları idi.

Mənəvi irsin varisliyi

Heydər Əliyev irsi təkə bütün həyatını xalqının, dövlətinin yüksəlişinə həsr etmiş Ümummilli Liderin öz ömrü-lüyü ilə yaratdığı sərəvət deyil. Bu irs həm də bu günümüz və gələcəyimizdir. Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin əbədiyyətinə təminat yaradan, önümüzdə aydın inkişaf istiqamətləri müəyyənləşdirən yol bələdçisidir. Bu irsdən daim öyrənməyə, formalaşdırıldığı dəyərləri təbliğ etməyə, gələcək nəsilləri həmin dəyərlər ruhunda yetişdirib tərbiyələndirməyə həmişə ehtiyac var. Bu nöqteyi-nəzərdən 2004-cü ildə Heydər Əliyev Fondunun yaradılması cəmiyyətin icimai həyatında sanki yeni bir mərhələ oldu. Nüfuzlu qurum Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə nöbc öməllərin parlaq salnaməsini yazır.

Hər bir insanın həyatda yaşama fəlsəfəsinin olduğunu deyən fondun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın fikrincə, heç də vacib deyil ki, kimsə bu fəlsəfəni sözlərlə izah etsin. Bu həyat fəlsəfəsi, istər-istəməz onun hərəkətlərində, əməllərində özünü büruzə verəcəkdir. Heydər Əliyev Fondunun fəaliyyət fəlsəfəsinin əsasında isə çox sadə bir ideya, əməl durur: insanlara yaxşılıq! Azərbaycanın birinci xanımı haqlı olaraq hesab edirik ki, xoş əməllərə dünyada çox şeyi yaxşılıq doğru dəyişdirmək mümkündür.

Adotən gözəl təşəbbüslər, strateji niyyətlər ola bilər ki, müəyyən müddətdən sonra ortada görünən solğun natəqlər ilə uzlaşmasın. Görülmüş iş, verilmiş vədə tən gəlməsin. Heydər Əliyev Fondu isə öz fəaliyyəti ilə nömkə Azərbaycanı cəmiyyətdəki ictimai qurumlar, ümumən dünyada cəmiyyətə təsəttər üçün mükməml bir nümunə formalaşdırırdı. Qısa

19 yaşlı mərhəmət ünvanı

Heydər Əliyev Fondu Ulu Öndərin ölməz ideyalarını öz fəaliyyətində daim rəhbər tutur

böylünün "Arşın mal alan" əsərinin səhnələşdirilməsi haqqında Vyana kamera teatri ilə razılığın əldə edilməsi də xalqımızın milli mədəniyyətinin dünyada təbliği yolunda mühüm hadisə olub.

Azərbaycanın birinci xanımının rəhbərliyi ilə fondun milli muğamlarımızın öyrənilməsi və təbliği ilə bağlı fəaliyyəti də qürur doğurur. Hələ 2005-ci ilin martında Parisdə "Qarabağ xanəndələri" albomunun təqdimat mərasiminin keçirilməsi, UNESCO-nun qeyri-maddi irsinin şah əsərləri siyahısına muğamın və aşıq sənətinin də daxil edilməsi, eyni zamanda Bakıda Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin inşası fondun fəaliyyətinin kifayət qədər geniş spektri əhatə etdiyini göstərir. Azərbaycana məxsus muğam incələrinin toplandığı alboma "Qarabağ xanəndələri" adının seçilməsi də təsadüfi olmayıb, bu, konkret siyasi məzmun daşıyıb. Bununla Qarabağın əzəli və əbədi Azərbaycan torpağı olduğu, muğamın isə bu torpağın dünyaya bəxş etdiyi nadir sənət nümunəsi sayıldığı nümayiş etdirilib. Albomda Şərqiş övəzsiz ifaçılardan Cabbar Qaryağdıoğlu-nun, Keçəçi Qulu Məhəmmədin, Məşədi Məhəmməd Fəzəliyevin, Məcid Behbudovun, Seyid Şuşinski-nin, Xan Şuşinski-nin, İslam Abdullayev-in, Bülbülün, Zülfü Adıgözəlovun, Əbülfət Əliyev-in ifasında səslənən bənzərsiz muğam sənəti nümunələrinin yer alması dinləyicilərin böyük marağına səbəb olub.

Heydər Əliyev Fondunun çoxşaxəli fəaliyyətinin təkə Azərbaycan mədəniyyətinin, elminin, incəsənətinin, bir sözlə, ölkə haqq-qətlərinin dünyada təbliği və tanıdılması ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda dünya mədəni irsinin qorunmasına, bəşəriyyətə ciddi narahat edən qlobal problemlərin həllində mövqələrin yaxınlaşdırılmasına xidmət edir.

Fond gender problemlərinə, qadınlarla qarşı bütün zorakılıqların, ənənəvi Azərbaycan ailəsinə zidd olan stereotiplərin aradan qaldırılmasına da xüsusi diqqət yetirir. Bakıda Heydər Əliyev Fondunun təşkilatlığı ilə keçirilən "Mədəniyyətlərarası dialoqda qadınların rolunun genişləndirilməsi" mövzusunda forumda çıxış edən Mehriban xanım Əliyeva Azərbaycan qadınlarının cəmiyyətin ictimai-siyasi və mənəvi həyatında daim mühüm rolunu və mövqeyə malik olduqlarını xüsusi vurğulayıb.

Arzuların çin olduğu ünvan

Heydər Əliyev Fondu ümumən bəşəriyyətin xoşbəxtliyinə, inkişaf və rifahı üçün yaşamasına hədəflənmiş möhtəşəm layihələr həyata keçirir. Elm, təhsil, mədəniyyət, incəsənət, səhiyyə sahəsində böyük işlər görür. Milli-mənəvi ideallara, humanizmə, insanpərvərlik dəyərlərinə sadiq gənc nəslin formalaşmasına, gender bərabərliyinin təmin olunmasına, imkanların hər kəs üçün əlçatanlığına çalışır. Sivilizasiyalara ara-

sında dialoqun təşviqinə, multikulturalizmə, tolerantlıq dəyərlərinin bütün dünyada yayılmasına, nüfuzlu beynəlxalq qurumlarla əməkdaşlıq əlaqələrinin dərinləşməsinə töhfə verir. Təsədüfi deyil ki, 2008-ci ildən Azərbaycanın təşəbbüsü ilə başlanan, bütün dünyada sülhə, mədəniyyətlərin təməlinə, bəşəriyyətin gələcək inkişafına xidmət edən "Bakı prosesi" bu gün BMT-də daxil olmaqla, dünyanın mötəbər qurumları tərəfindən ən layiqli qiymətini alır. Bu prosesin başlanmasında və uğur qazanmasında "Bakı prosesi" çərçivəsində ölkəmizin evsahibliyi etdiyi beynəlxalq forumların, dünyanın tanınmış düşüncə adamlarının müzakirə platformalarının təşkilində nüfuzlu qurumun gördüyü işlər müstəsna.

Heydər Əliyev Fondunun çoxşaxəli fəaliyyətinin təkə Azərbaycanı daimi sülhə, bəşəriyyətin təşviqinə, beynəlxalq forumların, dünyanın tanınmış düşüncə adamlarının müzakirə platformalarının təşkilində nüfuzlu qurumun gördüyü işlər müstəsna.

İradə ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"

Heydər Əliyev İli 2023

Müxalifət Heydər Əliyevi ehtiramla anır: "Tarixi missiyasını layiqincə yerinə yetirmiş böyük şəxsiyyət"

Bu gün müasir Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümü tamam olur. Ümummilli Lider Heydər Əliyev hər birimizin qürur mənbəyi və xalqımızın hər zaman minnətdarlıq hissilə xatırladığı böyük şəxsiyyətdir.

Ulu Öndərin dövlətimiz və xalqımız qarşısındakı xidmətləri ilə bağlı siyasi partiya sədrlərinin fikirlərini öyrəndik. Heydər Əliyevin dövlətçiliyimizin qorunması və xalqımızın rifahı uğrunda yorulmaz fəaliyyətini yüksək qiymətləndirən partiya sədrləri Ulu Öndərin tariximizin yaddaşında əbədli yaşayacağını bildirdilər.

Azərbaycanın belə güclü olması Heydər Əliyev siyasətinin bəhrəsidir

Milli Məclisin deputatı, Böyük Qurtuluş Partiyasının sədri Fazil Mustafa deyib ki, Heydər Əliyev Azərbaycan problemlərini bütövlükdə görə biləcək xarakterə sahib şəxsiyyətdir: "Ulu Öndər təkə sovet Azərbaycanı modelində formalaşan bir siyasətçi kimi həmin çərçivədə qalmadı. Xatırlayırımsa, hətta 1970-ci illərin sonlarında Cənubi Azərbaycan məsələsinin bütün parametrləri ilə məşğul olan əsas siyasətçi və sovet dövlətinin bu siyasətinin formalaşmasında böyük rol alan şəxs Heydər Əliyev idi. O, Azərbaycanın həm şimalı, həm də cənubu ilə bağlı problemləri bütövlükdə görə və təhlil edən siyasətçi idi. Ümummilli Lider Azərbaycan dövlətinin rəhbər gələndən sonra ölkəmizin yerləşdiyi coğrafi mövqə və onu əhatə edən güclər haqda dərin təsəvvürə malik idi. Möhz buna görə də Azərbaycanı hansısa macarəçi siyasətə sürükləmədi".

Partiya sədrinin sözlərinə görə, Ulu Öndər Azərbaycanın realist siyasət məcrasında qalmasını təmin etdi: "Bu, olduqca önəmli idi, çünki müstəqilliyini yeni qazanmış bir dövlətin hansısa cəhətsiz davranışı, onun qonşularla münasibətdə tarazlığı pozması bütövlükdə dövlətin çöküşünə gətirib çıxara bilərdi. Heydər Əliyev bunu bildiyinə görə, xüsusilə Rusiya və İranda əlahiddə münasibət qurdu, eyni zamanda Türkiyə ilə münasibətlərini inkişaf etdirdi və əlaqələri yeni mərhələyə gətirib çıxardı. Həmçinin Avropanın "dilini tapdı". Bu, təkə diplomatıya və siyasətə bağlı deyildi, çünki Avropaya həm də neft və qaz kimi təbii resurslar maraqlı idi. Belə resurslar Avropanı Azərbaycan əleyhinə müəyyən davranışlardan çəkindirdi, hətta ölkəmizə dəstəkverici istiqamətə yönləndirə bildi. Bu, Heydər Əliyevin siyasət kompleks şəkildə yanaşma biləcəyi qabiliyyətinin göstəricisi idi.

Fazil Mustafa qeyd etdi ki, Ulu Öndər Qarabağ məsələsində Azərbaycanın maraqlarına zidd sənədlər toplusunun formalaşmasına imkan vermədi: "Bunun üçün mübarizə apardı, müxtəlif ölkələrin

platformalarında Qarabağ məsələsində Azərbaycanın hüquqi haqqını pozmağa imkan verən sənədə imza atmadı. Bu, gələcəkdə Qarabağın işğaldan azad olunması üçün çox ciddi zəmin yaratdı. Heydər Əliyevin Azərbaycan cəmiyyətinin gələcəyi, dövlətimizin inkişaf perspektivləri ilə bağlı müəyyən etdiyi traektoriya uğurla yekunlaşdı. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, hər bir siyasətçinin hansısa şəkildə proses olaraq nəyisə uğurlu aparması müşahidə edilə bilər, lakin nəticə də bunu təsdiqləməlidir. Prezident İlham Əliyevin belə qarışıq bir dövrdə qüvvələr balansını qorumağa bacarıraq həm hərbi, həm də diplomatik həmlələrlə torpaqlarımızı işğaldan azad etməsi bir yekun idi. Bu yekunun əsasında isə Heydər Əliyevin təməlini bərkətdiyi, belə demək mümkünsə, betonlaşdırdığı platforma dururdu. Bu baxımdan Heydər Əliyevin apardığı prosesin uğurlu olduğunu təsdiqləyirik".

Partiya sədri deyib ki, bu gün 100 illiyi qeyd olunan böyük Liderin Azərbaycan cəmiyyəti üçün əhəmiyyəti xüsusilə böyükdür: "Cəmiyyət Ümummilli Liderin Azərbaycan dövlətinin möhkəmlənməsi və dünyada söz sahibinə çevrilməsi istiqamətində nə dərəcədə faydalı olduğunu şahidlik etdi. Hətta oponent olaraq bir vaxtlar bizlər də bu siyasətə şübhə ilə yanaşdıqımız halda bu gün onun nəticələri düşüncələrimizdə köklü dəyişiklik yaratdı və bu siyasətin daha pragmatik, daha realist olduğunu qəbul etməyə başladık. Bu gün Azərbaycan belə güclü və qüdrətli olması Heydər Əliyev siyasətinin bəhrəsidir. Azərbaycan hazırda Heydər Əliyevin vaxtilə qurduğu və möhkəmləndirdiyi təməl üzərində irəliləyir".

Heydər Əliyev ən çətin vaxtlarda ölkəmizə müdriyyətinə rəhbərlik etdi

Milli İstiqlal Partiyasının sədri Arzuxan Əlizadə bildirib ki, Heydər Əliyev müasir Azərbaycan tarixinin nəhəng siyasətçisi, görkəmli dövlət adamı və böyük şəxsiyyətdir: "O, həm müstəqillikdən əvvəl, həm də müstəqillik dövründə Azərbaycanın rəhbərlik etdiyi vaxtlarda ölkəmizin inkişafında və dövlətçiliyimizin qorunub saxlanılmasında əhəmiyyətli və xüsusi çəkisi olan siyasətçidir. Bununla belə, onun böyüklüyü illər keçdikcə daha çox bilinir. 1993-cü ildə, torpaqlarımızın işğal olunduğu, dövlətçiliyimizi itirmək təhlükəsi ilə üz-üzə qaldığımız ən kritik dövrdə Heydər Əliyev dövlətçiliyimizi qoruyub saxladı. Möhz Ulu Öndərin sayəsində bu istiqamətdə çox ciddi uğurlara imza atıldı və ən çətin vaxtda ölkəmizə layiqincə rəhbərlik etdi".

Partiya sədrinin sözlərinə görə, Ulu Öndərin neft müqavilələrinin imzalanmasındakı rolu xüsusi qeyd edilmişdir. Bu müqavilələr ölkəmizin gələcək inkişafı üçün ciddi təməl rolunu oynadı. "Tə-

bii ki, Heydər Əliyevin böyüklüyünü təkə yaxınları, tərəfdarları və dostları deyil, elə Azərbaycanın düşmənləri də zaman-zaman etiraf ediblər. Hər birimiz Azərbaycan dövlətçiliyinin qorunub saxlanılmasında xüsusi çəkisi olan Heydər Əliyevin xatirəsinə hörmətlə anır, ona Allahdan rəhmət diləyirik. Ulu Öndər Azərbaycanın ən görkəmli tarixi şəxsiyyətlərindən biri kimi hər zaman tarixdə, xatirələrdə və xalqımızın qəlbində yaşayacaq".

Müasir tariximizin yüksəlmiş epoxası Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır

Milli Həmrəylik Partiyasının sədri Əlisahib Hüseynov bildirib ki, bu gün bütün Azərbaycan xalqı Ulu Öndərimizin 100 illik yubileyini qeyd edir: "Bütöv bir epoxa Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Heydər Əliyev tarixi hadisələrlə zəngin olan bir dövrə öz damğasını vurub, gələcək nəsillər üçün də böyük bir irs qoyub. XX əsr Azərbaycan tarixinin ən keşməkeşli, ən təlatümlü və mürəkkəb bir dövrü hesab olunur. Bu əsrdə biz üç dəfə respublika qurmuş, kökü minilliklərə dayanan milli dövlətçiliyimizi qoruyub saxlamağa çalışmışıq. Və bu prosesdə ən ağır missiya möhz Heydər Əliyevin üzərinə düşüb. Ulu Öndər ötən əsrin 90-cı illərində övvəllərində üçüncü respublikanı - cümhuriyyətimizin varisi sayılan Azərbaycan Respublikasını parçalanmaqdan xilas etməklə, ölkəni vətəndaş müharibəsinin girdabına sürüklənəndən qorumaqla, gənc müstəqil dövlətimizi siyasi və iqtisadi bəhrədən çıxarmaqla tarix və xalq qarşısında öz missiyasını layəqətlə yerinə yetirib. Möhz buna görə də xalqımız Heydər Əliyevi hər zaman xüsusi minnətdarlıq hissi ilə xatırlayır".

Partiya sədrinin sözlərinə görə, bu gün Azərbaycanımızın hər tərəfində Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubiley tədbirlərinin keçirilməsinin əsas məqsədi də möhz müstəqil dövlətçiliyimiz üçün bütün ömrümüzü fəda edən bu böyük şəxsiyyətin xatirəsinə ehtiramla anmaq, onun xidmətlərini gələcəyə qatmaq və miras qoyduğu siyasi kursu davam etdirən Prezident İlham Əliyevə dəstəyimizi ifadə etməkdir. "Ulu Öndər həm sovetlər dövrünün, həm də müstəqillik mərhələsinin ən mühüm və ən kritik məqamlarında ölkəmizə rəhbərlik edib. Azərbaycan üst-üstə otuz ildən çox bir zaman kəsiyində möhz Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında bütün sahələrdə böyük inkişaf yolu keçib. Bu dövrü birnəməli surətdə ölkəmizin yüksəlmiş dövrü hesab etmək olar. Bu gün də Azərbaycan bir dövlət kimi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ideyaları əsasında inkişaf edir", - deyir mü-sahibimiz qeyd etdi.

Əlisahib Hüseynov deyib ki, biz Ulu Öndərin tarixi rolunu illər keçdikcə daha dərinləndiririk. Bütün dünyada tanınan və liderlərin qəbul etdiyi, saygı ilə

yanaşdığı böyük dövlət xadimi, müdrik siyasətçi zirvəsinə yüksəlmək heç də asan deyil və bu hər siyasi xadimə nəsihət olmur. Ona görə də Heydər Əliyevi dünya tarixinin qurucu liderləri ilə, xilaskar şəxsiyyətləri ilə müqayisə edənlər qətiyyətlə yanılırlar. Ulu Öndərin keçdiyi ömrü yoluna, onun siyasi bioqrafiyasına nəzər salanda aydın görünür ki, Heydər Əliyev öz ömrü kitabını özü yazan liderlərdəndir. O, müstəqil Azərbaycan dövlətinin ayaqda qala bilməsi və inkişaf etməsi üçün mükəmməl yol xəritəsini ortaya qoyub, öz təcrübəsinə əsaslanaraq bütün maneələri və geosiyasi təlatümləri müvəffəqiyyətlə dəf etməyi bacarıb".

Partiya sədri vurğulayıb ki, Heydər Əliyev ölkəmizin beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artması yolunda misilsiz töhfələr vermiş dahi siyasətçi kimi də ən yeni tariximizdə dərin iz buraxıb: "Təsədüfi deyil ki, müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycan dünyada ilk növbədə möhz Bakı neftinə və Heydər Əliyevə görə tanınırdı. Bu da onu göstərir ki, həmin dövrdə Heydər Əliyev Azərbaycanı dünyada tanıdan rəmzlərimizdən birinə çevrilmişdi. Bundan başqa, 44 günlük Vətən Azərbaycanı müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi ilə yanaşı, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi üçün etibarlı zəmin yaratdı, güclü ordu formalaşdırması istiqamətində böyük işlər gördü. O, Qarabağımızın işğaldan azad edilməsinə bütün varlığı ilə inanırdı. Ulu Öndər 2003-cü ildə xalqımız tarixi müracətinə öz inamı ilə ifadə etmişdi: "İnanıram ki, mənə axıra çatdırma bilmədiyim taleyüklü məsələləri, planları, işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdırma biləcək". Zaman onun bu uzaqgörənliyini təsdiqlədi".

Əlisahib Hüseynov əlavə etdi ki, Heydər Əliyev zamanımızın görkəmli siyasi xadimləri, qurucu liderləri arasında öz layiqli yerini tutub. "Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam" cümləsini böyük qürur hissilə dilə gətirən Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin özü də hər bir azərbaycanlının fəxr etdiyi böyük tarixi şəxsiyyət kimi həmişə ehtiramla xatırlanacaq. Heydər Əliyev Azərbaycanın özü qədr əbədli olacaq.

Dövlətçilik salnaməmizdə tarixi rolu olan siyasətçi

Böyük Azərbaycan Partiyasının sədri Elşad Musayev deyib ki, Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətçiliyi tarixində özünəməxsus parlaq rolunu oyan siyasətçidir: "Onun həyatının böyük hissəsi sovetlər birliyi dövründə keçib. O, ilk azərbaycanlı kimi xüsusi xidmət orqanları rəhbərliyində çalışıb. Ümumiyyətlə, sovetlər dövründə belə vəzifədə çalışmaq çox çətin olduğunu nəzərə alsaq, onun necə istedad sahibi olduğunu anlamaq asandır. Belə strateji vəzifə tutmaq üçün həm xüsusi istedad, həm də təşkilatçılıq bacarığı tələb edilirdi. Həmin dövrdə xüsusi istedad sahib olmayan adamın təsadüfən irəli gətməsi çətin, hətta mümkün deyil idi. Ulu Öndər belə qabiliyyət sahibi olmasın, uzaqgörən siyasətinin nəticəsidir ki, bu gün Azərbaycan dünyada söz sahibinə çevrilməyi bacarıb".

Partiya sədri bildirib ki, Heydər Əliyev sovetlər dövründə Azərbaycanda rəhbərliyə gəldikdən sonra respublikada çox ciddi irəliləyişlər baş verdi: "Xeysi işlər görüldü, Azərbaycan Heydər Əliyevin sayəsində keçmiş ittifaq səviyyəsinə də tanınmağa başladı. Azərbaycan yavaş-yavaş SSRİ-də parlamağa, özünəməxsus yer tutmağa başladı. Nəticədə, ölkəmiz həm iqtisadi-siyasi, həm də mədəni cəhətdən inkişafa nail oldu, iqtisadi potensialımız artdı. Heydər Əliyevin təşkilatçılığı ilə azərbaycanlıların daha yüksək mərtəbələrə qalması, onların yaxşı təhsil almaları üçün xeyli işlər görüldü".

Elşad Musayevin sözlərinə görə, Heydər Əliyev Azərbaycanın ən gərgin dövrlərində xalqımızın yanında oldu: "Azərbaycanın haqq sözünü deməkdən çəkinmədi, hər zaman xalqımızı qətiyyətlə müdafiə etdi. Torpaqlarımız işğala qaldığı kritik dövrlərdə yorulmadan mübarizə apardı və bugünkü güclü Azərbaycan təməlini qoydu. Heydər Əliyev öz xidmətləri ilə Azərbaycana yeni nəfəs verdi".

Nəzrin QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Ulu Öndərin yaratdığı sərgi 30 ildir məkanını dəyişməmişdir

Bu beynəlxalq tədbir indi də dünyaya Azərbaycanın potensialını təqdim edir

Ulu Öndərin bu əsəri də uzunömürlü oldu. Artıq 30 ilə yaxındır məkanını dəyişməyən beynəlxalq Xəzər neft-qaz sərgisi hər dəfə dünyanı bu sahədə fəaliyyət göstərən say-seçmə şirkətlərini və sənəti müəssisələrini Bakıda bir araya gətirir. Yaxın günlərdə onlar ölkəmizin paytaxtında 28-ci dəfə bu mötəbər tədbirə toplaşacaqlar. Əgər 2020-ci və 2021-ci illərdə koronavirus pandemiyası araya düşməsəydi bu artıq 30-cu sərgi olacaqdı.

Budəfəki sərgi həm də onunla əlamətdardır ki, "Heydər Əliyev İli"ndə keçiriləcək. Sərginin mətbuat konfransı mayın 24-nə planlaşdırılıb. Bu tarixdə öz önəmi var. Ulu Öndər ilk sərgini 1994-cü ilin həmin günündə keçirmişdi.

O vaxt Xəzərin Azərbaycan sektorundakı "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) yataqlarının tammıyaşılı işlənməsi üçün sazişin imzalanmasına hələ bir neçə ay qalırdı. Bu barədə qəti bir söz demək mümkün deyildi, çünki danışıqlar davam etirdi. Bu zaman Ümummilli Lider Heydər Əliyev elə bir tədbirin keçirilməsinin təşəbbüskarı və təşkilatçısı oldu ki, o, həmin qlobal müqavilənin imzalanmasına dəstək verdi, yu açdı.

Bu sərgini "Əsrin müqaviləsi"nin müdafiəsi adlandırılan heç də səhv etmirlər. Sərginin qədəmləri uğurlu oldu. Az sonra məhsuldar kontrakt imzalandı. Növbəti illərdə keçirilən sərgilər də əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq üçün yeni-yeni körpülər saldı. Həmin tədbirlərdə neçə-neçə layihənin həyata keçirilməsi ideyası yarandı.

İlk sərgi bir neçə səbəbdən mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Onlardan başlıcası odur ki, sərgidə Ulu Öndər Heydər Əliyev iştirak etdi və həmişə olduğu kimi dərin məzmunlu nitq söylədi.

Sərgiyə 20 ölkəni təmsil edən 180 şirkət gəlmişdi. Burada Azərbaycanın belə bir sonayəsi öz əksini tapmışdı. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xarici qonşularla səmimi görüşləri oldu. Ulu Öndər tədbirdəki çıxışında ölkəmizin neft sənayesinin keçdiyi şərəfli yoldan bəhs etdi, onun yeni mərhələ qarşısında olduğunu vurğuladı. Çıxışda deyilirdi ki, həmin vaxtdakı Azərbaycanda 1 milyard 300 milyon tondan çox neft və külli miqdarda qaz çıxarılıb. Bununla belə, ölkənin yenə də böyük neft və qaz yataqları var. Dünya təcrübəsində də neft qaz çıxarılmasına da ilk dəfə Azərbaycanda başlanıb. Xüsusilə son onilliklərdə neft və qaz yataqlarında yeni texnika və texnologiyadan istifadə istiqamətində böyük işlər görüldü. Ümumiyyətlə, ötən dövr ərzində əldə edilən böyük nailiyyətlər, zəngin təcrübə gələcək işlər üçün çox yaxşı bünövrədir.

Ulu Öndər çıxışında onu da bildirmişdi ki, "neftçi olmaq Azərbaycanda ən şərəfli peşə sayılır". Neftçilərimizin təcrübəsindən istifadə etmək

üçün səylər birləşdirilməlidir. Azərbaycan xalqı yeraltı sərvətlərindən müstəqil şəkildə, ölkənin mənafeyinə uyğun istifadə olunmasına imkan verəcək. Bununla yanaşı, dünyanın, xüsusilə Qərbi ölkələrinin iri neft şirkətlərinin Azərbaycan neftinə böyük marağı əməkdaşlığın zərurətini şərtləndirir. Siyasi və iqtisadi əməkdaşlıq bu prinsip üzərində inkişaf edəcək.

Ulu Öndər özünəməxsus qətiyyət və niyyətlə nəzərdə tutulan böyük işlərin uğurla gətirəcəyini bildirdi: "Bu tarixdə böyük fəxrli danışıqla, Azərbaycan neftçilərinin bir çox nəsilərinin əməyini yüksək qiymətləndirməklə yanaşı, bu gün eyni zamanda qeyd edirik ki, indi ölkəmizin neft sənayesinin inkişafında yeni mərhələ açılır. Bu mərhələ Xəzər dənizində neft və qaz yataqlarının işlənməsinə Qərbin iri neft şirkətlərinin fəal iştirakı ilə bağlıdır. Əmin edirik ki, Azərbaycan neftçiləri sizin layiqli tərəfdaşınız olacaq. Ümidvaram ki, Azərbaycana gələn Qərbin neft şirkətləri ölkəmizin neft və qaz sənayesinin bütün tarixi ərzində əldə olunmuş nailiyyətləri həmişə yüksək qiymətləndirəcəklər".

Beləliklə, Ümummilli Lider Heydər Əliyev özünün ölməz əsərlərindən birini - Xəzər neft-qaz sərgisini yaratdı. 1994-cü ildə mövcud olan şəraitdə belə bir tədbirin baş tutması yalnız Ulu Öndərin dünyadakı nüfuzu, fəvqəladə təşkilatçılığı və sonsuz qətiyyətinin nəticəsi idi. O zaman qonşu respublikanın Azərbaycana qarşı apardığı müharibədə təzəcə atəşə elan olunmuşdu. Ölkədə iqtisadi bəhrən hökm sürürdü. Bir sözlə, Azərbaycan çox ağır günlərini yaşayırdı.

Prezident İlham Əliyev həmin dövrü xatırlayaraq deyir: "O vaxt Azərbaycanı demək olar ki, dünyada tanıdırdılar. Azərbaycan gənc müstəqil dövlət idi. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, müstəqilliyimizin ilk illəri çox ağır keçirdi, Azərbaycanda iqtisadi, siyasi və hərbi bəhrən hökm sürürdü. Ermonstan torpaqlarımızı işğal etmişdir, 1993-cü ildə vətəndaş müharibəsi başlamışdır. Yeni bütün bu amilləri nəzərə alsaq, bir daha görürük ki, sərginin nə qədər böyük əhəmiyyəti olmuşdur. Çünki o vaxt bu sərgi vasitəsilə Azərbaycan öz neft potensialını dünyaya təqdim etdi. Azərbaycan bəyan etdi ki, o, investisiyalara açıq bir ölkə-

dir. Azərbaycan inkişaf yolu ilə getmək, müasir dövlətə çevrilmək istəyir. Buna nail olmaq üçün əlbəttə ki, ilk növbədə ölkəmizə xarici sərmayə qoyulmalı idi. Xarici sərmayə üçün ən cəlbədar sahə təbii ki, neft sahəsi idi".

Ötən illər ərzində sərgi məkan və mahiyyətini dəyişməyib. Onun əhatə dairəsi genişləniib, əhəmiyyəti artıb və buna uyğun olaraq adı da təkmilləşib. İlk dəfə keçiriləndə o, "Xəzər dənizində neft-qaz hasilatına dair sərgi" adlandırıldı. Daha sonra "Beynəlxalq Xəzər neft, qaz, neftqaz və neft kimyası sərgisi" kimi tanındı. Əstəlik, hər il sərgi ilə yanaşı, eyni adlı konfrans da keçirilməyə başladı. Neçə illərdir neft-qaz sənayesinin keçirildiyi günlərdə paralel olaraq energetika sərgisi də təşkil olunur.

Keçən il paytaxtımız "Bakı Enerji" həftəsinə evsahibliyi etdi. Neft-qaz sərgisi bu tədbirin, belə demək mümkünsə, bazası sayılırdı.

Sərgi keçirildiyi ilk vaxtlardan respublika rəhbərliyinin diqqət mərkəzində olub. Hər il Prezident İlham Əliyevin sərginin açılış mərasimində iştirakı tədbirin yüksək statusunu bir daha təsdiqləyir. Eləcə də bir sıra dövlətlərin rəhbərləri hər dəfə sərginin açılış münasibətində Prezidentimizə təbrik məktubları göndərirlər.

Ötən illər ərzində və forımda 30 ölkədən 249 şirkət iştirak etdi. İştirakçılar sırasında ABŞ, Almaniya, Azərbaycan, Belarus, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Böyük Britaniya, Çin, Finlandiya, Fransa, Gürcüstan, Hindistan, Niderland, İsrail, İspaniya, İsveçrə, İndoneziya, İtaliya, Qazaxıstan, Macarıstan, Norveç, Rumıniya, Rusiya, Serbiya, Sudiyyə Ərəbistanı, Sinqapur, Türkiyə, Xorvatiya, Yaponiya, Yunanıstan, Özbəkistan şirkətləri özünə yer aldı.

İlk sərgidən keçən dövr ərzində neçə-neçə qlobal layihələr reallaşdı. Lakin dünyada Azərbaycan maraq azalmayıb, əksinə, əməkdaşlıq əlaqələri genişləniib, xarici investitorların sərmayə yatırmaqları sahələr şaxələniib. Azərbaycan dünyada etibarlı tərəfdaş kimi tanınıb.

Ulu Öndərin yaratdığı bu ənənə də yaşayır, neft-qaz sərgisi getdikcə böyüyür, şaxələniir və yeni-yeni səhifələrə zənginləşirək əhəmiyyətini daha da artırır.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

XİN İkinci Dünya müharibəsində nasizm üzərində Qələbənin 78-ci ildönümü ilə bağlı bəyanat yayıb

Bu gün dünya tarixinin ən dağıdıcı müharibələrindən biri olan İkinci Dünya müharibəsində nasizm üzərində tarixi qələbənin qazanılmasından 78 il ötür. 9 May - Qələbə Günü kimi qeyd olunan bu əlamətdar gündə bəşəriyyəti ciddi təhdid altında qoyan nasizm təhlükəsinə qarşı mübarizə aparan hər kəsin, o cümlədən müharibə dövründə misilsiz şücaət və fədakarlıq nümayiş etdirən qəhrəman həmvətənlərimizin əziz xatirəsinə dərin hörmət və ehtiramla yad edirik.

Nasizm üzərində qələbənin ildönümündə irqçilik, nasizm, faşizm kimi beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyə hədə törədən təhlükəli ideologiyalara bəraət qazandırılması, onları dəstəkləyənlərin qəhrəmanlaşdırılması cəhdlərini qətiyyətlə pisləyir, bir daha bütün dünyanı sarsıdan, kütləvi insan tələfatı və dağıntılarla nəticələnən müharibə təhlükələri ilə üzlaşməkə naminə beynəlxalq ictimaiyyəti bu kimi tendensiyaların aradan qaldırılması istiqamətində əməkdaşlığa çağırır.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin nasizm üzərində Qələbənin 78-ci ildönümü ilə bağlı yaydığı bəyanatda öz əksini tapıb.

Bəyanatda deyilir: "Tarixi boyu vətəni, suverenliyini və ərazi bütövlüyünü qorumaq naminə bütün fədakarlıqlara hazır olan xalqımızın müasir tarixi də parlaq qələ-

rəmanı adına layiq görülüb, 170 mindən artıq əsgər və zabitemiz müxtəlif orden və medallarla təltif olunub.

Qələbə naminə tam səfərbərliyi ön cəbhədə döyüşən orduya dəstəyini göstərilməsində, o cümlədən müharibədə qələbə qazanılmasında arxa cəbhədə xalqımızın fədakar əməyi müstəsna əhəmiyyət kəsb edib.

Azərbaycanın təbii sərvətləri, xüsusilə neft ehtiyatları nasizmə qarşı aparılan mübarizədə qələbənin təmin olunmasında həlledici rol oynayıb. 1941-1945-ci illərdə Sovet İttifaqında istehsal olunan neftin 70 faizindən çoxu, bənzirinin 80 faizi və mühərrik yağlarının 90 faizi Azərbaycanın payına düşüb. Cəbhənin tələbatını ödəmək naminə gecəgündüz çalışan neftçilərimizin əvəzsiz xidməti sayəsində istehsal olunan məhsullar müharibənin taleyində həlledici rol oynayıb.

Dövlətimizin müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda canlarından keçən həmvətənlərimizin əziz xatirəsi xalqımızın qəlbində əbədi yaşayacaqdır. Bir daha tariximizə şanlı qələbələr yazan qəhrəman soydaşlarımızı dərin hörmət və minnətdarlıqla yad edirik".

İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarının sosial müdafiəsi daim diqqət mərkəzindədir

1941-1945-ci illər İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarının hərtərəfli diqqət və qayğı ilə əhatə olunması Azərbaycanca həyata keçirilən sosial siyasətin əsas istiqamətlərindən biridir.

Ünvanlı Lider Heydər Əliyev tərəfindən onlara daim xüsusi diqqət və qayğı göstərilir. Müstəqilliyimizin ilk illərində İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarına biganə münasibət yaranmasa da, xalqın çağırışı ilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1993-cü ilin iyun ayında respublikamıza rəhbərliyə qayıdırdan sonra bu biganəliyə son qoyularaq, İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarının sosial müdafiəsi sahəsində fəal dövlət siyasəti formalaşmışdır. 9 May - Qələbə Günü də həmin vaxtdan ölkəmizdə yenidən dövlət bayramı kimi qeyd olunmağa başlayıb.

İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarına göstərilən böyük diqqət və qayğı Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurlu davam etdirilir. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, İkinci Dünya müharibəsi ilə əlaqədar əlilliyi olanlar və iştirakçılara Prezidentin aylıq təqaüdləri və aylıq pensiya ödənilir. Ötən dövrdə həmin ödənişlər mütləq olaraq artırılıb. Xüsusilə son beş ildə aparılan ardıcıl sosial islahatlar nəticəsində ölkəmizdə müavinət və təqaüd ödənişlərində 5 dəfə, orta aylıq pensiyada 2 də-

fə artıma nail olunub. İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarına pensiya təyin olunarkən pensiyalarına qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada əlavələr də hesablanıb.

Eyni zamanda dövlət başçısı tərəfindən hər il 9 May - Qələbə Günü ərəfəsində İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarına birdəfəlik maddi yardım verilməsi barədə sərəncam imzalanır. Bu il də 26 aprel tarixli sərəncamla İkinci Dünya müharibəsində Qələbənin 78-ci ildönümü ilə əlaqədar həmin müharibənin iştirakçılarına 1500 manat, sərəncamda nəzərdə tutulan digər şəxslərə 750 manat birdəfəlik maddi yardım verilib. Sərəncam ümumilikdə 3538 şəxsi əhatə edib, onlardan 51-i İkinci Dünya müharibəsi iştirakçıları, qalanları isə digər kateqoriyalardan olanlardır.

Həmin birdəfəlik maddi yardımın məbləği də son illərdə müharibə iştirakçıları üçün 3 dəfə, döyüşçülərin dul arvadları, arxa cəbhədə fədakar əməyinə və s. görə medal və döş nişanı ilə təltif edilməsi şəxslər üçün 4 dəfə artırılıb. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən ötən dövrdə İkinci Dünya müharibəsi ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərin mənzil və avtomobillə təminatı da həyata keçirilib.

Həmin kateqoriyaya aid vətəndaşların, həmçinin döyüşçülərin dul arvadlarını, arxa cəbhədə fədakar əməyinə və s. görə medal və döş nişanı ilə təltif edilmiş şəxslərin sosial xidmətlərlə təmin edilməsi işləri də aparılır.

Ombudsman əsir götürülmüş Azərbaycan hərbiçilərinin Ermənistanda qanunsuz həbs olunmalarını pisləyib

Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman) Ermənistan tərəfindən əsir götürülmüş Azərbaycan hərbi qulluqçularının qanunsuz olaraq azadlıqdan məhrum edilmələrini pisləyib.

Bu barədə AZƏRTAC-a Ombudsman Aparatından məlumat verilib. Ombudsman bildirib: "2023-cü il aprel ayında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şahbuz rayonunun Ermənistanla sərhəddə yerləşən Əzizbəyov qəsəbəsində Azərbaycan Ordusunun itkin düşmüş və Ermənistan tərəfindən əsir götürülmüş əsgərləri Aqşın Qabil oğlu Bəbirov və Hüseyn Əhliman oğlu Axundov qarşı Ermənistanda qurulmuş saxta "məhkəmə prosesi"ni və Aqşın Bəbirovun qanunsuz olaraq azadlıqdan məhrum edilməsini kəskin şəkildə pisləyirik.

İştirakçı olduğu beynəlxalq səmərəli təsbit edilmiş normalara zidd olaraq Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman) Ermənistan tərəfindən əsir götürülmüş Azərbaycan hərbi qulluqçularının qanunsuz olaraq azadlıqdan məhrum edilmələrini pisləyib.

nəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin mərkəzi və Bakı ofisinə məktub ünvanlanıb.

Ermənistan tərəfindən keçirilən qondarma "məhkəmə prosesi"ndə verilmiş "qərarı" ədalətsiz hesab edir, azadlıq hüququnun kobud pozulmasına səbəb olan bu qərarın beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə zidd olduğunu bildirir. Əsgərlərimizin tez bir zamanda azad olunmasını tələb edirik.

"Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili olaraq, bütün beynəlxalq ictimaiyyəti əsirləkdə olan hərbi qulluqçularımızın hüququn norma və prinsiplərindən irəli gələn tədbirlərin görülməsinə dəvət edirik", - deyir S.Əliyeva vurğulayıb.

"Xarıbülbul" Beynəlxalq Musiqi Festivalı başlayıb

Festivalda "Kulinariya və sənətkarlıq" nümunələri təqdim olunub və "Dəli Domrul" tamaşasının premyerası keçirilib

Heydər Əliyev Fondunun və Mədəniyyət Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində "Xarıbülbul" Beynəlxalq Musiqi Festivalı başlayıb. Festivalın programına uyğun olaraq səhər saatlarında tamaşalar, iştirakçı ölkələrin sənətkarlıq nümunələrinin və milli mətbəxinin təqdimatı olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, "Qarabağ" hotelinin qarşısında təşkil olunan tədbirdə altı türk dövlətinin mətbəxi və sənətkarlıq nümunələri sərgilənir.

Dövlət rəsmilərinin, respublikanın tanınmış mədəniyyət, incəsənət və elm xadimlərinin ziyarət etdikləri təqdimat hər kəsdə xoş təəssürat yaradıb.

Əməkdar artist Emil Əfrasiyab Şuşada ilk dəfə olmaqla məmnunluq duyduğunu ifadə edib: "İlk dəfədir ki, Azərbaycanın dilbər guşəsi, mədəniyyət paytaxtımız Şuşadadır. Çox unudulmaz hisslər keçirirəm. Sanki yuxudayam. Bu günləri bizlərə, Azərbaycan xalqına yaşatdığı üçün Prezident İlham Əliyevə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Bu, çox önəmli, unudulmaz günlərdir. "Heydər Əliyev İli"ndə təşkil olunan tədbirin Şuşada keçirilməsi də olduqca əlamətdardır. Belə möhtəşəm konsertdə iştirak etmək biz musiqiçilər üçün olduqca böyük şərəfdir".

Şuşaya dördüncü dəfə gəldiyini söyləyən Xalq artisti Ənvər Sadıqov hamı kimi gözəl əhvali-ruhiyyəyə olduğunu qeyd edib: "Hər dəfə elə bilirdim ki, bu müqəddəs torpağa ilk dəfə ayaq basıram. Bu qələbənizi bizlərə yaşadan Müzəffər Ali Baş Komandanı və rəşadətli ordumuza minnətdarlıq. Qarabağın azadlığı uğrunda şəhid olanlara Allah-

dan rəhmət diləyirik və xalqımız heç vaxt onları unutmayacaq. İnanıram ki, zəfərimiz əbədi olacaq. Cıdır düzünə ilk dəfə qalxanda keçirdiyim hissləri sözlə ifadə edə bilmirəm. Şuşada olmağın özü elə bir duyğudur ki, görək onu yaşayasan, hiss edəsən. Dünyanın bir çox ölkələrində Azərbaycan musiqisini təbliğ etmişik, tanıtmışıq, lakin Şuşada konsert vermək, çıxış etmək başqa bir əlamətdir. Çox qürurluyam ki, bu gün Şuşadayam, belə möhtəşəm bir konsertdə iştirak edirəm".

Türkiyəli aşpaz Ahmet Yetimova da Azərbaycanda olmağdan qürur hissi keçirdiyini deyib: "Şuşaya gəldikdən sonra çox duyğulandım. Azərbaycan bizim ana vətənimizdir. Bu torpaqların işğalından azad olunması bizlərə də qürur hissi yaşatdı. Azərbaycana ilk dəfədir gəlirəm. Şuşanı bizim Qara dəniz bölgəsi ilə müqayisə edirəm. İnanıram ki, Qarabağın çox böyük gələcəyi var. Tədbir başlayandan müşahidə edirəm ki, gələnlər hər kəs gözəl əhvali-ruhiyyədedir. Türk xalqlarının təamlarının və sənətkarlıq məhsullarının festival çərçivəsində nümayiş olunması bir ayrı gözəllikdir", - deyir türk qonaq bildirir.

Sonra Xan qızı Natovanın evinin həyatında "Xarıbülbul" Beynəlxalq Musiqi Festivalı çərçivəsində Şuşa Dövlət Musiqili Dram Teatrının hazırladığı "Dəli Domrul" tamaşasının premyerası olub. "Dəli Domrul" tamaşası Altay Məmmədovun "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanının "Duxa Qoca oğlu Dəli Domrulun boyu" əsasında qələmə aldığı eyniadlı pyesi əsasında hazırlanıb. Meydan üslubunda səhnələşdirilmiş tamaşada dünyanın faniliyi, məhəbbətin uralığı ön plana çəkilir. Tamaşanın quruluşçu rejissoru Əməkdar artist Loğman Kərimov, rəssamı Valeh Məmmədov, rejissor assistenti Zəhra Salayeva, musiqi tərtibatçısı Ağasəlim Feyzullayevdir.

Qeyd edək ki, festival günlərində müxtəlif məkanlarda "Bayraq", "Qəhrəmanlıq", "Qarabağ məclisi", "Poeziya", "Dədə Qorqud", "Dərvişlər", "Molla Nəsrəddin" mövzularında guşələr də yaradılıb. Bu guşələrdə müxtəlif bədii təqdimatlar, tamaşalar göstəriləcək.

Eləcə də Cıdır düzü, Üzeyir bəy Hacıbəylinin heykəlinin qarşısı, Bülbülün ev-muzeyi və Şuşanın digər məkanlarında keçiriləcək tədbirlər çərçivəsində müxtəlif konsert proqramları, sərgilər və film nümayişləri olacaq.

Xatırladaq ki, Şuşa şəhəri 2023-cü ildə həm də Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatı (TÜRKSÖY) tərəfindən Türk Dünyasının Mədəniyyət Paytaxtı elan edilib. Bədəfəki "Xarıbülbul" Beynəlxalq Musiqi Festivalında da TÜRKSÖY-a daxil olan ölkələrin, regionun türk dillili ölkələrinin və xalqlarının yaradıcı kollektivləri iştirak edirlər.

Üç gün davam edəcək festivalda Azərbaycanla yanaşı, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Macarıstan, Moldova Respublikasının Qaqauziya Muxtar Ərazi Qurumu (Qaqauz Yeri), Özbəkistan, eləcə də Özbəkistanın Qaraqalpaqıstan Muxtar Respublikası, Rusiya Federasiyasının Altay, Xakasiya, Saxa (Yakutiya), Tatarıstan, Tiva respublikaları, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyəti, Türkiyə, Türkmənistan təmsil olunur.

"Xarıbülbul" Beynəlxalq Musiqi Festivalı çərçivəsində Cıdır düzündə konsert proqramı təqdim olunub

Şuşada təşkil olunan "Xarıbülbul" Beynəlxalq Musiqi Festivalı çərçivəsində mayın 9-da Cıdır düzündə konsert proqramı təqdim edilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, konsert proqramında TÜRKSÖY-a daxil olan ölkələr, regionun türk dillili ölkələri və xalqlarının yaradıcı kollektivlərinin təqdimatında bir-birindən maraqlı ifalar dinlənilib.

Konsertdə incəsənət ustaları təmsil etdikləri ölkə və region musiqi mədəniyyətini tamaşalara təqdim ediblər. Möhtəşəm konsertdə Azərbaycanla yanaşı, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Macarıstan, Moldova Respublikasının Qaqauziya Muxtar Ərazi Qurumu (Qaqauz Yeri), Özbəkistan, eləcə də Özbəkistanın Qaraqalpaqıstan Muxtar Respublikası, Rusiya Federasiyasının Altay, Xakasiya, Saxa (Yakutiya), Tatarıstan, Tiva respublikaları, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyəti, Türkiyə, Türkmənistanın olan musiqi kollektivlərinin və ifaçıların çıxışları maraqla qarşılanıb.

Sonda türk dünyasının solistləri birlihdə "Qarabağ" kompozisiyasını ifa ediblər. Konsertdən sonra festivalla bağlı təəssüratlarını AZƏRTAC ilə bölüşən tanınmış bəstəkar, Üzeyir bəy Hacıbəylinin ev-muzeyinin direktoru, Xalq artisti Sərdar Fərəcov deyib ki, hər zaman ki, bədəfəki "Xarıbülbul" Beynəlxalq Musiqi Festivalı da əsl

musiqi bayramıdır: "Festival çox yüksək səviyyədə təşkil olunub. Burada gözəl ifalara qulaq asır, bir-birindən rəngarəng musiqiçiləri dinləyirik. Biz bu gün çox qürurluyuq. Ona görə ki, doğma Vətənimizə, gözəl Şuşamıza, demək olar ki, bütün türk dünyasının önünlü sənətkarları qonaq gəlib. Yaşadığımız hissləri sözlə ifadə etməkdə çətinlik çəkirəm. Qarşıda bizi bir-birindən maraqlı nəçə-nəçə konsert, tədbir gözləyir".

Sərdar Fərəcov xüsusilə olaraq qeyd edib ki, "Xarıbülbul" Beynəlxalq Musiqi Festivalının belə yüksək səviyyədə təşkil olunduğu Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin apardığı uğurlu siyasətin nəticəsidir: "Azərbaycan xalqı belə gözəl günlərə layiqdir. Çünki dünyada biz heç kimə pislilik etməmişik və heç kimin torpağında gözümlə yoxdur. Biz gözəlliklər yaradan xalqıq və belə festivallar bunun əyani sübutudur".

Rusiya Federasiyasının Tiva Respublikasının "Edegey" Roq və Kostyum Teatrının direktoru Kima Donqak Azərbaycanda olmağdan məmnunluğunu söyləyib. Ölkəmizə ilk dəfədir gəldiyini bildiren K.Donqak deyib: "Burada gördüyüm səmimiyyət, insanların qonaqpərvərliyi məni heyran etdi. Bu gözəl diyara indiyədək gəlməyimiz çox təəssüflənirəm. Hazırda Şuşada "Xarıbülbul" Beynəlxalq Musiqi Festivalında iştirak edirəm. Festival çox gözəl təşkil olunub. Burada olmağımızdan çox məmnunluq. Qismət olarsa, növbəti illərdə də bu musiqi festivalında iştirak edəcəyik".

Azərbaycan xalqına sonsuz sevgisini bildiren Qırğızıstanın Xalq artisti, Dövlət mükafatı laureatı Salamat Sadıqova 30 il bundan əvvəl Şuşada iştirak etdiyi "Xarıbülbul" festivalını bir daha xatırlayıb: "O günlər yaxşı yadımdadır. "Xarıbülbul" festivalı hələlik əlim addımlarını atmağa baş-

layanda - 1990-cı illərin əvvəllərində biz bu musiqi bayramına qatılan ilk iştirakçılardan idik. Onda festival yeni beynəlxalq status almışdı. O vaxt festivalda dünyanın 16 ölkəsindən nümayəndələr iştirak edirdi. Ondan sonra Azərbaycana gəlmək imkanı olmadı. 30 ildən sonra yenidən Bakımı görmək, Şuşaya gəlmək və belə bir festivala yenidən qatılmaq olduqca xoş hisslərdir. 33 il bundan əvvəl olduğu kimi, yenə də mən festivala öz doğma - "Kambarkan" folklor-etnoqrafik ansambli ilə qatılmışam. Festival çox yüksək səviyyədə təşkil olunub. Bu gözəl imkanı bizə yarananlara çox minnətdaram. Şuşa turizm baxımında da çox əlverişli bir yerdir. İnanıram ki, yaxın illərdə bu festivalın coğrafiyası daha da genişlənməkdir".

Qeyd edək ki, üç gün davam edəcək festivalda Azərbaycanla yanaşı, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Macarıstan, Moldova Respubli-

kasının Qaqauziya Muxtar Ərazi Qurumu (Qaqauz Yeri), Özbəkistan, eləcə də Özbəkistanın Qaraqalpaqıstan Muxtar Respublikası, Rusiya Federasiyasının Altay, Xakasiya, Saxa (Yakutiya), Tatarıstan, Tiva respublikaları, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyəti, Türkiyə, Türkmənistan təmsil olunur.

Festival günlərində Cıdır düzü, Üzeyir bəy Hacıbəylinin heykəlinin qarşısı, Bülbülün ev-muzeyi və Şuşanın digər məkanlarında keçiriləcək tədbirlər çərçivəsində müxtəlif konsert proqramları, tamaşalar, sərgilər, film nümayişləri olacaq.

Festival çərçivəsində müxtəlif məkanlarda "Bayraq", "Qəhrəmanlıq", "Qarabağ məclisi", "Poeziya", "Dədə Qorqud", "Dərvişlər", "Molla Nəsrəddin" mövzularında guşələr də yaradılıb. Bu guşələrdə müxtəlif bədii təqdimatlar, tamaşalar göstəriləcək.

HEYDƏR ƏLİYEV 1923 2023

*Azərbaycanın qurucusu
Heydər Əliyevi
dərindən ehtiramla anırıq!*

Ata vəsiyyəti, oğul dəyanəti

Bundan böyük xoşbəxtlik varmı?!

o gün bir oğul olaraq ata vəsiyyətini yerinə yetirməsinə keçirdiyi xoşbəxtlik hissinə duyğulu sözlərlə xalqımızla bölüşdü, hər kəsi mütəəssir etdi...

Böyük vətənpərvər Heydər Əliyev ocağında layiqli Azərbaycan vətəndaşı kimi yetişən İlham Əliyev atasının bu xalq, dövlət üçün gördüyü işlərin öyanı şahidi, həm də gələcəkdə Ulu Öndərin yarımçıq qalan işlərini uğurla reallaşdırmaq layiqli davamçısı oldu. Bütün bunlara görə özünü xoşbəxt sayan İlham Əliyev Özü bu barədə deyirdi: "Mənim xoşbəxtliyim bundadır ki, mən Heydər Əliyev adlı dahi şəxsiyyətin yanındayam və mənə öyrənmə imkanları daha çoxdur, nəinki başqa adamlarda".

Buna görə idi ki, ömrünü Azərbaycan üçün şam kimi əridən, azərbaycanlı olması ilə daim fəxr edən böyük vətənpərvər Heydər Əliyev Azərbaycanın gələcəyini də Özü qədr inandırdığı İlham Əliyevə etibar etmişdi. Müdrik rəhbər bildirdi ki, onun yarımçıq qalan işlərini İlham Əliyev layiqli davamçısı olaraq yerinə yetirəcək. Gün gələcək Azərbaycan bayrağını Şuşaya məhz İlham Əliyev sancacaq. 2003-cü ilin oktyabrın 2-də tarixi müraciətində müdrik rəhbər xalqa üzünü tutaraq əminliklə bildirdi ki, yüksək intellektli, pragmatik düşüncəli, müasir dünya siyasətini və iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili və təşəbbüskar bir şəxsiyyət olaraq Azərbaycanın müqəddəratı ilə bağlı həyata keçirdiyi bütün tələyüklü işlər zamanı oğlu İlham Əliyev hər zaman Ulu Öndərlə bərabər olub. Hələ sovet dövründən, lap gənc yaşlarından etibarən başda Şuşa olmaqla Ümummilli Liderin ölkəmizin müqəddəratı ilə bağlı atdığı mühüm addımlar, eləcə də 1993-cü ildən sonrakı dövrdə həyata keçirdiyi tələyüklü məsələlər zamanı İlham Əliyev daim Heydər Əliyevlə çiyin-çiyinə idi və bu baxımdan heç də təcəbbülü olmadı ki, O da öz gələcək həyatını məhz siyasətə bağladı.

Böyük vətənpərvər Heydər Əliyev ocağında layiqli Azərbaycan vətəndaşı kimi yetişən İlham Əliyev atasının bu xalq, dövlət üçün gördüyü işlərin öyanı şahidi, həm də gələcəkdə Ulu Öndərin yarımçıq qalan işlərini uğurla reallaşdırmaq layiqli davamçısı oldu. Bütün bunlara görə özünü xoşbəxt sayan İlham Əliyev Özü bu barədə deyirdi: "Mənim xoşbəxtliyim bundadır ki, mən Heydər Əliyev adlı dahi şəxsiyyətin yanındayam və mənə öyrənmə imkanları daha çoxdur, nəinki başqa adamlarda".

Buna görə idi ki, ömrünü Azərbaycan üçün şam kimi əridən, azərbaycanlı olması ilə daim fəxr edən böyük vətənpərvər Heydər Əliyev Azərbaycanın gələcəyini də Özü qədr inandırdığı İlham Əliyevə etibar etmişdi. Müdrik rəhbər bildirdi ki, onun yarımçıq qalan işlərini İlham Əliyev layiqli davamçısı olaraq yerinə yetirəcək. Gün gələcək Azərbaycan bayrağını Şuşaya məhz İlham Əliyev sancacaq. 2003-cü ilin oktyabrın 2-də tarixi müraciətində müdrik rəhbər xalqa üzünü tutaraq əminliklə bildirdi ki, yüksək intellektli, pragmatik düşüncəli, müasir dünya siyasətini və iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili və təşəbbüskar bir şəxsiyyət olaraq Azərbaycanın müqəddəratı ilə bağlı həyata keçirdiyi bütün tələyüklü işlər zamanı oğlu İlham Əliyev hər zaman Ulu Öndərlə bərabər olub. Hələ sovet dövründən, lap gənc yaşlarından etibarən başda Şuşa olmaqla Ümummilli Liderin ölkəmizin müqəddəratı ilə bağlı atdığı mühüm addımlar, eləcə də 1993-cü ildən sonrakı dövrdə həyata keçirdiyi tələyüklü məsələlər zamanı İlham Əliyev daim Heydər Əliyevlə çiyin-çiyinə idi və bu baxımdan heç də təcəbbülü olmadı ki, O da öz gələcək həyatını məhz siyasətə bağladı.

Böyük vətənpərvər Heydər Əliyev ocağında layiqli Azərbaycan vətəndaşı kimi yetişən İlham Əliyev atasının bu xalq, dövlət üçün gördüyü işlərin öyanı şahidi, həm də gələcəkdə Ulu Öndərin yarımçıq qalan işlərini uğurla reallaşdırmaq layiqli davamçısı oldu. Bütün bunlara görə özünü xoşbəxt sayan İlham Əliyev Özü bu barədə deyirdi: "Mənim xoşbəxtliyim bundadır ki, mən Heydər Əliyev adlı dahi şəxsiyyətin yanındayam və mənə öyrənmə imkanları daha çoxdur, nəinki başqa adamlarda".

Buna görə idi ki, ömrünü Azərbaycan üçün şam kimi əridən, azərbaycanlı olması ilə daim fəxr edən böyük vətənpərvər Heydər Əliyev Azərbaycanın gələcəyini də Özü qədr inandırdığı İlham Əliyevə etibar etmişdi. Müdrik rəhbər bildirdi ki, onun yarımçıq qalan işlərini İlham Əliyev layiqli davamçısı olaraq yerinə yetirəcək. Gün gələcək Azərbaycan bayrağını Şuşaya məhz İlham Əliyev sancacaq. 2003-cü ilin oktyabrın 2-də tarixi müraciətində müdrik rəhbər xalqa üzünü tutaraq əminliklə bildirdi ki, yüksək intellektli, pragmatik düşüncəli, müasir dünya siyasətini və iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili və təşəbbüskar bir şəxsiyyət olaraq Azərbaycanın müqəddəratı ilə bağlı həyata keçirdiyi bütün tələyüklü işlər zamanı oğlu İlham Əliyev hər zaman Ulu Öndərlə bərabər olub. Hələ sovet dövründən, lap gənc yaşlarından etibarən başda Şuşa olmaqla Ümummilli Liderin ölkəmizin müqəddəratı ilə bağlı atdığı mühüm addımlar, eləcə də 1993-cü ildən sonrakı dövrdə həyata keçirdiyi tələyüklü məsələlər zamanı İlham Əliyev daim Heydər Əliyevlə çiyin-çiyinə idi və bu baxımdan heç də təcəbbülü olmadı ki, O da öz gələcək həyatını məhz siyasətə bağladı.

Böyük vətənpərvər Heydər Əliyev ocağında layiqli Azərbaycan vətəndaşı kimi yetişən İlham Əliyev atasının bu xalq, dövlət üçün gördüyü işlərin öyanı şahidi, həm də gələcəkdə Ulu Öndərin yarımçıq qalan işlərini uğurla reallaşdırmaq layiqli davamçısı oldu. Bütün bunlara görə özünü xoşbəxt sayan İlham Əliyev Özü bu barədə deyirdi: "Mənim xoşbəxtliyim bundadır ki, mən Heydər Əliyev adlı dahi şəxsiyyətin yanındayam və mənə öyrənmə imkanları daha çoxdur, nəinki başqa adamlarda".

Buna görə idi ki, ömrünü Azərbaycan üçün şam kimi əridən, azərbaycanlı olması ilə daim fəxr edən böyük vətənpərvər Heydər Əliyev Azərbaycanın gələcəyini də Özü qədr inandırdığı İlham Əliyevə etibar etmişdi. Müdrik rəhbər bildirdi ki, onun yarımçıq qalan işlərini İlham Əliyev layiqli davamçısı olaraq yerinə yetirəcək. Gün gələcək Azərbaycan bayrağını Şuşaya məhz İlham Əliyev sancacaq. 2003-cü ilin oktyabrın 2-də tarixi müraciətində müdrik rəhbər xalqa üzünü tutaraq əminliklə bildirdi ki, yüksək intellektli, pragmatik düşüncəli, müasir dünya siyasətini və iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili və təşəbbüskar bir şəxsiyyət olaraq Azərbaycanın müqəddəratı ilə bağlı həyata keçirdiyi bütün tələyüklü işlər zamanı oğlu İlham Əliyev hər zaman Ulu Öndərlə bərabər olub. Hələ sovet dövründən, lap gənc yaşlarından etibarən başda Şuşa olmaqla Ümummilli Liderin ölkəmizin müqəddəratı ilə bağlı atdığı mühüm addımlar, eləcə də 1993-cü ildən sonrakı dövrdə həyata keçirdiyi tələyüklü məsələlər zamanı İlham Əliyev daim Heydər Əliyevlə çiyin-çiyinə idi və bu baxımdan heç də təcəbbülü olmadı ki, O da öz gələcək həyatını məhz siyasətə bağladı.

*Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"*

"...Xoşbəxt adamam ki, ata vəsiyyətini yerinə yetirdim. Şuşanı azad etdik! Bu, böyük Qələbədir! Şəhidlərimizin, Ulu Öndərin ruhu şadıddır bu gün!..."

2020-ci il noyabrın 8-də Şəhidlər xiyabanından vətən qələbəmiz Şuşanın azadlığını xalqımıza Müzəffər Ali Baş Komandan olaraq müjdələyən İlham Əliyevin həm də bu məqamı xüsusi vurğulaması, bir oğul olaraq ata vəsiyyətini layiqlicə yerinə yetirməsindən doğan xoşbəxtliyinin parlaq təcəssümü idi...

Bu, həm də "İnanıram ki, mənim axırı çatdırı bilmədiyim tələyüklü məsələləri, planları, işləri İlham Əliyev başa çatdırı biləcək. Mən Ona Özüm qədər inanıram və gələcəyə böyük ümidlərlə bəslənirəm", - deyərək xalq tarixi müraciətində Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanın gələcəyini etibar etdiyi siyasi davamçısı İlham Əliyevin böyük əzmi, qətiyyət, iradə ilə ölkəmizi Ümummilli Liderin arzularında zirvəyə ucaltmasından duyduğu qürurunun bariz nümunəsi idi...

Zəfər ölkəsinin memarları

Böyük vətənpərvər, dünyanın ən böyük azərbaycanlısı Heydər Əliyevin həyatının amalı xalqımızın, ölkəmizin rifahı və tərəqqisi təşkil edib, sözün əsl mənasında, o, bu müqəddəs əməl uğrunda ömrünü şam kimi əridib. Azərbaycanda hakimiyyətə gətirdiyi hər iki dövr ərzində, xüsusilə də 1993-cü ildən sonra ölkəni inkişaf etdirmək, eləcə də müstəqilliyini möhkəmləndirmək üçün misilsiz işlər görən müdrik rəhbər iqtisadiyyatımızın yüksəlişi üçün nəhəng layihələr gerçəkləşdirib, milli mənafehlərimizin təmini ilə bağlı dünya arenasında qətiyyətli siyasət yürüdü.

Amma heç şübhəsiz bu dahi şəxsiyyətin xalqı, ölkəsi üçün həyata keçirdiyi ən mühüm missiya özündən sonra Azərbaycanı etibar edəcəyi İlham Əliyevin təmsilində inamla xalqımızın, ölkəmizin rifahı və tərəqqisi təşkil edib, sözün əsl mənasında, o, bu müqəddəs əməl uğrunda ömrünü şam kimi əridib. Azərbaycanda hakimiyyətə gətirdiyi hər iki dövr ərzində, xüsusilə də 1993-cü ildən sonra ölkəni inkişaf etdirmək, eləcə də müstəqilliyini möhkəmləndirmək üçün misilsiz işlər görən müdrik rəhbər iqtisadiyyatımızın yüksəlişi üçün nəhəng layihələr gerçəkləşdirib, milli mənafehlərimizin təmini ilə bağlı dünya arenasında qətiyyətli siyasət yürüdü.

Son 30 il ərzində Azərbaycanda ictimai, siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni sahələrdə baş verən hertərəfli tərəqqini lap öləri analiz etmək belə kifayət edir ki, heyvərlə söyləyəsən: İlahi, xalq olaraq necə çətin və mürəkkəb situasiyalardan, zamanın sınağından uğurla adlayaraq bugünkü müasir, qüdrətli və qalib Azərbaycanın vətəndaşlarına çevrilmişik.

1988-1993-cü illərin gətirdiyi fəlakət, ölkəmizin müstəqilliyinin itirilməsi təhlükəsi aşılıb, sosial böhrandan yaxa qurtarıb, torpaqlarımız işğaldan azad edilib, on illiklərdən sonra Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə üçrəngli bayrağımız dalğalandırılıb, yüzminlərlə insanımız vətəndə qorub-çilikdən qurtulub, tarixi yurdlarımıza Böyük qayıdış gerçəkləşdirilib, bir sözlə, Azərbaycan Zəfər ölkəsi, xoşbəxtlər diyarı olub.

Bir zamanlar arzularımızda yaşadıqımız bugünkü müasir, inkişaf etmiş, tərəqqiyə yüksəlmiş Azərbaycanın memarları isə bu torpağın yetişdirdiyi vətənpərvər oğulları - Ulu Öndər Heydər Əliyev və onun siyasi kursunun layiqli davamçısı Qalib Lider İlham Əliyevdir.

Əsərə bərabər 10 il

Müasir Azərbaycanın hazırkı yüksək inkişaf mərhələsinə gəlib çatması üçün isə xalqımız, dövlətimiz çox uzun, çətin və məsuliyyətli bir yol qət edib. Bu yolun başlanğıcında xalqımız böyük siyasi xadim Heydər Əliyevi hakimiyyətə gətirməsi ilə Azərbaycanın taleyində misilsiz dönüş yaradıb və onu yuvarlandırdığı uçurumdan qurtuluş yoluna çıxarmağa müvəffəq olub. 1993-cü ildə Azərbaycanın başını bürümüş qara buludları dağıdaraq onun üzərinə günəş kimi doğan Ulu Öndərin apardığı mükəmməl daxili və xarici siyasət nəticəsində getdikcə dövlət müstəqilliyimiz möhkəmləndirilmiş, Ümummilli Liderin şəxsi söyləri, nüfuzu sayəsində Azərbaycan dünya səviyyəsində tanınan ölkəyə çevrilmişdi.

"Biz deyəndə ki Heydər Əliyev müasir və müstəqil Azərbaycanın banisidir, - yanılmırıq. Haqiqətən də belədir. Çünki müasir tariximiz, şanlı tariximiz 1993-cü ildən başlayır. O ildən 2003-cü ilə qədər Azərbaycan böyük və uğurlu yol keçmişdir, dövlətçiliyin əsasları qoyulmuşdur", - deyərək Ümummilli Liderin xalqımız, ölkəmiz qarşısında gördüyü böyük işləri dəyərləndirən Prezident İlham Əliyevin söylədiyi kimi, on il ərzində Ulu Öndərin xalq qarşısında göstərdiyi xidmətlər misilsizdir.

Bu 10 il ərzində Ulu Öndərin gündəliyində duran birnəmərlə vəzifə torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi və ərazi bütövlüyümüzün təmin olunması idi. Titanik gücə sahib olan siyasətçinin xüsusilə bu istiqamətdə beynəlxalq platformalarda gerçəkləşdirdiyi mühüm işlər, o zaman məkrli qüvvələrin söylərinə rəğmən, imkan vermədi ki, Qarabağ məsələsi süni şəkildə gündəlikdən çıxarılsın. Xarici ölkələrə etdiyi səfərlərində, dövlət başçıları ilə görüşlərində, çıxış etdiyi bütün beynəlxalq tribunallarda Heydər Əliyev daim Qarabağ məsələsini qabartdı, doğma yurd-yuvasından didərgin salınan bir milyondan çox qaçqın və köçkünümüzün problemlərini qaldırdı.

Dahi siyasətçi bütün beynəlxalq təzyiqlərə rəğmən, Qarabağı hüquq müstəvisində Azərbaycanın siyahısında saxladı və məhz bu hüquq zəminə dayanaraq bizi 30 ildən sonra işğal altında qalan tarixi ərazilərimizi qaytardı.

Ulu Öndər məktəbinin layiqli yetirməsi

Azərbaycanın tarixində mühüm rol oynayan Heydər Əliyev kimi dünyəşöhrətli bir siyasətçinin oğlu olması, İlham Əliyevin Ulu Öndər məktəbinin layiqli yetirməsi kimi, Azərbaycanın müqəddəratı ilə bağlı həyata keçirdiyi bütün tələyüklü iş-

lər zamanı oğlu İlham Əliyev hər zaman Ulu Öndərlə bərabər olub. Hələ sovet dövründən, lap gənc yaşlarından etibarən başda Şuşa olmaqla Ümummilli Liderin ölkəmizin müqəddəratı ilə bağlı atdığı mühüm addımlar, eləcə də 1993-cü ildən sonrakı dövrdə həyata keçirdiyi tələyüklü məsələlər zamanı İlham Əliyev daim Heydər Əliyevlə çiyin-çiyinə idi və bu baxımdan heç də təcəbbülü olmadı ki, O da öz gələcək həyatını məhz siyasətə bağladı.

Böyük vətənpərvər Heydər Əliyevin ocağında layiqli Azərbaycan vətəndaşı kimi yetişən İlham Əliyev atasının bu xalq, dövlət üçün gördüyü işlərin öyanı şahidi, həm də gələcəkdə Ulu Öndərin yarımçıq qalan işlərini uğurla reallaşdırmaq layiqli davamçısı oldu. Bütün bunlara görə özünü xoşbəxt sayan İlham Əliyev Özü bu barədə deyirdi: "Mənim xoşbəxtliyim bundadır ki, mən Heydər Əliyev adlı dahi şəxsiyyətin yanındayam və mənə öyrənmə imkanları daha çoxdur, nəinki başqa adamlarda".

Buna görə idi ki, ömrünü Azərbaycan üçün şam kimi əridən, azərbaycanlı olması ilə daim fəxr edən böyük vətənpərvər Heydər Əliyev Azərbaycanın gələcəyini də Özü qədr inandırdığı İlham Əliyevə etibar etmişdi. Müdrik rəhbər bildirdi ki, onun yarımçıq qalan işlərini İlham Əliyev layiqli davamçısı olaraq yerinə yetirəcək. Gün gələcək Azərbaycan bayrağını Şuşaya məhz İlham Əliyev sancacaq. 2003-cü ilin oktyabrın 2-də tarixi müraciətində müdrik rəhbər xalqa üzünü tutaraq əminliklə bildirdi ki, yüksək intellektli, pragmatik düşüncəli, müasir dünya siyasətini və iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili və təşəbbüskar bir şəxsiyyət olaraq Azərbaycanın müqəddəratı ilə bağlı həyata keçirdiyi bütün tələyüklü işlər zamanı oğlu İlham Əliyev hər zaman Ulu Öndərlə bərabər olub. Hələ sovet dövründən, lap gənc yaşlarından etibarən başda Şuşa olmaqla Ümummilli Liderin ölkəmizin müqəddəratı ilə bağlı atdığı mühüm addımlar, eləcə də 1993-cü ildən sonrakı dövrdə həyata keçirdiyi tələyüklü məsələlər zamanı İlham Əliyev daim Heydər Əliyevlə çiyin-çiyinə idi və bu baxımdan heç də təcəbbülü olmadı ki, O da öz gələcək həyatını məhz siyasətə bağladı.

Böyük vətənpərvər Heydər Əliyev ocağında layiqli Azərbaycan vətəndaşı kimi yetişən İlham Əliyev atasının bu xalq, dövlət üçün gördüyü işlərin öyanı şahidi, həm də gələcəkdə Ulu Öndərin yarımçıq qalan işlərini uğurla reallaşdırmaq layiqli davamçısı oldu. Bütün bunlara görə özünü xoşbəxt sayan İlham Əliyev Özü bu barədə deyirdi: "Mənim xoşbəxtliyim bundadır ki, mən Heydər Əliyev adlı dahi şəxsiyyətin yanındayam və mənə öyrənmə imkanları daha çoxdur, nəinki başqa adamlarda".

HEYDƏR ƏLİYEV 100

*Azərbaycanın özü qədər
əbədi yaşayacaq dahi öndər
Heydər Əliyevi
sevgi ilə anırıq!*

TheLandmark
World-class offices in the heart of Baku

Anadan olmasının 100 illik yubileyini böyük qürur hissi ilə qeyd etdiyimiz Ümummilli Lider Heydər Əliyevi bütün tərəqqipərvər insanlar kimi şəmkirliklər də çox sevirlər. Çünki Şəmkirin iqtisadi, mədəni və sosial inkişafında Ulu Öndərin xidmətləri əvəzolunmazdır.

Bu da bir xoşbəxtlikdir ki, ötən əsrin sonlarına yaxın dünyaşöhrətli siyasətçi Heydər Əliyevin təşəbbüsü və qayğısı sayəsində əsası qoyulmuş, tikintisi başa çatdırılmış, nəhayət, böyük tontəno ilə istismara verilmiş Şəmkir və Yenikənd su-elektrik stansiyaları respublikanın qərb bölgəsinin elektrik təminatında böyük rol oynayır. Qoşa nur selinin tikilib istismara verilməsində əməyi olan insanlar üçün salınmış şəhər tipli Kür qəsəbəsi də 1970-ci illərdə məhz Heydər Əliyevin ideyası əsasında yaradılmışdır. Cənubi Qafqazın ələ bir bölgəsi yoxdur ki, orada bir rayonda iki böyük su-elektrik stansiyası fəaliyyət göstərsin. Amma Şəmkirdə var! Bu stansiyalar insanların həyatında və bölgənin iqtisadiyyatında böyük yeniliklərə, yeni sənaye obyektlərinin yaradılmasına, iqtisadi yüksəlişə səbəb oldu. Ümumiyyətlə, 1970-1980-ci illərdə, habelə bundan sonrakı dövrdə Ulu Öndərin fərman və sərəncamlarına əsasən, Şəmkir rayonunda tikinti-quruculuq işlərinə və sosial sahənin inkişafına qayğı diqqət mərkəzində olub.

Siyasətçilərin və energetik-mütəxəssislərin qənaətinə görə, Heydər Əliyev nəinki respublikamızın qərb bölgəsində və ya Şəmkirdə, ümumiyyətlə, Azərbaycanın müstəqil və milli energetika sisteminin yaradılmasının banisidir. Hələ sovet hakimiyyəti illərində Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə respublikamızda bu sahədə yaradılan möhkəm təməl sonradan müstəqil energetika sisteminin daha geniş şəkildə inkişafına imkan vermişdir. Zəngin dövlət idarəetmə

mə təcrübəsinə malik olan Heydər Əliyev Azərbaycanın müstəqillik qazanacağına sanki irəliləyən bilirdi. Ona görə də Ulu Öndər milli müstəqilliyimizin bünövrəsini möhkəm iqtisadi özlülər üzərində qururdu. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin yaxın dostu, tanınmış dövlət xadimi Eduard Şevardnadzenin "Mənim seçimin" (Tbilisi, 1997) kitabındakı fikirlərini xatırlatmaq yerinə düşər: "Heydər Əliyevin

"Mən fəxr edirəm ki, vaxtilə Kür çayı üzərində Şəmkir Su-Elektrik Stansiyasının təməlini qoydum və onu qurub yaratdım. İndi o, Azərbaycana xidmət edir".

Heydər ƏLİYEV

Şəmkir SES və Yenikənd SES Ulu Öndərin yadigarıdır

firtinalı həyat yolu, ən çətin, ən həlledici məqamlarda atdığı qətiyyətli addımlar onun mövqeyinə və vətən qarşısında üzüağ olduğuna oyanı sübutdur. Elə Siyasi Büronu və Kommunist Partiyasının sıralarını Heydər Əliyevin ilkin türk etməsi, bu yolla da partiyaya və o quruluşun get-gədə buludlaşan ictimai-siyasi ab-havasına etirazını bildirməsi o zaman qəhrəmanlığa bərabər bir addım idi. Siyasi Büronun və imperiyanın süqutu da onun sıralarını Heydər Əliyev kimi şöhrətli siyasətçilərin və böyük nüfuzlu malik olan dövlət xadimlərinin türk etməsi ilə başladı. Onun nə qədər haqlı olduğunu və uzaqgörənliyini zaman özü təsdiq etdi".

Sabit enerji mənbələrinə malik olmağı dövlətin müstəqilliyini şüurləndirən əsas faktorlardan biri hesab edən Ulu Öndər Heydər Əliyev respublikaya rəhbərlik etdiyi ilk illərdə qısa müddətdə SSRİ büdcəsindən vəsait ayrılması

na nail olub, bu hesabla Mingəçevirdə hər blokunun gücü 300 min kilovatsaat olan Azərbaycan DRES-in tikintisini də gerçəkləşdirdi. Bütün işlər dövlətin və hökumətin nəzarəti altında aparıldı. Heydər Əliyev tərəfindən göstərilən bu diqqət nəticəsində tikinti-quruculuq işləri tezliklə başa çatdırıldı. Azərbaycan DRES-in 1 saylı enerji bloku 1981-ci il noyabr ayının 24-də, 2 saylı bloku isə 1982-ci ildə istismara verildi. Lakin bütün bunlar respublikanın elektrik enerjisinə olan tələbatını tam ödəməyindən Ulu Öndərin tövsiyəsi ilə Azərbaycan DRES-ə yanaşı, iki əqrəqatdan ibarət Şəmkir SES-in tikilməsi gündəmə gətirildi. Bu məqsədlə 1975-ci ildə Ulu Öndər özü şəxsən hökumət nümayəndələri və mütəxəssislərlə birlikdə Şəmkirdə oldu. Respublika rəhbəri yeni SES-in tikiləcəyi ərazini və burada işləyəcək insanlar üçün yaşayış məntəqəsinin salınacağı

ərazini addımbaaddım gözü, yüngücaqlar keçirdi, mütəxəssislərlə məsləhətləşmələr apardı. Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə 19 yanvar 1975-ci ildə Şəmkir SES-in bünövrəsi qoyuldu. Şəmkir SES Azərbaycan DRES-ə paralel tikilib. Şəmkir SES-də birinci əqrəqat 1982-ci ildə, ikinci əqrəqat 1983-cü ildə istifadəyə verilib. Bundan sonra səkkiz blokdan ibarət Azərbaycan DRES-in hər növbəti ildə bir enerji bloku istifadəyə verilib. Qürurla deyə bilərik ki, bu gün Azərbaycan DRES Zaqafqaziyada tayı-bərabəri olmayan energetika nəhəngidir.

Xatırladaq ki, bütün bunlar o qədər də asanlıqla başa gəlməyib. Heydər Əliyev Azərbaycan rəhbərliyi yeni SES-in tikiləcəyi ərazini və burada işləyəcək insanlar üçün yaşayış məntəqəsinin salınacağı

sovet rəhbərliyi qarşısında təkliflə çıxış etdi. Onun davamlı və məqsədyönlü fəaliyyəti nəticəsində Sovet İttifaqının rəhbərliyi Azərbaycana böyük sərmayəni qoyulmasına icazə verdi. O vaxt mərkəzləşdirilmiş fondlardan respublikaya vəsait cəlb edilməsi çox böyük çətinliklərə başa gəlirdi. Nəzərə alsaq ki, Heydər Əliyev respublikaya yeni başçılıq edirdi və onun dərhal belə bir təşəbbüslə çıxış etməsi sovet rəhbərliyində bir çoxlarını təəcübləndirmişdi. Ancaq bütün bunlara baxmayaraq, onun fəaliyyəti və yorulmaz səyləri nəticəsində 1971-ci ildə Azərbaycan DRES-in tikintisi haqqında qərar qəbul edildi, respublikaya mərkəzləşdirilmiş fondlardan böyük vəsait qoyulmağa və stansiyanın tikintisinə başlanıldı. Ulu Öndər hələ Azərbaycanda rəhbər olan zaman - 1981-ci ildə stansiyanın birinci bloku istismara verildi.

Heydər Əliyev Moskvada Siyasi Bürodə fəaliyyətə başlayanda və Nazirlər Sovetinin birinci müavini vəzifəsində çalışanda da diqqətini daim Azərbaycana yönəldirdi. Heydər Əliyev bu stansiyanın tikintisinə xüsusi əhəmiyyət verirdi və onun sayəsində yarımçıq qalan 7 blok da inşa edildi. İndi təsəvvür etmək mümkün deyil ki, eger bu stansiyalar o vaxt tikilməseydi, xalqımız müstəqillik dövründə hansı problemlərlə üzləşə bilərdi?!

Zamanın təkərrinin Azərbaycan və azərbaycanlılığın məhvəinə doğru fırlandığı bir dövrdə - 1993-cü ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərliyi dövründə

canlanmağa başladı, qüvvələr səfərbərliyə alındı, ikinövbəli və üçnövbəli iş rejimi yaradıldı. Nəhayət, 2000-ci ilin əvvəllərində SES-in tikintisi uğurla başa çatdırıldı. Həmin ilin may ayında Ulu Öndər yeni energetika müəssisəsinin açılışında şəxsən iştirak etdi, burada dərin məzmunlu nitq söylədi...

Böyük rəhbərin yadigarı olan Şəmkir SES-ə yanaşı, Yenikənd SES bu gün öz fəaliyyətini yüksək səviyyədə davam etdirir, şəhər tipli Kür qəsəbəsi gündən-günə böyüyür və gözəlləşir. Görünür odur ki, xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərliyi dövründə

nativ enerji mənbələri yaradılır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin birbaşa təşəbbüsü ilə 30 illik erməni işğalından azad edilmiş Zəngilan rayonunda Araz çayının sol qolu olan Oxçuçayın üzərində tikilməkdə olan "Sarıqışlaq" Su-Elektrik Stansiyası buna bariz nümunədir. "Yaşıl enerji" zonası konsepsiyasına uyğun olaraq, "Sarıqışlaq" SES-də il ərzində 33,2 milyon kilovatsaat ekoloji cəhətdən təmiz enerji istehsal ediləcək. Bundan əlavə, Zəngilan və Laçın rayonunda 7 yerdə ümumi gücü 70,5 meqavat olan su-elektrik stansiyalarının tikintisi davam etdirilir. Kəlbəcərdəki "Zar" Su-Elektrik Stansiyası yenidən qurulacaq. Rayon ərazisində "Nadixanlı", "Yuxarı Vəng", "Aşağı Vəng" və işğaldan azad edilən Murov dağın aşağı istiqamətində "Toğanalı" Kiçik Su-Elektrik stansiyaları yeni layihələr əsasında tikiləcəkdir. Beləliklə, böyük zəfərdən sonra işğaldan azad edilən ərazilərdə tikilən su-elektrik stansiyalarının ümumi sayı 25-ə çatdırılacaq.

Ümumiyyətlə, Prezident İlham Əliyev bütün sahələrdə olduğu kimi, energetikanın inkişafı baxımından da Ulu Öndərin siyasətini uğurla davam etdirir. "Azərbaycan" İES-in birinci enerji blokunun Heydər Əliyevin təşəbbüsü və bilavasitə rəhbərliyi ilə istifadəyə verildiyi tarix - 20 Oktyabr Azərbaycanda Energetiklər Günü kimi qeyd olunur. Prezident İlham Əliyevin 2004-cü il 13 oktyabr tarixli sərəncamı ilə həmin tarixi ölkəmizdə Energetiklər Günü kimi təsis edilməsi milli energetika sahəsinin daha bir parلاق səhifəsi, ölkə rəhbərliyinin bu sahədə çalışan insanların fədakar əməyinə verdiyi böyük dəyərini ifadəsindir.

Ulu Öndərin enerji siyasəti bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Azərbaycan DRES-in, Şəmkir SES və Yenikənd SES-in işləkliyində, məhsuldarlığında xüsusi nəzarət edilir, qayğı göstərilir, ömrünü başa vurmış avadanlıqlar vaxtında əvəzlənir. Bütün bunlarla yanaşı, respublikamızda yeni kiçik və irihəcmli su-elektrik stansiyaları, habelə digər alter-

Rəhman SALMANLI,
"Azərbaycan"

Heydər Əliyev 100

Ümummilli Lider Heydər Əliyevi
sevgi ilə anırıq!

AZƏRİŞİQ
AÇIQ SƏHMƏDAR CƏMİYYƏTİ

Xanbulançay dərəyaçasının tikintisi Heydər Əliyevin sayəsində mümkün oldu

Dərəyaça bu gün Lənkəran əkinçilərinin etibarlı su mənbəyidir

Azərbaycanda aqrar sahənin, o cümlədən meliorasiya və irriqasiya sisteminin inkişafı bilavasitə xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ulu Öndərin hakimiyyətdə olduğu bütün dövrlərdə Azərbaycanda nəhəng quruculuq işləri görülmüş, güclü meliorasiya potensialı yaradılmış, çoxlu sayda süni dərəyaçalar, kanallar, suötürücü qurğular tikilərək istifadəyə verilmişdir.

1970-ci illərdə respublikanın su təsərrüfatına, eləcə də meliorasiya tikintisinə 2,5 milyard manat məbləğində vəsait sərflənmişdir ki, bu da 50 illik sovet hakimiyyəti dövründəkindən iki dəfə çoxdur. Məhz Heydər Əliyev xalqımızın əvəzsiz sərvəti olan torpaqdan və xüsusilə əkinçiliyin qızıl fondu sayılan suvarılan torpaqlardan daha səmərəli istifadə etməyin forma və metodlarını öyrətməklə, Azərbaycanda kənd təsərrüfatını sürətlə inkişaf etdirməyin mümkünlüyünü sübut etmiş, bu sahədə, sözün əsl mənasında, böyük dönüş yaratmışdır. Bu dövrdə yeni torpaq sahələrinin ökinə verilməsi, torpaq fondunun sağlamlaşdırılması, su təchizatının yaxşılaşdırılması sahəsində konkret tədbirlər görülməklə kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı təmin edilmişdir.

Lənkəranın inkişafı da Ümummilli Lider Heydər Əliyevin diqqət mərkəzində olmuşdur. O, dəfələrlə Lənkərana gələrək rayonun sosial-iqtisadi həyatı ilə yaxından maraqlanmış, əhalinin problemlərini yerində öyrənərək müvafiq tədbirlər görmüşdür. Fabriklər və zavodlarda, digər əməli müəssisələrində görüşlər keçirən, sahələrdə çalışan işçilərlə bilavasitə ünsiyyət

də olan Ulu Öndərin səfərləri subtropik regionun sosial-iqtisadi və mədəni həyatında əlamətdar hadisəyə çevrilmiş, ümumi tərəqqiyə güclü təsir göstərmişdir. Məhz bu amilin sayəsində 1969-1982-ci illərdə Lənkəranda sənaye və kənd təsərrüfatı istehsalı sahəsində yüksək nailiyyətlər əldə olunmuşdur. 1970-1980-ci illərdə rayonda onlarla zavod və fabriklər açılmış, müxtəlif xidmət sahələri yaradılmışdır. Əhalinin həyat səviyyəsi xeyli yaxşılaşmış, Lənkəran ildən-ilə dəyişərək əsrarəngiz şəhərə çevrilmişdir.

Cənub bölgəsinin sosial-iqtisadi inkişafı üçün böyük işlər görən Heydər Əliyevin bilavasitə xeyir-duası ilə Lənkəranda Yuxarı Xanbulançay Su Təsərrüfatı Kompleksi inşa olunmuş, onun tikintisi 1976-cı ilin dekabrında başa çatdırılmışdır. Dekabrın 28-də isə Heydər Əliyev başda olmaqla respublika nazirliklərinin və baş

idarələrin rəhbərləri, qonşu rayonlardan olan qonaqların iştirakı ilə yeni su təsərrüfatı kompleksinin istifadəyə verilməsinə həsr olunmuş izdihamlı mitinq keçirilmişdir. Mitinqə toplaşanlar tərəfindən səmimi qarşılanan Heydər Əliyev geniş niyyət söyləyərək bu nəhəng obyektin inşası barədə demişdir: "Xanbulançay dərəyaçasının tikilməsi asan başa gəlməmişdir. Yayın qızmarında, qışın soyuğunda inşaatçılar açıq havada çalışmışlar. Böyük işlər, ərazinin mürəkkəb relyefi tikintinin iştirakçılarından yüksək mərdlik və iradə tələb etmişdir. Rəqəmlər işlərin miqyasını çox aydın göstərir. Dərəyaçanı yaratmaq üçün 10 milyon kubmetr, başqa sözlə desək, 250 min vaqon torpaq daşınmış, 315 min kubmetr beton tökülmüş, 2400 ton metal konstruksiya quraşdırılmış, hündür bənd yaradılmışdır. Tikintiye 50 milyon manat xərçəkilmişdir. Lənkəran zonasının təsərrü-

fatları on milyonlarla kubmetr su tutan böyük bir dərəyaçadan istifadə edəcəklər. Xanbulançay dərəyaçası 22 min hektar, yəni indikindən təqribən 5 dəfə çox münbit torpağı suvarmağa imkan verəcəkdir. Suvarma kanallarının ümumi uzunluğu 40 kilometrə bərabərdir".

Lənkəran Yuxarı Xanbulançay Hidroqovşağı İstismarı İdarəsinin rəisi Allahyar Salayev həmin açılış belə xatırlayır: "Sonra Azərbaycanın rəhbəri nəhəng tikintinin bütün iştirakçılarını ürəkdən təbrik edərək onlara fədakarlıq göstərdiklərinə görə təşəkkürünü bildirmişdir. Yeni dərəyaçanın istifadəyə verilməsi ilə cənub zonasının imkanlarının xeyli yüksələcəyini, təkcə Lənkəran rayonunda tərəvəz istehsalının 250 min tona, yaşıl çay istehsalının isə iki dəfə artaraq 15 min tona çatacağını xüsusilə qeyd edən uzaqgörən siyasi lider Xanbulançay inşaatçıların təcrübəsini su təsərrüfatı ilə məşğul olan bütün təşkilatlara çatdırmağı, bütün hidrotexniki kompleksləri sürətlə tikib istifadəyə verməyi zəruri saymışdır.

Daha sonra Heydər Əliyev qülləli suburaxıcının idarəetmə pultunun qapısı qarşısında qırmızı lenti kəsərək pultun işə salma diyməsini basmış, sürgülər qalxmış və su tunelli suburaxıcı ilə tənizləyici şlüzə

axaraq sol və sağ sahil magistral kanallarına dolmuşdur. Beləliklə, Ulu Öndərin böyük diqqət və dəstəyi sayəsində o vaxt SSRİ-nin ən nəhəng su komplekslərindən biri - Yuxarı Xanbulançay Su Təsərrüfatı Kompleksi işə düşmüşdür. Onu da qeyd edək ki, 1982-ci il iyunun 30-da Lənkərana növbəti səfəri zamanı Heydər Əliyev öz yolunu yenidən Xanbulançay su dərəyaçasından salaraq melioratorlarla görüşmüşdür. Görüş zamanı respublika rəhbəri əməkdaşların iş şəraitini, qayğıları ilə maraqlanmış, onlarla xatirə şəkli çəkdirmişdir".

1993-cü ilin iyununda Ulu Öndərin ikinci dəfə ölkə rəhbərliyinə gəlməsi ilə Azərbaycan iqtisadiyyatında yeni inkişaf mərhələsi başlanmışdır. Prezident olaraq Heydər Əliyev ilk növbədə aqrar sahədə vəziyyəti araşdırmış, kənd təsərrüfatının inkişafına diqqətin artırılması üçün bütün qüvvələri səfərbər etmişdir. Ulu Öndərin sözləridir: "Müstəqil inkişaf yoluna qədəm qoymuş respublikada artıq köhnə sosialist sistemindən imtina edilməli, yeni mütərəqqi sistem yaradılmalı, iqtisadi siyasət gücləndirilməlidir, yəni bazar iqtisadiyyatına keçilməli, iqtisadiyyatın bütün sahələrində, o cümlədən kənd təsərrüfatında islahatlar aparılmalıdır. Təsərrüfat sahəsində iqtisadi islahatlar yeganə yolumuzdur". 23 dekabr 1994-cü ildə kənd tə-

sərrüfatında iqtisadi islahatlara həsr olunmuş ümumrespublika müşavirəsində Heydər Əliyev aqrar islahatların vacibliyini bir daha vurğulamışdır: "Aqrar bölmədə iqtisadi islahatlar aparmaq, mülkiyyət formasını dəyişmək, torpaq islahatı keçirmək, sərbət iqtisadiyyata geniş yol açmaq respublikamızın həyatında çox mühüm, eyni zamanda son dərəcə əhəmiyyətli, məsuliyyətli və tələpəli məsələdir".

Həqiqətən də həyata keçirilən islahatlar özünün səmərəsini vermiş, 1996-cı ildə "Meliorasiya və irriqasiya haqqında" qanun qəbul olunmuş, ölkənin meliorasiya və su təsərrüfatı kompleksinin hərtərəfli inkişafı üçün möhkəm hüquqi baza yaradılmışdır. A.Salayev deyir ki, bu gün Yuxarı Xanbulançay Hidroqovşağı İstismarı İdarəsinin kollektivi ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təminatı üçün öləndən gələni əsirgəmir: "Hazırda Xanbulançay dərəyaçasında 48 milyon kubmetr həcmində su ehtiyatı vardır. Suyun anbara yığılması davam edir. Bütün söylərimiz rayonumuzun fermerlərinin sudan korluq çəkməmələrinə yönəldilmişdir. Hər dəfə olduğu kimi, cari mövsümdə də sonadək əkinçilərin yanında olacağıq".

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

Məni yaşadan Heydər Əliyev haqqında olan xatirələrimdir

İş gününün bitməsinə az qalmışdı. Otağımızın qapısı döyüldü, içəri ahıl yaşlarında ziyalı bir kişi daxil oldu. Nəzakətli salam verib özünü təqdim etdi: Lütvəli Əliyev. Şəkiddə anadan olmuşam. Uzun müddət bu rayonda dövlət orqanlarında rəhbər vəzifələrdə işləmişəm.

Ömrünün ahıl çağlarını yaşayan Lütvəli kişi gəlişinin məqsədini izah etdi: "Hazırda dövlət qulluqçusu kimi təqaüddəyəm. Məni bura Ulu Öndərlə bağlı xatirələrim gətirib. Tez-tez məktəblərdə, əmək kollektivlərində görüşlər keçirilir. Ulu Öndərlə, onun təkəmənim yox, ümumilikdə xalqımızın həyat və fəaliyyətindəki rolu ilə bağlı gördüklərimi, bildiklərimi bölüşürəm".

Lütvəli kişinin üzündə sanki gün doğur. Xatirələri onu gənliyə çəkib aparır:

- 1974-cü ildə Qazaxıstan Respublikasının Almatı şəhərinin Sarı Özək qəsəbəsində hərbi xidmətdə idim. Hərbi xidmətə başladığım iki-üç ay olardı. Ali təhsilli, bir az da çalışqan olduğum üçün mənə etimad göstərərək artilleriya polkunun 2-ci divizionunun komandirinin əvəzlənənə təyinatı mənimə verdi.

Əsgərliyin öz "qayda-qanun"ları var. Bunu sovet ordusunda xidmət keçənlər yaxşı bilir. Hərbi hissədə müxtəlif millətlər arasında vaxtaşırı dava düşürdü. Bir dəfə belə toqquşmalardan biri azərbaycanlılarla ruslar arasında oldu. Açıq desək, polkumuzda xidmət edən zabitlərin çoxu ruslar olduğu üçün onlar da öz millətlərinin müdafiəsinə qalxır, azərbaycanlılara qarşı

haqsızlıq edir, ayrı-seçkilik salıb bizi incidirdilər. Elə bu səbəbdən də polkda xidmət keçən azərbaycanlılar yığılıb Heydər Əliyevə şikayət məktubu yazdılar. Bir gün səhər tezdən divizionun komandiri general-mayor Kudravsev və qərargah rəisi polkovnik Gezerman polka gəldilər. Bütün hərbi heyət ayaqüstə idi. Məni polk komandirinin otağına dəvət etdilər. General bir müddət əvvəl polkda azərbaycanlı əsgərlərlə rus əsgərləri arasında baş vermiş davanın səbəbini soruşdu. Davada iştirak etmədiyimi, amma azərbaycanlılara qarşı zabitlərin ayrı-seçkilik etdiyini bildirdim. Polkovnik Gezerman mənə Azərbaycanda xidmət etdiyini, buraya Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi Heydər Əliyevin tapşırığına əsasən göndiklərimi və azərbaycanlılara qarşı mənfi münasibətin yolverilməz olduğundan bərk qəzəbləndiyini, bu işə bərdəfəlik son qoyulmazsa, respublikamızdan xidmətə göndərilmiş bütün əsgərlərin geri çağırılacağını bildirdi. Mənə polkda əsgərlər arasında olmuş davanı araşdırıb məlumat vermək tapşırıldı.

Elə homin gündən növbəti bizim hərbi hissədə, bütövlükdə Qazaxıstanda hərbi xidmətdə olan azərbaycanlılara olan münasibət kökündən dəyişdi. Hərbi hissələrdə yığılmaqcaqlar keçirildi, ayrı-seçkilik edən zabitlərə qarşı sətir tədbirlər görüldü.

Lütvəli Əliyev deyir ki, sonrakı illərdə - 1976-cı ildə Bakı Kondisionerlər Zavodunda işləyərək SSRİ-nin rəhbəri Leonid Brejnevün həmin zavodda qarşılanmasında, 1982-ci ildə isə Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə keçirilən partiya fəalları yığıncağında iştirak etmişəm. 2002-ci ildə Heydər Əliyevlə Şəki şəhərində idman kompleksinin açılış zamanı da yaxından təmasda olmuşam. Ulu Öndərin həyatı böyük bir məktəb idi.

Lütvəli Əliyev uzun müddət dövlət qulluğunda qüsur-suz çalışdığına görə 2010-cu ildə dövlət başçısı İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Dövlət qulluğunda fərqlənməyə görə" medalı ilə təltif olunub.

Prezident İlham Əliyevin Şəkiyə səfərləri zamanı bir el ağsaqqalı kimi onu qarşılayan qonaqpərvər şəkililərdən biri olduğunu qürurla dilə gətirir. Lütvəli kişi deyir ki, ona göstərilən diqqət və qayğıya görə Ulu Öndər Heydər Əliyevə həmişə minnətdar olmuş, Uca Tanrıdan ona rəhmət diləmiş, davamçısi Prezident İlham Əliyevə isə cansağlığı, uzun ömür arzulamışdır. Həyatı böyük bir məktəb olan Ulu Öndər haqqında bildiklərimi gələcəyimiz olan gələklərə bölüşmək mənə həyat verir.

Elsən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"

Qədim tikililərə baxanda diqqətli cəlb edən ilk növbədə onun sütunları olur. Hətta bina özü olmasa belə, onlardan homin binanın necə olduğunu, nəyə xidmət etdiyini, hətta sakinlərinin kimliyi haqqında məlumat almaq mümkündür.

Dövlət quruculuğunun da öz sütunları var. Onlar nə qədər möhkəm olarsa, üstlərində bərqərar olan fəaliyyət, təklif edilən yeniliklər, iqtisadiyyatın təşkili, daxili və xarici əlaqələrin təşkili də bir o qədər sabit, etibarlı və uzunömürlü olar. Heydər Əliyev siyasətinin də öz möhtəşəm sütunları var. Özündə həm tarixi kökləri, milli-mənəvi dəyərləri, milli identikliyi, həm də bu günün əmin-amanlığını, gələcəyin etibarlı təminatını təhvil edən bu sütunlar "Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədidir, sarsılmazdır və dönməzdir" şüarının təsdiqidir.

Ulu Öndər Azərbaycanın fərqli dövrlərində dövlət başçısı olub: sovet imperiyası illərində, keçid dövründə və müstəqillik əldə edəndən sonra. Belə demək mümkündürsə, xalqın fərqli səviyyələrdə və müstəvidə sınağa məruz qaldığı, fəlakətin kənarında olduğu, hətta xalq olaraq varlığını və yoxluğunu həll edirdiyi, xalq və dövlət üçün əhəmiyyətli məqamlarda Heydər Əliyev şəxsiyyəti öz xidmətini göstərərək, taleyüklü rolunu oynaya bilib. Çünki o, Azərbaycanın özündə də olsa, ondan kənarında fəaliyyət göstərsə də, xalqqa mənəvi bağlarını həmişə qoruyub saxlamayı bacarıb. Məhz bu səbəbdən məkəmindən, zamanından asılı olmadan Heydər Əliyevin fəaliyyətinin, apardığı siyasətin əsli məqsədi öz xalqın varlığını və gələcəyi üçün qurulan sarayın möhkəm sütunlarını qaldırmaq olub. Bunu yalnız illər sonra tam aydınlığı ilə görmək və təhlil etmək mümkündür. Bizim təhlilimiz də illərlə məhdudlaşmayaraq bütövlükdə Ulu Öndərin siyasətini ehtiva edəcək.

Heydər Əliyev hər zaman Azərbaycanın tarixi köklərinə böyük diqqət ayırıb və bunu həm xalqın, həm də dövlətin varlığı üçün əsas şərtlərdən biri hesab edib. Çoxmiylərdə əhəli olan dünyada başqalarının arasında yox olmaq təhlükəsi hər zaman var və belə bir şəraitdə xalq kimi öz identikliyi qorumaq çox çətindir. Bunun baş verməməsi üçün ilk baxışda kiçik, mahiyyətində görə isə çox əhəmiyyətli şərtlər var. Vətən nəsilədən-nəslə keçən ən müqəddəs mirasdır. Hər nəsil təməl daşlarını yaxşı tanımalıdır ki, onun üzərində qaldırılan sarayın tikintisində də düzgün iştirak edə bilsin. Tarixi kök deyəndə biz bir millətin var olub inkişaf etməsi üçün zəruri sayılan Vətən adlı torpağı, onun mənəvi sabitliyinin təminatı və

qoruyucusu olan milli-mənəvi dəyərləri, düşüncə və mədəniyyət tarixində "imzasını imzalara qatan" mütəfəkkir və şəxsiyyətlərinin nümunə kimi tanındıqlarını nəzərdə tuturuq.

1990-cı ilin noyabr ayının 17-də Heydər Əliyevin sədrlik etdiyi Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Sovetinin sessiyasında ilk dəfə 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti tərəfindən qəbul olunmuş Azərbaycanın milli bayrağı 70 ildən sonra təkrar qaldırıldı. O zaman sovet imperiyası hələ öz qüvvəsində idi, elə həmin ilin yanvarında öz müqəddəratını həll etmək istəyən dinc əhəliyə divan tutmuşdu. Üçrəngli milli bayrağı təkrar qaldırmaqla Ulu Öndər sanki iki mesaj verdi.

İllərdə biz yeni konstitusiyaları qəbul edərək, düşüncə, şübhəsiz ki, əsas məsələlərdən biri idi. Biz yeni konstitusiyada Azərbaycanın dövlət dilinin Azərbaycan dili olması barədə maddə hazırladıq. Qeyd etdiyim kimi, mən həmin konstitusiyaya hazırlayan komissiyanın sədri idim və bu işlərdə rəhbərlik edirdim. Ancaq bu maddə Moskvada çox böyük etirazla qarşılandı. Belə izah edirdilər ki, başqa respublikalarda bu yoxdur, buna ehtiyac yoxdur... Ancaq biz buna nail olduq və 1978-ci ildə, səhv etməmişəm, aprelin ayında biz konstitusiyaları qəbul etdik. Həmin konstitusiyada yazıldı ki, Azərbaycanın dövlət dili Azərbaycan dilidir". Əslində, Ulu Öndər dilin təhvilini də, köklərini də,

anda keçməsinə bilib, bugünkü dəyərlərini, gələcəyini qurmaq bacarığı vacib şərtidir. Məhz bu keyfiyyətlərə malik olduğuna görə, Heydər Əliyev tutduğu vəzifədə, olduğu məsafədə asılı olmadan, öz xalqının öndəri ola bildi.

Lider tarix yaratdığına anlayır və bunun məsuliyyətini dərk etdiyinə görə, atdığı hər addımda bunu nəzərə alır. Tarix bir səhifədə, bir əsrdən ibarət deyil. Buna görə də liderlik özündən əvvəlki tarixi qəbul etmiş əzmi, hər şeyin başlanğıc nöqtəsinin yalnız özü olduğunu, tarixin elə onunla başladığını bəyan etmək kimi təhlükəli iddialardan uzaq durmalıdır. Onun böyüklüyü, ululuğu məhz bundadır. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik

Azərbaycanın milli azadlığı uğrunda qurban getmişdir. Ancaq respublikanın rəhbərləri həmin dəfn mərasimində olmadılar. Bəziləri indi deyirlər ki, gəldilər, keçdilər, amma onlar matəm mərasiminin başında durmalı idilər, əvvəldən axırada orada olmalı idilər. Əgər onlar xalqın rəhbərləri idilər, xalqa başçılıq edirdilər, görək gəlib orada duraydılar. Bu da təsadüfi deyil, çünki yəqin mənəvi hüquqları yox imiş, onlarla xalq arasında böyük bir uçurum var idi". Xalqın lideri ilə dövlət başçısı arasında yaranan ən kiçik uçurum da dövlətin taleyində mütləq böyük bir məni iz qoyur: iğtişalar törənir, illərlə əziyyətlə qurulanlar bir anda

gələcək nəslinə üz tutur: "Mən şəxsən düşüncəmi ki, doğrudan da, bizim xalqımızda incəsənət, musiqi, mədəniyyət baxımından kütləvi istedad var. Yəni bu, ayrı-ayrı adamların istedadı deyil, ümumiyyətlə, bizim xalqımızın çox yüksək istedadla malik olmasıdır. ... Çox gözəldir ki, siz Azərbaycanın həyatında olan ictimai-siyasi hadisələri qavrayırımsız, tutursunuz və öz istedadınızla nümayiş etdirirsiniz. Ancaq bilin, siz bu layihələrin gələcək iştirakçısı olacaqsınız. Onları həyata keçirən olacaqsınız... Çünki bizi əvəz edən nəsilimiz var. Belə gənc nəsilimiz, uşaqlarımız, istedadlarımız var". Əslində, xalqın hər üzvünə, hər nəslə müraciət etmək ona öz inamını göstərmək, onların tarixə sahib olduğu potensialı səfərbər etmək bacarığıdır.

Nəhayət, liderlik öz xalqına, onun hər bir vətəndaşına sahib çıxmaqdır. Ulu Öndər bunu Suriyada Nəsiminin, Fransada Topçubaşovun məzarını ziyarət etməklə, 1990-cı ilin 20 yanvarında qırğına məruz qalıb qaçqın və vahimə içində qalan xalqına uzaq Moskvadan - cinayəti törədən mərkəzin özündən müraciət etməklə, hər görkəmli şəxsiyyətin yubileyində, anım günündə onu yad edib haqqında xoş sözlərini, təhlillərini söyləməklə məhz xalqının arxasında durduğunu, onun tək qaldığını bəyan edirdi.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasəti ayrıca bir məktəbdir. Burada xalqın ən çətin məqamdan çıxartmaq bacarığında tutmuş, uzunmüddətli strateji planlar qurmağa qədr inən, ancaq olduqca vacib prinsiplər ehtiva olunan. Bu məktəbdə hər sahənin nümayəndəsi özünü lazım olan istiqamətə tapma və yararlına, uğur qazana bilir. Onu tam əhatə etmək bir sahənin hüduqlarından çox kənarıdır. Heydər Əliyev məktəbi bir tərəfdən, yüksək təhsilin, böyük həyat təcrübəsinin, fitri istedadın, uzaqgörənliyin cəmləşməsidir, digər tərəfdən, yüksək insani keyfiyyətlərin, gəniş ürayın, yüksək inamın tozağıdır. Nüqtələrin birində deyir: "İnsan ümidiz yaşayacaq. Mən bütün həyatımı ümidlə yaşamışam. Bu gün də ümidlə yaşayıram. Ümidlə yaşamışam ona görə ki, görüldüyü işlərdə inamın, inanmanın və onların notecasını görmüşəm". Həmin ümidin, inamın notecasıdır ki, Azərbaycan bu gün uzunmüddətli planlar qurur, super-dövlətlərlə eyni masa arxasında bərabər-hüquqlu dövlətlər kimi dialoqa girir, öz tələblərini irəli sürür, hüquqlarını qoruyur, müstəqillik illərini əvvəllərdə itirdiyi torpaqlarını şərfəli geri alır, dünyaya münasib nümunə göstərməyə başlayır.

Könül BUNYADZADƏ,
fəlsəfi elmləri doktoru,
AMEA-nın müxbir üzvü

Heydər Əliyev misilsiz xidmətləri ilə xalqın öndəri oldu

Biri imperiyanın başında oturanlara etiraz idi ki, bu xalqın gözünü qorxutmaq mümkün deyil, çünki onun öz yolu, öz kimliyi var. İkinci mesaj isə xalqa idi: sən bir vaxtlar itirilmiş müstəqilliyini qaytarmağa əzmin də var, imkanın da. Atalar nə qazandı, nə qurursa, oğullar onu qoruyur, onun uğrunda canından keçir, daş üstünə daş qoyurlar. Bir bayraqla məcburi şəkildə unudulan neçə əsrlik tarixi qaldırıldı. Heydər Əliyevin dediyinə görə, dil varlığın evidir. Buna görə də xalqın var olmasında onun milli dilinin yaşaması ən böyük şərtlərdən biridir. Bütün imperiyalar kimi, sovetlər itifaqı da şüurları, düşüncələri işğal etmək üçün dildən istifadə edirdi. Düzüdü, o dövrlərdə Azərbaycan xalqının məniyyətinin, mənafeətinin, tarixi ənənələrinin qorunmasında başlıca məsuliyyət məhz doğma dildə yazan şairlərin, yazıçıların üzərinə düşürdü. Bununla belə, bu yaradıcılığın özünü də bir dəstəyə, ağıllı yönəltməyə ehtiyacı var idi. İmperiyadan gələn və təhlükəni Ulu Öndər də gözlə bilirdi və ona görə də dövlət dilinin Azərbaycan dili olması uğrunda böyük bir mübarizə verməli olmuşdu. Müstəqillik illərində dövlət dili haqqında qərar təkrar aktuallaşanda o bunu məhz "dili yaşadınlar" - alim, şair və yazıçılarla müzakirə etdi və orada hələ imperiya dövrlərində gedən bu gizli, siyasi-sənəvi mübarizə haqqında danışdı. Onun özünün dediyinə görə, "1977-1978-ci

xalq keçidi tarixi yolu da gözəl bilirdi və bu qoralar Azərbaycanda hər millətin söz haqqını tanıması olardı. Ən vacibi isə bu dildə yaşayan milli süurün qorunması idi və o bunu incə və dəqiq bir siyasətə etdi: "1970-ci illərin axırı idi - dövlət mükafatları verildi. Biz xüsusən Azərbaycan dili haqqında kitab yazmış böyük bir kollektivə dövlət mükafatı verdik. Bu mükafatı onun müəllifinə görə yox, əsərin özüne və bu kitabın dilimizin təhlilində həsr olunmasına görə verdik. Adətən, biz mükafatları bir romana, bir şeirə, bir poemaya, bir teatr tamaşasına, bir rəsm əsərinə görə veririk. Amma bu mükafatı mən xüsusi mükafat hesab edirəm. Burada mən şəxsi təşəbbüsüm, şəxsi məqsədim olubdur ki, ictimaiyyət bir daha bilsin ki, biz dilimizin inkişafına nə qədər fikir veririk". Bu qoralar o, əslində, dilin qorunmasını - öz varlığını qorumaq haqqını Azərbaycanda yaşayan böyüklük-küçüklük hər bir millətin öhdəsinə verdi.

Xalq nə qədər güclü, zəngin potensiala malik olursa-olsun, ağıllı lider, düzgün inkişaf xətti olmasa, onun maddi və mənəvi sərəviti israf olub getməlidir, yaxud xərclənməyən enerji daxildən özünü məhv etməlidir. Təəssüf ki, Azərbaycan bu gerçəkliyi tarixboyu çox yaşayıb. Lakin bir daha belə səhv etməmək üçün tarixdə dərs çıxartmaq azdır. Belə düşünməyə olar ki, ümumiyyətlə, hər xalq üçün layiqli bir liderin yetişməsi homin xalqın qorunması, dövrün xaosu arasında itib batmaması üçün ilahi lütfüdür. Burada millətlə mənəvi əlaqə, onu sevmək, eyni za-

yubileyində Azərbaycanın tarixini geniş təhlil edən Ulu Öndər deyir: "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaşadığı dövrdə böyük işlər görmüşdür. Ən əsası ondan ibarətdir ki, dünyanın bütün Şərqi, müsəlman aləmində ilk dəfə Azərbaycanda demokratik üsuli-idarə prinsiplərinə əsasən dövlət, hökumət yarandı, beləliklə də Azərbaycanda həmişə müstəqilliyin əsasını qoymuşlar, həm də Azərbaycanda demokratiyanın, demokratik dövlət üsuli-idarəsinin əsasını qoymuşlar. Bunlara görə və bütün başqa sahələrdə göstərdiyi xidmətlərə görə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qısa bir zamanda gördüyü işlər yüksək qiymətləndirilir. Ümidvaram ki, bu dövr Azərbaycanın tarixində parlaq səhifələr kimi daim yaşayacaq və gələcək nəsillər də ilk Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin fəaliyyətinə yüksək qiymət verəcəklər". İkinci müstəqillik illərində Heydər Əliyev demokratiyanın Azərbaycanda ilk uğurlu addımlarını atdı, dövləti qoruyub bildi. Ən vacibi isə öz liderlik bacarığı ilə başqa yanlış addımların atılmasına imkan vermədi.

Lider ilk növbədə millətin "mən"ini qoruyan şəxsdir, çünki heç də həmişə lider və dövlət başçısı eyni şəxsə birləşir, hətta onları bir-birinə zidd olan vaxtları da olur. Heydər Əliyev məhz millətin "mən"ini düşünürdü, ona görə də onunla mənəvi bağı, mental vəhdəti var idi. 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı çıxışlarının birində o deyir: "Bu təvəzüz Azərbaycan xalqına qarşı edilmişdi. Həlak olanlar

məhv olur, ölkənin sərəviti talanır, millət aclıq çəkir, acizləşir, yad qüvvələrin "yemi"ne çevrilir və sair. Lider-millət vəhdəti yarananda isə on çətin sınaqlardan da keçmək mümkün olur.

Lider on kiçik qüvvəni də ümumi qüvvəyə birləşdirməyi bacarıb, onun kiçikliyini, hətta zəifliyini göz yumub onu kənarlaşdırmır, onu dövlətin zəif halqasına çevrilməyə qoymur. Buraya uşaqlarla ümumiyyətdən tutmuş, Azərbaycanda yaşayan kiçik xalqların icmaları ilə işə qədər hamısı aiddir. 1995-ci ildə Heydər Əliyev respublikada yaşayan ləzgi ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşdə deyir: "Respublikamızın əhalisinin tam əksəriyyəti azərbaycanlıdır. "Azərbaycanlı" məfhumu çox genişdir. Düzüdü, azərbaycanlıların minillik kökünə baxsan, bir qismi o kökdən, bir qismi bu kökdən gəlib. Amma onlar hamısı əsrlər boyu azərbaycanlı kimi formalaşmışlar. Ərazimizdə yaşayan azərbaycanlı da, ləzgi də, avar da, kürd də, talış da, udin də, kumuk da, başqası da - bütünlükdə hamısı azərbaycanlıdır. Bu "azərbaycanlı" sözü bizi həmişə birləşdirir". Bu sözləri ilə Ulu Öndər Azərbaycanda yaşayan hər xalqın gücünü xarici ölkələrin xain marağına deyil, öz vətəninə rifahına yönəldilməsi üçün əsaslar gətirir, inandırır, təhlükəni müsbət enerjiyə çevirir. Uşaqların beynəlxalq televiziya və radio gününə həsr olunmuş bayram şənliyində isə o, bir qrup uşaqların simasında bütünlüklə Azərbaycanın

Heydər Əliyev 100

Böyük sevgi ilə anırıq!

Bir arzusunun hikməti

Bəzən həyatında elə nadir şəxsiyyətlər olur ki, onlar ömrünü büsbütün dəyişdirir, bütün planlarını alt-üst edərək sənə yaşamaq üçün fərqli bir aqibət hazırlayırlar. Bu mənada Ulu Öndər Heydər Əliyevin də mənim həyatıma böyük təsiri olmuşdur. Onunla bağlı bütün xatirələrim kövrək olduqları qədər də müdrik və ibrətamizdir.

Əgər Heydər Əliyev məni də minlərlə azərbaycanlı gənc milli kadr kimi keçmiş Sovet İttifaqının məşhur ali təhsil müəssisələrinə oxumağa göndərməsəydi, çox güman ki, mən də kənd-kəsəkdən ayrılmayacaqdım, ucqar dağ kəndinin qayğıları ilə yaşayacaqdım. Amma mən və mənim kimilər Ulu Öndərin sayəsində sürətə dəyişdik. Dünyəyə çıxmaq üçün mənə lazım olan hər şeyi Ulu Öndər təmin etdi. Mənim üçün hər şeyi Ulu Öndər təmin etdi. Mənim üçün hər şeyi Ulu Öndər təmin etdi. Mənim üçün hər şeyi Ulu Öndər təmin etdi.

4-5 azərbaycanlı tələbə ilə birlikdə Moskvada avtobusa minmişdim. Yaşlı bir qadın bizdən soruşdu ki, "molodiyə lyüdi, vixodite?" Rus dilini bilmədiyimizdən heç nə anlamadıq, cavab əvəzinə "ne znayem" dedik. Aylar, illər ötdü, ötrafımızdakı insanlar, oxuduğumuz kitablar, müəllimlərimiz və tələbə mühtiri bizi misqal-misqal dəyişirdi, fərqli insanlara çevirdi.

Məhz Ulu Öndərin həyatımızda oynadığı bu rola görə biz fərqli aqibətin və fərqli uğurların sahibi olduq. Ona görə də aradan artıq yarım əsrə yaxın vaxt ötsə də, Heydər Əliyevin yaxşılığını unutmuruq. 1992-ci ilin may ayında Naxçıvanda ağır döyüşlər gedirdi. Ermənilər Araz çayı üzərindən çökələn Sədərək körpüsünün tikintisinə nəyin bahasına olursa-olsun mane olmaq, bu yerləri işğal edib vıran qoymaq istəyirdilər. Sədərək körpüsünün açılması sanki bütün ermənilərin milli faciəsi idi. Onların yalnız bir məqsədi vardı - Türkiyə

ilə Azərbaycan arasında yolun açılmasına imkan verməmək. Biz həmin il mayın əvvəlindən sonundakı Naxçıvanda olduq. Bu döyüşləri jurnal kimi müşahidə edir və Amerika Dünya Televiziya Xəbərləri üçün çəkilişlər aparırıdık. Azərbaycan ermənilərin kimyəvi silahlar tətbiq etməsini, dinc əhaliyə divan tutmasını təsdiq edən faktlar üçün belə dəstək ələ düşməzdi.

Heydər Əliyev bütün jurnalistlərlə yüksək səviyyədə davranmağı bacaran siyasətçi idi. Naxçıvanda qələm dostlarımız Ulu Öndərin hətta rayon jurnalistləri ilə görüşə də ciddi qiymət verdiyini deyirdilər. Döyüşlərdən yazan jurnalist üçün belə bir ünsiyyət bəxt ulduzunun doğması kimi idi. Amma onu da etiraf edək ki, səngərə gələn jurnalisti döyüşçülər göz bəbəyi kimi qoruyurdular. Ona görə də döyüşdə əsgərlər və jurnalistlər fərqli realıqları yaşayırlar. Əsgərlər jurnalistlərlə əlaqəli deyil, jurnalistlər jurnalistlərlə əlaqəli deyil.

Elə xatirələr var ki, aradan 50 il ötsə də, yenə insanın yandırır, kövrəkdir. Bu baxımdan Naxçıvan xatirələri və Ulu Öndərlə görüşlərimiz də təsirli və dəyərli idi. Nə isə, mətləbdən uzaqlaşmayaq, Ulu Öndərin ad günü ərəfəsindən "Həyat körpüsü" açılanadək ermənilər hücumlarına bir an belə ara vermədilər. Məqsəd, qeyd etdiyimiz kimi, körpünün tikintisinə mane olmaq, bütün bu ərəzilər işğal etmək və Türkiyə ilə yolları bərdəfəlik bağlamaq idi. Təbii ki, ermənilər bunu bacarmadılar və nəhayət, 1992-ci il may ayının 28-də körpünün açılışı oldu.

Məlum olduğu kimi, körpünün açılışına Türkiyənin Prezidenti Süleyman Dəmirəl gəlmişdi. Ulu Öndər bizi Naxçıvan Ali Məclisində Süleyman Dəmirələ belə təqdim etdi: "Bu gəncləri mən vaxtilə Moskvada oxutmuşam, aradan illər keçib, unutmurlar, məni yoluxmağa gəliblər. Mən Moskvada böyük vəzifədə idim və o illərdə Sovet İttifaqının bütün şəhərlərinə gəncləri oxumağa göndərə bildirdim. Amma imkanın olsaydı, Türkiyəyə, Avropaya göndərərdim".

Etiraf edirəm ki, o vaxt Ulu Öndərin bizi İstanbulda oxutmaq istəyi ürəyimi açmamışdı. Lakin illər sonra mən sohv fikirləşdiyimi və Ümmillik Liderin nə qədər haqlı olduğunu dərk etdim. Dərk etdim ki, bizim dünyanın heç bir universiteti Moskvada Dövlət Universiteti ilə ayaqlaşma bilməz qonaqımız səhv imiş.

Türkiyədən söz düşmüşkən. Yaxşı yadımdadır, necə oldusa ilk döyüş bölgəsinə türkiyəli jurnalistlə getmişdim. Qəfildən atışma başladı və mən özümü itirib çöməldim. Türkiyəli jurnalist məni dümşüklədi ki, "abi, çəksənə".

- Atırlar axı!, - deyər cavab verdim.

- Bəs atışma kəsildə nəyi çəkəkən?, - deyən türkiyəli jurnalist məni heyrləndirdi. Bir sözlə, aradan illər keçdikcə Ulu Öndərin sözlərindəki hikmət qiymətli boğça kimi açıldı. MDU-da bizə dərs keçəndə deyirdilər ki, Sovet İttifaqının ilk yazılı abidəsi "İçər polku haqqında dastan"dır. Nizamiddin, Füzulidən danışan olmazdı. Şərhin digər dahiləri də "İçər polku haqqında dastan"ın kölgəsində itib batırdı. Ulu Öndərin Süleyman Dəmirələ bildirdiyi "İmkanın olsaydı, bu gəncləri İstanbulda oxudardım" arzusunun açılması sən demə həm də bu imiş.

Bahadır İMANQULİYEV,
"Azərbaycan"

Respublikamıza rəhbərliyə gəldiyi ilk günlərdən Ümmillik Lider Heydər Əliyev elmin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı məsələlərə xüsusi diqqət yetirmişdi.

1969-cu ilin avqust plenumunda o, respublika elminin inkişafında yaranmış vəziyyətdən narahatlığını bildirmişdi: "Elmi idarələrimizin fəaliyyətində hələ ciddi nöqsanlar vardır. Elmlər Akademiyası, bir sıra sahə elmi idarələri elmi-texniki tədqiqatın sürətləndirilməsi uğrunda, tamamlanmış işlərin istehsalata təbii uğrunda mübarizədə kifayət qədər əzmkarlıq göstərmirlər... Disertasiyaların heç də hamısı lazımi nəzəri səviyyədə yazılmır. Aspiranturada vəziyyət yaxşı deyildir... Alimlik dərəcəsi alanlar arasında nazirliklərin və digər mərkəzi idarələrin rəhbər işçiləri də az deyildir. Elə etmək lazımdır ki, elmə yalnız onu həqiqətən zənginləşdirməyə, irəlilətməyə qabil olan adamlar gəlsinlər..."

Heydər Əliyev həmin ilin 1969-cu ilin noyabrında Azərbaycan Dövlət Universitetinin 50 illik yubileyi münasibəti ilə söylədiyi nitqində məşhur filosof Ə. Bəhmənyarın və müfəkkir şair Nizaminin, riyaziyyatçı-astronom Nəsirəddin Tusinin və dahi şair Füzulinin, Orta əsrlərin böyük alimi Rəşidəddinin və üsyankar şair Nəsiminin, tarixçi Abbasqulu ağa Bakıxanovun və realistik yazıçı Mirzə Fətəli Axundzadənin, görkəmli satiriklərdən Mirzə Ələkbər Sabirin, Cəlil Məmmədquluzadənin və bir çox başqalarının adlarının mədəniyyətimizin çoxəsrlik tarixinin bəzəyi olduğunu qeyd etmişdi: "Biz Azərbaycan xalqının bu və bir çox digər görkəmli oğullarına ona görə minnətdarıq ki, onlar zülmətli irtica və özbaşınalığa şəraitində Azərbaycan xalqının ictimai fikrini, elm və mədəniyyətinin məşəlini göz bəbəyi kimi qorumuşlar".

Heydər Əliyev Azərbaycanı ozamanki Sovet İttifaqı miqyasında elm mərkəzlərindən birinə çevirmək üçün ciddi qərarlar vermişdi. Bu məqsədlə elmi-tədqiqat institut-

Heydər Əliyev Azərbaycan elminin inkişafına xüsusi diqqət və qayğı göstərirdi

ların, elmi işçilərin sayının artırılmasını qərara almışdı. Çox keçməmiş, uğurlu nəticələrə nail olunmuşdu. Belə ki, respublikamızda 1969-cu ildə fəaliyyət göstərən 89 elmi-tədqiqat institutunda, digər layihə müəssisələri və problem laboratoriyalarında 12850 elmi işçi, eləcə də 55 akademik və müxbir üzvü, 329 elmlər doktoru və 3000 elmlər namizədi olduğu halda, 1978-ci ildə elmi-tədqiqat, layihə və sahə institutlarının sayı 118-ə yüksəlmişdi. Elmi işçilərin sayı 21407 nəfərə, akademik, müxbir üzvlər 100 nəfərə, elmlər doktorları 853, elmlər namizədlərinin sayı 7594 nəfərə çatmışdı. Əldə olunan uğurlardan biri də ötən əsrin 70-80-ci illərində yeni elm sahələrinin yaranması idi.

Heydər Əliyevin sayəsində respublika miqyasında Azərbaycan elminə, aliminə diqqət və qayğı gündən-günə yüksəlmişdi. Nəticədə elmi müəssisələrin maddi-texniki bazasının möhkəmlənməsi, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının elmi-tədqiqat institutları üçün yeni korpusların tikilməsi, xüsusi təyinatlı layihə-konstruktor bürolarının yaradılması istiqamətində tədqiqatlayıq işlər həyata keçirilmişdi.

Həmin dövrdə elm adamlarına yüksək yaradıcılıq şəraiti yaradılmış, görkəmli alimlərin fəaliyyətləri tədqiq edilmiş, onların əməyi müdafiə edilmişdi.

Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə xalqın mədəni-ictimai həyatında əlamətdar

hadisələrə çevrilmiş bir çox işlər görülmüş, Azərbaycanın görkəmli şair və yazıçılarının yubiley mərasimləri təntənəli şəkildə qeyd olunub, onlara abidələr qoyulub. Heydər Əliyevin iştirakı ilə Şuşada görkəmli şair Molla Pənah Vəqifin möhtəşəm məqbərəsinin açılışı olub. 1981-ci ildə böyük şair Hüseyn Cavidin nəşi vətəne qaytarılıb, böyük sənətkarın ev-muzeyi açılıb, Naxçıvanda onun məqbərəsi inşa edilmiş.

1969-1982-ci illər respublikamızda 700-dən artıq məktəb binası tikilərək istifadəyə verilib. Azərbaycanda sözlügedən illərdə həmçinin ali təhsil müəssisələrinin sayı 12-dən 17-yə, həmin təhsil ocaqlarında oxuyanların sayı isə 70 mindən 100 minə çatıb.

Keçən əsrin 80-ci illərinin sonu, 90-cı illərinin əvvəllərində Sovet hökuməti süquta uğrayıb. Yaranmış ağır iqtisadi böhran Azərbaycanı çox çətin, ağır problemlərlə üzləşdirib. O illərdə Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən müharibəyə cəlb olunması, minlərlə vətəndaşın evindən, yurdundan qovulması respublikamızda vəziyyəti daha da kəskinləşdirib. Belə bir vaxtda bütün sahələrdə olduğu kimi, elm sahəsində də durğunluq hökm sürüb.

İqtisadi böhranın və Birinci Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi günlərdə yenidən hakimiyyətə gələn Heydər Əliyev bütün çətinliklərlə baxmayaraq respublikada elmin inkişafına xüsusi diqqət və qayğı göstərmiş.

1997-ci il yanvarın 31-də Heydər Əliyev Azərbaycan Elmlər Akademiyasının rəhbərliyini, aparıcı alimlərin bir qrupunu qəbul edərək

elm sahəsində yeni islahatların aparılmasının vacibliyini diqqətə çatdıraraq deyib: "İndi Azərbaycan müstəqil bir dövlətdir. Azərbaycan Elmlər Akademiyası dövlət Elmlər Akademiyasıdır. Bizim akademiyanın görək strategiyası olsun, akademiya görək öz işi bu strategiya əsasında qursun".

Heydər Əliyevin 2001-ci il 15 may tarixli fərmanı ilə Azərbaycan Elmlər Akademiyasına "Milli Elmlər Akademiyası" statusu verilib.

XXI əsrin ilk illərində Azərbaycan elminin ölkədə və dünyada tanıtılmasına söylər daha da artırılıb, elmi-tədqiqat işlərinin səviyyəsinin yüksəldilməsi, onun tətbiq sahələrinin genişlənməsi üçün məqsədyönlü işlər görülmüş.

Azərbaycanda Ümmillik Lider Heydər Əliyevin bütün sahələrdə olduğu kimi, elm sahəsində də ideyaları uğurla həyata keçirilib. Prezident İlham Əliyevin böyük yaradıcı fəaliyyətinin nəticəsində yaranan "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyasının hazırlanması barədə imzaladığı sərəncamında bildirildiyi kimi: "Hazırda Azərbaycan yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyur. Bu mərhələnin əsas hədəfi çoxşaxəli, səmərəli və innovasiyayönümlü iqtisadiyyatın formalaşması, sosial sahədə önləyici inkişaf trendinin təmin olunması və əhalinin rifahının layiqli, qabaqcıl beynəlxalq standartlara uyğun səviyyəyə çatdırılması, habelə elmin, mədəniyyətin inkişafında, ictimai həyatın bütün istiqamətlərində yeni nailiyyətlərin əldə olunmasıdır".

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"

GCM
GLOBAL ENERGY AZERBAIJAN

"Global Energy Azerbaijan"
şirkəti və onun törəmə şirkətləri

Ümummilli Lider
HEYDƏR
ƏLİYEVİN

əziz xatirəsini
dərin hörmətlə
anırıq!

"Absheron Operating Company"
"Binagadi Oil Company"
"Karasu Operating Company"
"Shirvan Operating Company"
"Neftechala Operating Company"

Gəncədə Ulu Öndərin ruhuna dualar oxunub

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin Gəncə bölgəsi üzrə şöbəsinin təşəbbüsü ilə Gəncə şəhərində yerləşən "İmamzadə" ziyarətəgahı dini kompleksində və şəhər ərazisində fəaliyyət göstərən məscidlərdə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi ilə əlaqədar Ulu Öndərin ruhuna dualar oxunub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, xütbələr zamanı müasir Azərbaycanın memarı və qurucusu Heydər Əliyevin xalqımız qarşısındakı əvəzsiz xidmətlərindən bəhs edilib. Bildirilib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin ölkə-

mizdə nümunəvi dövlət-din münasibətlərinin formalaşmasında, çoxəsrlik adət-ənənələrimizin, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunub saxlanılmasında və tolerantlıq ənənələrinin möhkəmləndirilməsində müstəsna xidmətləri vardır. Məhz Ümummilli Lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu uğurlu siyasət nəticəsində Azərbaycanda dövlət-din münasibətləri inkişaf edib, ölkədə etiqad azadlığı yaranıb, dini dəyərlərə, ibadət yerlərinə və din adamlarına xüsusi qayğı göstərilir.

Xütbələrdən sonra Ulu Öndər Heydər Əliyevin əziz xatirəsinə ehtiram əlaməti olaraq ehsan süfrəsi təşkil edilib.

May baharın bütün gözəlliklərini özündə toplayan bir aydır. Mayda güllər ləçək-ləçək olub dilimizdə əzizlənir. May dağlarımızın, dərələrimizin torpaq köynəyini cırıb bizə türfə gözəlliyini göstərir. Yurdumuzun aramında, dağında kök atıb, pöhrə verib gözümüzü, könlümüzü oxşayan güllər, çiçəklər, min bir dərindən dərmanı olan bitkilər mayda müxtəlif rəngdə, müxtəlif gözəllikdə insanları "gö-rüş"ünə gəlirlər. Bu ayın başqa bir özəlliyi də var. Mayın 10-u Ulu Öndər Heydər Əliyevin doğum günüdür. Bu, bir təsadüfdürmü, yoxsa qanunauyğunluqdurmu? Hər halda Heydər Əliyevin bu dünyaya gəlişi Azərbaycan xalqının bəxtinə yazılmış xoş bir təleddir.

Müstəqillik müstəqil iqtisadiyyat, ölkənin müstəqil siyasət yeritməsi, dövləti və xalqı müdafiə etməyə qadir güclü ordunun olması, vəziyyətə nəzarət edə bilən sorisətli hökumətin fəaliyyət göstər-

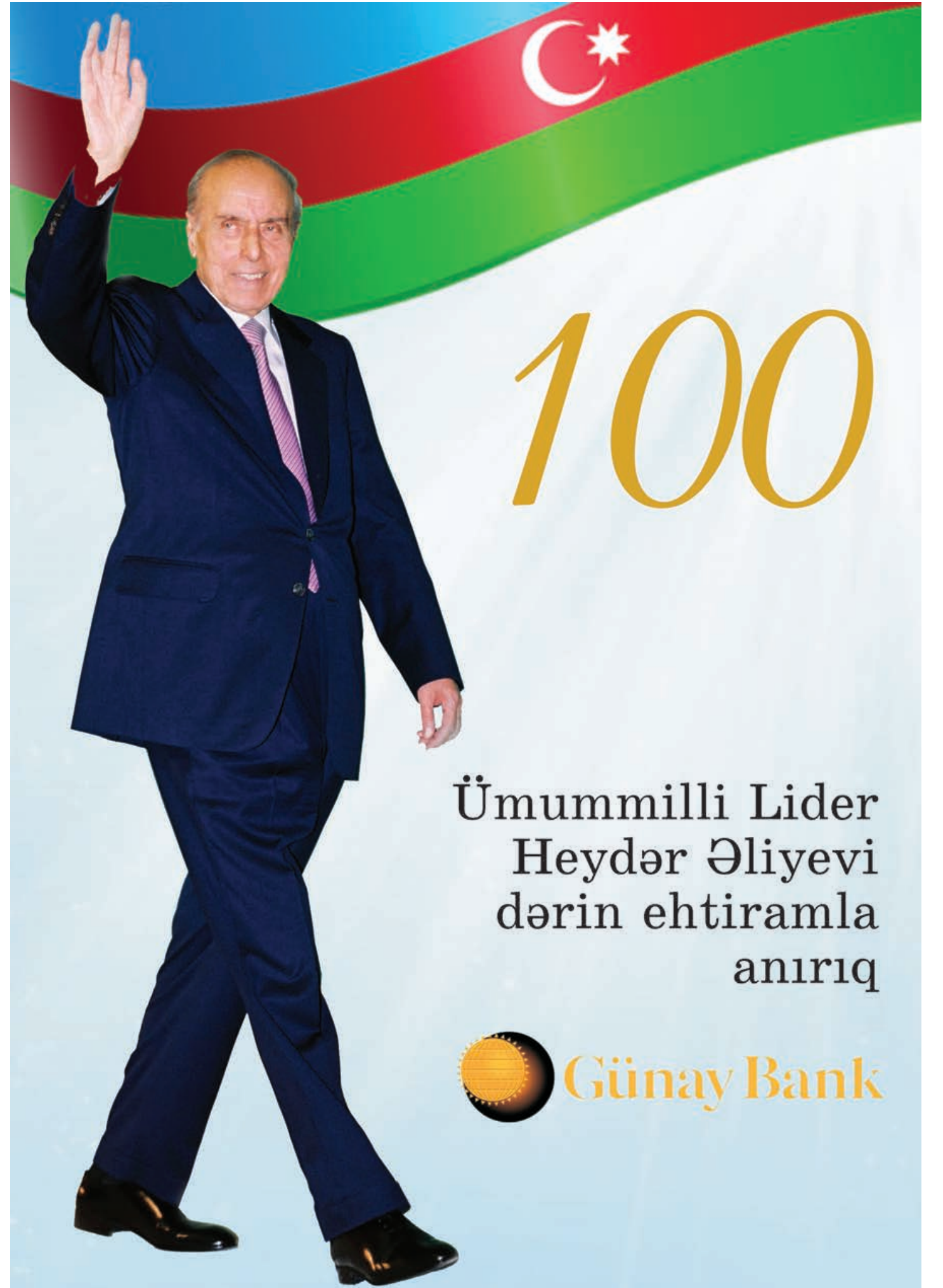
məsi, işlək idarəetmə mexanizminin qurulması deməkdir. Bunlar müstəqilliyin əsas prinsipləridir və Ulu Öndər Azərbaycana rəhbərlik etdiyi illərdə bunları xalqına bəxş etdi.

Tarixi hadisələrə onların baş verdiyindən müəyyən zaman keçəndən sonra yalnız gerçəklik və ədalət prinsipləri baxımından yanaşdıqda doğru qənaətlərə gəlmək mümkündür. Məhz bu amil əsas götürüləndə həmin tarixi hadisənin baş verdiyi zaman görünməyən çalarları da aydınlaşır.

Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı kiminsə istəyi ilə deyil, xalqın tələbi, Azərbaycan dövlətinin mənafeyi ilə reallaşmışdır. Bu, o zaman qaçılmaz idi. Ya Ümummilli Lider xalqın səsini eşidib hakimiyyətə qayıtmalı, ya da Azərbaycan bir dövlət kimi dünya xəritəsindən silinməli idi. Xilaskar Öndər məhz birinci yolu seçdi. Başqa cür ola da bilməzdi.

O, bütün varlığı ilə xalqına və dövlətinə bağlı idi. Heç vaxt xalqın tarixinə biganə qalmadı. Naxçıvanda mərkəzi hakimiyyətin hər cür təxribat və təzyiqlə baxmayaraq, öz şəxsiyyətinin qüdrəti hesabına muxtar respublikanı qoruyub saxlaya bildi. Tanrı onun taleyini elə yazmışdı ki, yalnız xalqın taleyi ilə birgə yaşamağı istədi. Gəncə hadisələri başlayanda Azərbaycanda Heydər Əliyevdən başqa ikinci biri yox idi ki, vətəndaş müharibəsinin alovlarını söndürsün, ölkəni darıma-dağın olmaqdan xilas etsin. Və o, xilaskarlıq missiyasını çiyinlərinə alıb Naxçıvandan Bakıya gəldi. Gəncədə başlayan qışqılcımın daha da böyüyüb alova keçməsinin qarşısını aldı.

Heydər Əliyev üçün hakimiyyət 100 minlərin şəhid qanı ilə suvarılmış Azərbaycan torpaqlarının bütövlüyünü, milliyyətindən, dinindən, siyasi mənsubiyyətindən asılı olmayaraq Azərbaycan vətən-

Ümummilli Lider
Heydər Əliyevi
dərin ehtiramla
anırıq

Günay Bank

Bütün varlığı ilə xalqına bağlı olan Lider

daşlarının hüquq və azadlıqlarını təmin etmək, müharibə dağıntıları və keçid dövrünün çətinlikləri zamanı xalqın sosial vəziyyətini yaxşılaşdırmaq, müstəqil Azərbaycanı dünya birliyinin tamhüquqlü üzvü etmək demək idi. Məhz bunu dərk edən xalq Azərbaycan dövlətçiliyini və müstəqilliyini qorumaq üçün ən çətin məqamlarda, eləcə də dəfələrlə edilən dövlət çevrilişi cəhdləri zamanı öz rəhbərliyini çağırışına səs verib müstəqilliyi xilaskarın, liderin qoruduğu kimi qoruyub. Heydər Əliyev həmişə yalnız və yalnız ictimai rəy, xalqın gücünə arxalanırdı. Liderin gücü ilə xalq sevgisinin gücü birləşəndə isə onların qarşısında heç bir qüvvə dayana bilməz. Xalq, dünya, zaman və tarix artıq ona layiqli qiymətini vermiş - onu Azərbaycanın ləyaqət etalonu, qururu, varlığının mənəvi təcəssümü etmişdir.

"Heydər-xalq, xalq-Heydər" şüarı Ulu Öndərlə Azərbaycan xalqı arasındakı vətənin əbədi ifadəsidir. XX əsrdə tale Azərbaycana iki böyük erməğan bəxş etmişdi. Onlardan biri müstəqilliyimizdirsə, digəri Heydər Əliyev kimi dahi bir şəxsiyyətin xalqımıza mənsubluğudur. Onun yeni Azərbaycan siyasəti və dövlət quruculuğu haqqında fikirləri, ideya və düşüncələri ötən dövrlərdən istifadə etməklə ölkəmizin işıqlı gələcəyinin gerçəkləşməsinə yönəlmişdir.

Heydər Əliyev dünyaya siyasətçi kimi gəlmişdi. Siyasət onun yaşayış tərz, həyatı tələbatı idi. Doğrudur, bir müddət o, fəal siyasətə məşğul olmaq imkanından məhrum edilmişdi, lakin siyasətdən heç vaxt getməmişdi. Respublikada baş verən siyasi hadisələri yaxından izləyirdi. Moskva da yaşayarkən yüksək vəzifədə çalış-

madığı dövrdə də vətəni ilə əlaqələrini kəsməmişdi. Azərbaycanda cərəyan edən hadisələri kənardan da olsa müşahidə edirdi.

Heydər Əliyev global düşüncəli siyasətçi idi. Apardığı daxili və xarici siyasət təsəvvürə gəlməyəcək dərəcədə çoxşəxslili və mürəkkəbli idi. O, dünya siyasətini formalaşdırmaq üçün onların dilində və səviyyəsində danışırdı. Ulu Öndərin apardığı siyasət sayəsində suverenliyimiz və müstəqilliyimiz möhkəmlənmiş, təmin edilmişdir. Dünyanın ən nəhəng dövlətləri Azərbaycanla çoxdan hesablaşmağa başlamışlar.

Heydər Əliyev azərbaycançılıq ideologiyasının və siyasətinin bayrağıdır. O, yüksək mənəviyyatı, geniş erudisiyası və mədəniyyəti, ali intellektual səviyyəsi olan bir siyasətçi, mahir diplomat və dövlət xadimi idi. Heydər Əliyev fenomeni, onun dövlətçiliyimiz tarixində müqayisə-yə gəlməz xidmətləri bir nümunə olaraq öyrənilmiş, öyrənilir və öyrəniləcək. Onun ölkəmizə rəhbərlik etdiyi bu tarixi mərhələ - müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması, qurulması və inkişafı, dövlət quruluşunun hüquqləşdirilməsi, cəmiyyətin demokratikləşdirilməsi, dünya azərbaycanlılarının ümummilli iş birliyinin qurulması, ölkəmizin dünya dövlətləri sırasına çıxması mərhələsidir.

Ulu Öndər islam dinini Azərbaycan xalqının milli-mənəvi sərəvəti hesab edirdi, hər zaman islam dininin müdafiəçisi olduğunu, insanların mənəvi dünyasının paklanmasında rolunu xüsusi vurğulayırdı. Bu sözlərdəklərinin nəticəsi olaraq 21 iyun 2001-ci il tarixli fərmanı ilə Azər-

baycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradıldı. Komitənin yaradılmasında məqsəd dövlətin milli-mənəvi dəyərlərinin qorunmasına xidmət etmək, onun tolerant bir dövlət olduğunu göstərmək idi. Son illərdə Bakıda keçirilən bir sıra mədəniyyət forumları, dirlərərsə dialoq üzrə tədbirlərin də kökündə Azərbaycanın dünya birliyində tolerant dövlət kimi öz yerini tutması dayanır. Bu fikirlərə söykənərək torəddü etmədən deyilənlər ki, Ulu Öndər Azərbaycan xalqının çoxəsrlik adət-ənənələrinin qorunub saxlanılması, inkişaf etdirilməsi, dövlət-din münasibətlərinin tənzimlənməsi istiqamətində çox böyük işlər gördü. Bu gün dünyada multikulturalizmin nümunəsi olan Azərbaycanda dinlərarası əməkdaşlıq məhz Ulu Öndərin müdrik siyasətinin nəticəsidir və misilsiz xidmətləridir.

Xalqların və dövlətlərin taleyində əvəzolunmaz xidmətlər göstərən, real təhlükə anında polad çiyinlərini ağır yükün altına verən, xilaskarlıq missiyasını yerinə yetirən şəxsiyyətlər əbədi yaşayacaq bir ömür qazanırlar. Onlar tarixə öz möhürlerini elə vururlar ki, özlərindən sonra heç bir qüvvə həmin möhürün üzərinə kölgə salmaq, onu görünməz etmək və ən nəhayətdə silmək iqtidarında olmur. Belə şəxsiyyətlərin ömrü təmsil etdiyi xalqın və dövlətin ömrü, geniş mənada isə tarixin öz ömrü qədər olur.

Heydər Əliyev məhz bu ömrü zamanında yaşadı. O, bu gün də xalqın qəlbində yaşayan, sabah da yaşayacaq böyük xilaskar, fenomen bir şəxsiyyətdir.

Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"

"Anadolu Qartalı - 2023" beynəlxalq təlimində növbəti tapşırıqlar icra olunub

Türkiyə Respublikasının Konya şəhərində keçirilən "Anadolu Qartalı-2023" beynəlxalq taktiki-uçuş təlimində növbəti tapşırıqlar yerinə yetirilib.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, ümumi brifinqdən sonra pilotlarımız icra oluna- caq fəaliyyətləri xəritə üzərində dəqiqləşdirilib.

Təlimin növbəti günündə şərti düşmənin hava məkanına daxil olaraq müasir peyk naviqasiya sistemlərinin imkanlarından istifadə olunmaqla dağlıq ərazidə maskalanmış kiçik mobil və stasionar yer hədəflərini müəyyənləşdirmək və məhv etmək tapşırığı simulyasiya olunub.

Həmçinin orta hündürlükdə mürəkkəb döyüş manevrləri etməklə şərti düşmənin hava hücumundan müdafiə vasitələrindən yayınmaq üsulları da məşq etdirilib.

Qarşıya qoyulan tapşırıqlar hərbi pilotlar tərəfindən müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilib.

Qarşılıqlı təcrübə mübadiləsi çərçivəsində pilotlarımız 44 günlük Vətən müharibəsində əldə olunan döyüş təcrübəsini digər iştirakçı ölkələrin hərbi pilotları ilə bölüşür, eyni zamanda onların da təcrübələrindən faydalanırlar.

"Tərbivəvi işin təşkili və psixoloq" ixtisasları üzrə zabitlərin yoxlanışı davam edir

Müdafiə nazirinin təsdiq etdiyi plana əsasən, Şəxsi Heyət Baş İdarəsinin İdeoloji İş və Mənəvi-Psixoloji Təminat İdarəsinin zabitləri tərəfindən hərbi hissələrdə "Tərbivəvi işin təşkili və psixoloq" ixtisasları üzrə zabitlərin yoxlanışı davam edir.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, plana əsasən, hərbi hissələrdə bu ixtisaslar üzrə zabitlərin nəzəri bilikləri, praktiki fəaliyyətləri və fiziki hazırlıqları yoxlanılır, məqbullar qəbul edilərək müvafiq tapşırıqlar verilir.

Qeyd edək ki, yoxlamaların keçirilməsində məqsəd tərbivəvi işin təşkili və mənəvi-psixoloji təminat üzrə məsul şəxslərin bilik və bacarıqlarının yüksək səviyyədə saxlanılmasıdır.

Əlahiddə Ümumqoşun Ordunun birləşmə, hissə və bölmələrində məşğələ keçirilib

Əlahiddə Ümumqoşun Ordunun birləşmə, hissə və bölmələrində bütün növ silah və texnikalara mövsümə uyğun düzgün texniki qulluğun göstərilməsi ilə bağlı məşğələ keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, məşğələ zamanı bölmələrin döyüş gücünü artırmaq məqsədilə hər bir silah və hərbi texnikadan düzgün istismar qaydalarına əməl olunmasının və onların texniki sazlığının qorunmasının vacibliyi diqqətə çatdırılıb.

Məşğələdə silah və texnikanın fasiləsiz və dayanıqlı istismarını təmin etmək məqsədilə mövsümi tələblərə uyğun olaraq hissə və mexanizmlərin dəyişdirilməsi, hər növ texnikanın mövsümə uyğun istismar olunması ilə bağlı nəzəri dərslər keçirilib.

Nəzəri dərslərdən sonra atıcı silahlara, avtomobil və zirehli texnikalara, aviasiya və hava hücumundan müdafiə vasitələrinə, rabitə avadanlıqlarına və digər texnikalara texniki qulluğun göstərilməsi praktiki olaraq şəxsi heyətə öyrədilib.

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar SADIQOV

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman	
Baş redaktor müavinləri	- 538-86-86,	va informasiya şöbəsi	- 539-63-82, 432-37-68
	434-63-30, 539-72-39	İnformasiya şöbəsi	- 538-56-60
Məsul katib	- 539-43-23,	İctimai otaqlar şöbəsi	- 539-49-20, 538-31-11,
Məsul katib müavinləri	- 539-44-91,	Fotolüstrasiya şöbəsi	- 538-84-73,
Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Kompyuter mərkəzi	- 538-20-87,
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32, 538-35-55,	Mühəsibathiq	- 539-59-33

AZ 1073, Bakı şəhəri,
Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə,
"Azərbaycan" nəşriyyatı,
IV mərtəbə

contact@azerbaijan-news.az
az.reklam@mail.ru

www.azerbaijan-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməmiş, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj **5672**
Sifariş **1136**

Qiyməti 40 qəpik